

Zdravotně
sociální fakulta
Faculty of Health
and Social Sciences

Jihočeská univerzita
v Českých Budějovicích
University of South Bohemia
in České Budějovice

**Trest domácího vězení jako forma nápravy pachatele
pomocí technických prostředků**

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Studijní program:

REHABILITACE

Autor: Bc. Lucie Hanzalíková

Vedoucí práce: doc. JUDr. Roman Svatoš, Ph.D.

České Budějovice 2020

Prohlášení

Prohlašuji, že svoji diplomovou práci s názvem „*Trest domácího vězení jako forma nápravy pachatele pomocí technických prostředků*“ jsem vypracovala samostatně, pouze s použitím pramenů v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své diplomové práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby diplomové práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé diplomové práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz, provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Českých Budějovicích dne 2. června 2020

.....

Bc. Lucie Hanzalíková

Poděkování

Chtěla bych poděkovat svému vedoucímu diplomové práce, panu doc. JUDr. Romanu Svatošovi Ph.D., za cenné rady a odborné vedení při zpracování diplomové práce. Dále bych chtěla poděkovat všem zúčastněným informantům za jejich ochotu a spolupráci. V neposlední řadě děkuji také rodině, která mne podpořila a poskytla prostor pro zpracování práce.

Trest domácího vězení jako forma nápravy pachatele pomocí technických prostředků

Abstrakt

Cílem diplomové práce s názvem Trest domácího vězení jako forma nápravy pachatele pomocí technických prostředků bylo zjistit přínos elektronických náramků při výkonu trestu domácího vězení. V teoretické části byla definovaná problematika ohledně trestu domácího vězení. Praktická část byla zaměřena na výzkum. V praktické části byly zodpovězeny výzkumné otázky. První výzkumnou otázkou bylo, jaké jsou výhody a nevýhody elektronických náramků oproti namátkové kontrole prováděné pracovníky Probační a mediační služby ČR (dále jen „PMS“). Druhou výzkumnou otázkou bylo, zda je přínos elektronických náramků při výkonu trestu domácího vězení na úrovni odpovídající současným evropským trendům.

Pro výzkum byla zvolena kvalitativní výzkumná strategie a metoda dotazování s technikou polostrukturovaného rozhovoru. Dále byla použita obsahová analýza dokumentů. Data získaná z rozhovorů byla zpracována pomocí zakotvené teorie a byl využit jeden stupeň kódování – otevřené kódování. Data získaná z obsahové analýzy dokumentů byla zpracována pomocí grafů a indexu statistického. Výzkumný soubor byl zvolen účelovým vzorkováním a tvořilo ho 9 informantů z Probační a mediační služby v Jihočeském kraji. Na začátku dotazování byli všichni informanti informováni o průběhu výzkumu a o anonymitě tohoto výzkumu.

Z výzkumu se dá vyvodit, že přínosem elektronických náramků pro výkon trestu domácího vězení je jejich efektivita a stoprocentní kontrola odsouzeného. Díky elektronickým náramkům došlo k ušetření finančních prostředků státu a také pracovníci oddělení elektronického monitorovacího systému přesně vědí, kdy a kde se odsouzený nachází. Výzkum ukázal, že největší výhodou elektronických náramků oproti namátkové kontrole prováděné pracovníky PMS je online monitorování odsouzeného 24 hodin denně. Na druhou stranu nevýhodou elektronických náramků oproti namátkové kontrole prováděné pracovníky PMS je vyšší náročnost technických požadavků a méně častý osobní kontakt. Dotazovaní uváděli, že elektronické náramky i přes své provozní nedostatky, odpovídají při výkonu trestu domácího vězení úrovni současným evropským trendům.

Práce může přispět jako informační materiál pro odsouzené k trestu domácího vězení. Práci lze doporučit jako pomocný materiál pro studenty vysokých škol v oblasti sociálně-právní a také pro budoucí i současné pracovníky PMS.

Klíčová slova:

trest domácího vězení; elektronický náramek; odsouzený; přínos; výhody; nevýhody

The Punishment of House Arrest as a Form of the Offender's Rectification Using Technical Means

Abstract

The aim of thesis entitled “The punishment of house arrest as a form of the offender's rectification using technical means” was to find out the contribution of electronic bracelets in the execution of house arrest punishment. In the theoretical part, the issue of house arrest was defined. The practical part was focused on the research. The research questions were answered in the practical part. Advantages and disadvantages of electronic bracelets compared to a random inspection performed by PMS staff was the first research question. The second research question was whether the contribution of electronic bracelets in the execution of house arrest sentence is at a level corresponding to current European trends.

The qualitative research strategy and the method of questioning with the technique of semi-structured interview were chosen for the research. The content analysis of documents was also used. The data obtained from the interviews were processed using grounded theory and one level of coding (open coding) was used. The data obtained from the content analysis of documents were processed using graphs and statistical index. The research set was selected by purposeful sampling and consisted of 9 informants from the Probation and Mediation Service in the South Bohemian Region. At the beginning of interview, all informants were informed about the process and anonymity of this research.

From the research it can be concluded that the benefit of electronic bracelets for the execution of house arrest is their effectiveness and 100% control of convicted offender. Thanks to electronic bracelets, state funds have been saved and the staff of electronic monitoring system department knows exactly when and where the convict is located. The research has shown that the biggest advantage of electronic bracelet over a random check performed by PMS employees is the online monitoring of convict 24 hours a day. On the other hand, the disadvantage of electronic bracelet compared to the random inspection performed by PMS staff is the greater deployment regarding technical conditions and less frequent personal contact. Respondents stated that electronic bracelets, despite their operational shortcomings, correspond to the level of current European trends in the execution of house arrest.

The thesis can contribute as an information material for offender convicted toward the house arrest. The thesis can be recommended as an auxiliary material for university students in the field of social law and also for future and current employees of the Probation and Mediation Service.

Key words:

punishment of house arrest; electronic bracelet; convicted; contribution; advantages; disadvantages

Obsah

Úvod	11
1 Teoretická část	13
1.1 Trest domácí vězení	13
1.1.1 Obsah trestu domácího vězení	15
1.1.2 Podmínky trestu domácího vězení	16
1.1.3 Náležitosti rozhodnutí o uložení trestu domácího vězení	20
1.1.4 Přeměna trestu domácího vězení na trest odnětí svobody	21
1.1.5 Přeměna trestu odnětí svobody v trest domácího vězení	22
1.1.6 Přeměny jiných alternativních trestů na trest domácího vězení	23
1.2 Výkon trestu domácího vězení	23
1.2.1 Nařízení výkonu trestu domácího vězení	26
1.2.2 Změna trestu domácího vězení	27
1.2.2.1 Změna trestu domácího vězení obecně	28
1.2.2.2 Změna místa výkonu trestu domácího vězení	28
1.2.2.3 Změna doby, po kterou se má odsouzený zdržovat v místě výkonu trestu domácího vězení	29
1.2.2.4 Změna přiměřených omezení a přiměřených povinností	29
1.2.2.5 Vykázání ze společného obydlí	29
1.2.2.6 Rozhodování o změně trestu domácího vězení	30
1.2.2.7 Návrh na změnu trestu domácího vězení	30
1.3 Kontrola trestu domácího vězení	30
1.3.1 Probační a mediační služba ČR	33
1.3.1.1 Činnosti Probační a mediační služby ČR	35
1.3.1.2 Probační úředník	35
1.3.1.3 Probační plán dohledu	36
1.3.1.4 Zajištění výkonu dohledu	37

1.3.1.5	Základní metody provádění dohledu	38
1.3.1.6	Role probačního úředníka ve fázích trestního řízení	39
1.3.2	Elektronický kontrolní systém	40
1.3.2.1	Vývoj elektronického kontrolního systému v ČR.....	44
1.3.2.2	Příprava podkladů pro uložení elektronické kontroly.....	46
1.3.2.3	Úvodní konzultace s osobou, u které se uvažuje o EMS	46
1.3.2.4	Zpracování stanoviska PMS k možnosti využití elektronické kontroly.....	47
1.3.2.5	Výkon elektronické kontroly prostřednictvím EMS.....	47
1.3.2.6	Výhody elektronického kontrolního systému	47
1.4	Trest domácího vězení v zemích Evropy a ve světě	49
1.4.1	Domácí vězení v zahraničí.....	49
1.4.2	Francie	50
1.4.3	Švédsko.....	50
1.4.4	Slovensko.....	51
1.4.5	Německy hovořící země	52
1.4.5.1	Německo	52
1.4.5.2	Nizozemí.....	53
1.4.5.3	Rakousko	54
1.4.6	Anglie a Wales.....	55
1.4.7	USA	55
2	Praktická část.....	57
2.1	Cíl práce.....	57
2.2	Výzkumné otázky.....	57
3	Metodika.....	58
3.1	Metoda sběru dat	58
3.2	Technika sběru dat	59

3.3	Výzkumný soubor	59
3.4	Realizace výzkumu	59
3.5	Analýza dat.....	60
3.6	Etika výzkumu	61
4	Výsledky	63
4.1	Výsledky pracovníků PMS.....	63
4.2	Výsledky obsahové analýzy dokumentů	69
4.3	Shrnutí výsledků	75
5	Diskuze.....	77
6	Závěr	86
7	Seznam použitých zdrojů.....	88
8	Přílohy	95
9	Seznam použitých zkratk	99

Úvod

V posledních letech se stále více hovoří o elektronických náramcích, které mají sloužit při výkonu trestu domácího vězení. Mne zajímalo, jaký je přínos elektronických náramků při výkonu trestu domácího vězení. Z toho důvodu jsem si zvolila téma své diplomové práce „Trest domácího vězení jako forma nápravy pachatele pomocí technických prostředků“. Dalším důvodem výběru tohoto tématu je zájem o tuto problematiku a také volba mého budoucího povolání právě v oblasti trestu domácího vězení.

Trest domácího vězení patří mezi alternativní tresty. V České republice je zaveden od roku 2010 a spočívá v povinnosti odsouzeného setrvat v určeném obydlí ve dnech pracovního klidu a pracovního volna po celý den a v pracovních dnech od 20.00 hod. do 5.00 hod., nebrání-li mu v tom důležité důvody, zejména výkon zaměstnání či povolání. Trest domácího vězení lze uložit pouze v případě písemného souhlasu odsouzeného. Do září roku 2018 probíhala kontrola výkonu tohoto trestu pouze namátkově probačními úředníky.

V září roku 2018 došlo k zavedení elektronického kontrolního systému v České republice a od té doby jsou odsouzení k trestu domácího vězení sledováni online. Elektronický náramek je plastový pásek s elektronickým obvodem, který je připevněn na kotník odsouzeného a neustále vysílá signál. Oproti trestu odnětí svobody nepodmíněně, kdy odsouzený je pouze v nápravném zařízení a nemá například možnost vykonávat zaměstnání a je vytržen se svého přirozeného prostředí, dává trest domácího vězení s elektronickými náramky možnosti, aby odsouzený mohl pokračovat ve svém civilním životě a vedl na svobodě řádný život. Finanční náklady výkonu trestu domácího vězení jsou oproti výkonu trestu odnětí svobody značně nižší. Do té doby, než byly zavedeny elektronické náramky, byl tento trest ukládán soudy spíše sporadicky, a to především z důvodu nedostatečné kontroly výkonu trestu domácího vězení.

Svou diplomovou práci na téma „Trest domácího vězení jako forma nápravy pachatele pomocí technických prostředků“ jsem usilovala o zjištění přínosu elektronických náramků při výkonu trestu domácího vězení a pomocí výzkumných otázek získat odpovědi na to, jaké jsou výhody a nevýhody elektronických náramků oproti namátkové kontrole prováděné pracovníky PMS. Další výzkumnou otázkou bylo,

zda je přínos elektronických náramků při výkonu trestu domácího vězení na úrovni odpovídající současným evropským trendům.

Tato práce je rozdělena na teoretickou a praktickou část. V teoretické části jsou vymezeny podmínky trestu domácího vězení, přeměny trestu domácího vězení na jiné tresty, dále výkon trestu domácího vězení a jeho následná kontrola, kde je popsána činnost Probační a mediační služby v rámci trestu domácího vězení a charakteristika elektronického kontrolního systému. V závěru teoretické části je popsán trest domácího vězení v některých zemích Evropy a světa. V praktické části je uveden cíl práce, výzkumné otázky, metodika výzkumu, charakteristika výzkumného souboru, popis a realizace výzkumu a analýza dat. V neposlední řadě jsou zde zobrazeny výsledky výzkumu a jejich shrnutí, dále diskuze včetně mého názoru na danou problematiku a závěr celé práce.

1 Teoretická část

1.1 Trest domácí vězení

Svého předchůdce měl trest domácího vězení dle Šámala et al. (2009) v ustanovení v § 262 zákona č. 117/1852 ř. z., o zločinech, přečinech a přestupcích, který byl účinný až do roku 1950 než byl zrušen trestním zákonem č. 86/1950 Sb. Výše citovaný zákon z roku 1852 dával možnost uložit „domácí vězení“ namísto „vězení prvního stupně“ (Šámal et al., 2009). Jak Šámal et al. (2009) uvádí, podmínkou pro ponechání pachatele na svobodě ze strany soudu, byl jeho slib, že neopustí svůj domov. Pokud pachatelův slib nebyl soudu dostačující, postavil stráž před jeho dům (Šámal et al., 2009). Další podmínkou soudního rozhodnutí dle Šámala et al. (2009) byla dosavadní bezúhonnost odsouzeného. Odsouzený mohl vykonávat své zaměstnání a tím si zajišťovat obživu (Šámal et al., 2009). Jestliže odsouzený nedodržel povinnost nevzdalovat se ze svého domu, byl zbytek jeho trestu vykonán ve věznicí (Šámal et al., 2009).

Tento staronový institut domácího vězení se po šedesáti letech opět vrátil do našeho sankčního systému, sice v pozměněné podobě a vycházející z tzv. restorativní justice, ale pořád se jedná o domácí vězení (Šámal et al., 2009). Šámal et al. (2009) ve své publikaci uvádí, že restorativní justice klade důraz na znovuobnovení trestným činem narušených sociálních vztahů, včetně nápravy pachatelem způsobených materiálních i nemateriálních škod (Šámal et al., 2009).

Štern et al. (2010) uvádí, že myšlenka, jak omezit svobodu pohybu dané osoby v místě svého bydliště je stará, jako lidstvo samo. V historii nalezneme řadu osobností, kterým byl uložen trest domácího vězení, protože byly z nějakého důvodu politicky nebo společensky nepohodlné a nebylo taktické je odsoudit k trestu odnětí svobody (Štern et al., 2010). Dle Šterna et al. (2010) v roce 1633 byl za své názory v domácím vězení Galileo Galilei. Na ostrově Svaté Heleny absolvoval domácí vězení Napoleon Bonaparte (Štern et al., 2010). Ve druhé polovině 20. století používal často komunistický režim v Sovětském svazu, Severní Korei a Polsku domácí izolaci jako nástroj represe proti svým odpůrcům (Štern et al., 2010). V době Československa byly prvky domácího vězení použity v případě Josefa Berana (Štern et al., 2010).

Ve své publikaci Štern et al. (2010) uvádí, že po roce 1989 vypukly převratné změny jak v ekonomické, tak v politické struktuře českého státu a zanechaly

v sociálním klimatu společnosti stopy, které měly vliv na vztahy mezi lidmi, jejich chování a vztah k životním hodnotám. Rok 2010 zahájil platnost trestního zákoníku, který upravuje prvky preventivního charakteru, jimiž jsou prvky kladoucí důraz na začlenění pachatelů v jejich běžném sociálním prostředí (Štern et al., 2010). Díky těmto prvkům je eliminován kriminogenní vliv vězeňské populace (Štern et al., 2010). Trest domácího vězení se poprvé objevil v českém právním řádu v roce 2010 a od té doby mohou soudy v České republice tento trest ukládat (Štern et al., 2010).

Současné pojetí trestu domácího vězení v české trestně-právní úpravě dle Šterna et al. (2010) je naprosto odlišné od těchto historických zkušeností. Nejedná se o izolaci politických odpůrců nebo o pouhou odplatu za spáchaný trestný čin, ale o přijatelné vyvážení prevence a represe, dále o kontrolu a potlačování kriminality, kdy odsouzený má prostor žít běžný, spořádaný život, plnit si své povinnosti a neztratit sociální vazby (Štern et al., 2010).

Domácí vězení může být také efektivně využito jako forma předběžného odsouzení pro obviněné, kteří se jeví být nepatřičnými kandidáty, kvůli tomu, že byli propuštěni na jejich vlastní závazek (Encyclopaedia Britannica, © 2019). Hlavním cílem předběžného domácího vězení je zajistit, aby se obžalovaný objevil před soudem, dále zajistit veřejnou bezpečnost, omezit přeplněnost věznic a vyhradit vězeňský prostor pro nejnebezpečnější nebo nedůvěryhodné obžalované (Encyclopaedia Britannica, © 2019). Jednou z hlavních výhod používání domácího vězení v této fázi je, že lidé, kteří ještě nejsou shledáni vinnými, nejsou uvězněni s jinými, možná vážnějšími pachateli (Encyclopaedia Britannica, © 2019).

Trest domácího vězení dle Ščerby (2009) má svůj původ v zámoří. V USA se začal tento trest ukládat v osmdesátých letech 20. století (Ščerba, 2009). Od zavedení tohoto trestu se očekává snížení podílu ukládaných nepodmíněných trestů odnětí svobody (Ščerba, 2009). Ve své publikaci Ščerba (2009) uvádí, že trest domácího vězení tvoří jakýsi kompromis, který spočívá v omezení svobody pachatele trestného činu a jeho ponechání na svobodě. Trest domácího vězení je označován jako nejpřísnější alternativa k nepodmíněnému trestu odnětí svobody (Ščerba, 2009). Mohl by být využíván například i v případech, kdy se ostatní alternativní tresty jeví jako příliš mírné řešení určitého případu (Ščerba, 2009).

Čadová (2010) uvádí, že domácí vězení nepatří jen mezi sankce, ale i do sociální práce. Probační a mediační služba ČR nespatřuje domácí vězení jen jako izolaci odsouzeného, ale vidí domácí vězení jako určitou pomůcku ke změně postojů

odsouzeného, poklesu recidivy a k lepšímu způsobu vedení povinností odsouzeného (Čadová, 2010).

1.1.1 Obsah trestu domácího vězení

Trest domácího vězení patří mezi alternativní tresty (Ščerba, 2014). Ščerba (2014) uvádí, že alternativní tresty jsou všechny tresty, které nesouvisí s odnětím svobody. Jedná se o tresty, které uvádí § 52 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník ve znění pozdějších předpisů (dále jen „trestní zákoník“ nebo „TZ“), s výjimkou nepodmíněného trestu odnětí svobody (Ščerba, 2014).

Do alternativních trestů v českém právním řádu dle Ščerby (2014) patří kromě trestu domácího vězení také trest obecně prospěšných prací, peněžitý trest, podmíněné odsouzení k trestu odnětí svobody a podmíněné odsouzení k trestu odnětí svobody s dohledem. Všechny výše uvedené tresty není možné uložit vedle nepodmíněného trestu odnětí svobody (Ščerba, 2014). Dále Ščerba (2014) mezi další alternativní tresty, které lze uložit, jak vedle nepodmíněného trestu odnětí svobody, tak i samostatně, uvádí: zákaz činnosti, zákaz pobytu, zákaz vstupu na sportovní, kulturní a jiné společenské akce, propadnutí majetku a vyhoštění. Sotolář et al. (2000) ve své publikaci píše, že samostatně jsou ukládány ojedinele. Většinou vedle trestu domácího vězení, trestu obecně prospěšných prací, peněžitého trestu a podmíněného odsouzení (Sotolář et al., 2000). Z uvedeného se dá vylučovací metodou dovodit, že dále mezi alternativní tresty nepatří vedlejší tresty, a to ztráta čestných titulů nebo vyznamenání a ztráta vojenské hodnosti.

Trest domácího vězení upravuje § 60 TZ a patří do systému sankcí z důvodu zachování kladných rodinných vazeb a z ekonomických důvodů (Navrátilová, 2009). Výkon trestu domácího vězení není příliš finančně náročný jako výkon trestu odnětí svobody (Navrátilová, 2009).

Dle Navrátilové (2009) by měl být trest domácího vězení v první řadě alternativou k nepodmíněnému trestu odnětí svobody. Trest domácího vězení by měl být ukládán osobám, které je sice třeba, s přihlédnutím k povaze a závažnosti trestného činu, osobě pachatele i možnostem jeho resocializace, bezprostředně postihnout omezením osobní svobody, ale vzhledem k jeho osobním vlastnostem a rodinným poměrům postačuje podstatně menší intenzita zásahů vůči nim (Navrátilová, 2009).

Trest domácího vězení lze uložit jako samostatný trest v okamžiku, kdy vzhledem k povaze a závažnosti činu, osobě a poměrům pachatele, není vyměření jiného trestu nezbytné (Ščerba, 2014). Ustanovení § 53 odst. 1 TZ píše o tom, že domácí vězení není možné nařídit vedle trestu odnětí svobody (Ščerba, 2014). Dále ani vedle trestu odnětí svobody podmíněně odloženého a vedle trestu obecně prospěšných prací (Ščerba, 2014).

Trest domácího vězení je alternativou k trestu odnětí svobody (Štern et al., 2010). Štern et al. (2010) uvádí, že ukládání tohoto trestu se předpokládá u pachatelů, kteří nevyhoví podmínkám pro uložení mírnějšího trestu odnětí svobody podmíněně odloženého a také u pachatelů, kterým není potřeba nařídit trest odnětí svobody vzhledem k povaze a závažnosti spáchaného trestného činu, osobě a poměrům pachatele.

Král v Trestněprávním revue 8/2007 uvádí, že nepatrné procento odsouzených pociťuje trest domácího vězení jako daleko přísnější trest, než je trest odnětí svobody. Někteří pachatelé, kteří mají zkušenost s oběma tresty, by v okamžiku nového odsouzení jasně upřednostňovali trest odnětí svobody (Král, 2007).

1.1.2 Podmínky trestu domácího vězení

Trest domácího vězení je upraven v § 60 TZ, kde je stanoveno:

Odst. 1: *„Soud může uložit trest domácího vězení až na dvě léta, odsuzuje-li pachatele přečinu, jestliže*

a) vzhledem k povaze a závažnosti spáchaného přečinu a osobě a poměrům pachatele, lze mít důvodně za to, že postačí uložení tohoto trestu, a to popřípadě i vedle jiného trestu, a

b) pachatel dá písemný slib, že se ve stanovené době bude zdržovat v obydlí na určené adrese a při výkonu kontroly poskytne veškerou potřebnou součinnost.“

Odst. 2: *„Jako samostatný trest může být trest domácího vězení uložen, jestliže vzhledem k povaze a závažnosti spáchaného přečinu a osobě a poměrům pachatele uložení jiného trestu není třeba.“*

Odst. 3: *„Trest domácího vězení spočívá v povinnosti odsouzeného zdržovat se po dobu výkonu tohoto trestu v určeném obydlí nebo jeho části v soudem stanoveném časovém období, nebrání-li mu v tom důležité důvody, zejména výkon zaměstnání nebo povolání nebo poskytnutí zdravotních služeb u poskytovatele zdravotních služeb*

v důsledku jeho onemocnění nebo úrazu; poskytovatel zdravotních služeb je povinen na vyžádání orgánu činného v trestním řízení mu tuto skutečnost sdělit.“

Odst. 4: „Soud stanoví časové období, ve kterém je odsouzený povinen se zdržovat v určeném obydlí nebo jeho části, v pracovních dnech, ve dnech pracovního klidu a pracovního volna s přihlédnutím zejména k jeho pracovní době a k času potřebnému k cestě do zaměstnání, k péči o nezletilé děti a k vyřizování nutných osobních a rodinných záležitostí, aby při zajištění všech nezbytných potřeb odsouzeného a jeho rodiny ho přiměřeně postihl na svobodě. Soud může odsouzenému povolit navštěvování pravidelných bohoslužeb nebo náboženských shromáždění i ve dnech pracovního klidu a pracovního volna.“

Odst. 5: „Soud může uložit pachateli na dobu výkonu tohoto trestu přiměřená omezení nebo přiměřené povinnosti uvedené v § 48 odst. 4 směřující k tomu, aby vedl řádný život; zpravidla mu též uloží, aby podle svých sil nahradil škodu nebo odčinil nemajetkovou újmu, kterou trestným činem způsobil, nebo aby vydal bezdůvodné obohacení získané trestným činem.“

Trest domácího vězení se zakládá na povinnosti odsouzeného, pokud soud nestanoví jinak, být v určeném obydlí ve dnech pracovního klidu a pracovního volna po celý den (Navrátilová, 2009). Ve zbývajících dnech v době od 20.00 hodin do 5.00 hodin, nebrání-li mu v tom podstatné důvody, především výkon zaměstnání nebo povolání, prohlubování duchovního rozvoje ve své církvi nebo poskytnutí zdravotní péče ve zdravotnickém zařízení v důsledku jeho onemocnění (Navrátilová, 2009). Navrátilová (2009) uvádí situaci, kdy je pro pachatele nutné navštívit zdravotnické zařízení, má zdravotnické zařízení povinnost oznámit tuto skutečnost na požadavek orgánu činného v trestním řízení. Soud může pachateli vymezit jinou dobu pobývání v určeném místě, například dovolit navštěvování pravidelných bohoslužeb či náboženských shromáždění ve dnech pracovního klidu a volna (Vantuch, 2011). Dle Šámala et al. (2009) musí být stále zachován základní rámec vymezení tohoto trestu v tom směru, aby byl zachován smysl a účel trestu domácího vězení. Dále je třeba připomenout dle Šámala et al. (2009), že pachateli nelze uložit kruté a nepřiměřené trestní sankce. Vymezení rozsahu a konkrétního času, kdy se má odsouzený zdržovat ve svém obydlí, závisí zejména na rozsahu pracovních povinností odsouzeného (Šámal et al., 2009). Jiný počet hodin i jejich vymezení z hlediska zdržování se doma na určené adrese u pachatele, který je zaměstnán

pravidelnou pracovní dobu každý den nebo delší pracovní dobu, popřípadě vykonává vedle hlavního pracovního poměru ještě vedlejší pracovní poměr než u pachatele, který navštěvuje rekvalifikační kurzy nebo se jen poohlíží po zaměstnání (Šámal et. al., 2009). Šámal et al. (2009) ve své publikaci uvádí, že soud bere v potaz rodinnou situaci, například obstarávání péče o nezletilé děti, návštěvu školských zařízení nebo zájmových kroužků. Dále také na zdravotní stav pachatele, například na pravidelné návštěvy u lékaře, rehabilitace nebo výkon uloženého ambulantního ochranného léčení (Šámal et. al., 2009). Je nutné také přihlížet k tomu, že konkrétní stanovení rozsahu a vymezení vlastního zdržování se v obydlí je třeba přizpůsobit i charakteru a povaze trestného činu, kterého se pachatel dopustil (Šámal et. al., 2009). Rovněž je nezbytné pachateli zamezit v páchání podobné trestné činnosti v budoucnu a usměrnit jeho chování tak, aby k páchání trestné činnosti už nedocházelo (Šámal et. al., 2009).

Trest domácího vězení lze uložit z kategorie trestných činů, pouze u přečinů (O trestním právu srozumitelně, © 2006). Jedná se tedy o všechny nedbalostní činy nebo o úmyslné trestné činy, na které zákon stanovuje trest odnětí svobody nepřesahující pět let (O trestním právu srozumitelně, © 2006). Trest domácího vězení nemůže být dle Vantucha (2011) uložen osobám odsuzovaným pro zločin, tedy se jedná o trestný čin, za který trestní zákoník stanoví trest odnětí svobody s horní hranicí trestní sazby od 5 let výše.

Prouza (2010) uvádí, že soud může uložit trest domácího vězení podle trestního zákoníku až na dvě léta, odsuzuje-li pachatele z přečinu, pokud vzhledem k povaze a závažnosti spáchaného přečinu, osobě a poměrům pachatele, lze mít opodstatněně za to, že uložení tohoto trestu bude stačit, a to popřípadě i vedle jiného trestu. Soud může uložit trest i na dobu výrazně kratší, než jsou dva roky (Šámal et. al., 2009). Vzhledem k tomu, že zákonodárce nestanovil žádnou dolní hranici, může to být například i 14 dnů (Šámal et. al., 2009). Domácí vězení uložené na tak krátkou dobu by postrádalo svůj výchovný smysl (Šámal et. al., 2009). V zahraničí dle Šámala et al. (2009) je trest domácího vězení ukládán nejčastěji řádově v měsících, nikoliv v letech. Lze tedy předpokládat, že doba blížící se horní hranici trestní sazby dvou let bude spíše výjimkou (Šámal et. al., 2009). Česká právní úprava je specifická v tom, že umožňuje soudu poměrně široké modifikace konkrétního vymezení rozsahu trestu domácího vězení ve smyslu v § 60 odst. 3, kdy je možné, aby soud stanovil trest domácího vězení například v podobě víkendového trestu (Šámal et. al., 2009). V takovém případě odsouzenému soud určí, s ohledem na jeho specifické zaměstnání,

rodinné či jiné poměry, aby se zdržoval v určeném obydlí jen ve dnech pracovního klidu a pracovního volna anebo i jiných několika dnů v týdnu, nikoliv tedy každého dne v týdnu a ve zbývajících dnech v době od 20.00 hodin do 05.00 hodin (Vantuch, 2011). V takovémto případě by mohlo přicházet v úvahu, aby byl trest uložen až na dvě léta (Šámal et. al., 2009).

Další podmínkou dle Prouzy (2010) pro uložení trestu domácího vězení je písemný slib pachatele, že ve vymezené době bude pobývat v obydlí na soudem stanovené adrese a při výkonu kontroly poskytne veškerou potřebnou součinnost. Jestliže pachatel nebude s uložením tohoto trestu souhlasit, svůj písemný slib nedá, trest tedy nemůže být uložen (Ščerba, 2009). Tímto způsobem je do určité míry odstraněna kolize s principem nedotknutelnosti obydlí, přesto ale není řešen jiný problém, a to narušení ochrany nedotknutelnosti obydlí osob, se kterými pachatel bydlí (Ščerba, 2009). Dle Ščerby (2009) by bylo tedy rozumné uvažovat o tom, že by k uložení trestu domácího vězení dávaly svůj písemný souhlas i osoby, které s odsouzeným bydlí. Tato podmínka, vedle snahy zainteresovat pachatele na výkonu trestu domácího vězení, vyjadřuje požadavek zákonodárce, aby byl zjištěn souhlas pachatele s uložením trestu domácího vězení (Šámal et. al., 2009). To má hlavní význam při zvažování, zda uložit trest domácího vězení nebo jiný druh trestu (Šámal et. al., 2009). Dle Šámala et al. (2009) jde především o to, aby negativní stanovisko pachatele k tomuto druhu trestu nebylo již od počátku překážkou v jeho výkonu a aby se uložení trestu domácího vězení nestalo jen formalitou, po které bude nutně následovat nařízení náhradního trestu odnětí svobody.

Soud nesmí ani v jednom případě bez samovolného poskytnutí písemného slibu uložit trest domácího vězení (Ščerba, 2014). Ščerba (2014) ve své publikaci píše o tom, že v rámci českého právního řádu je trest domácího vězení jako jediný druh trestu, který nelze uložit proti pachatelově vůli. Novela č. 306/2009 Sb., před nabytím účinnosti trestního zákoníku definovala, že pachatel je povinen se písemně zavázat i k potřebné součinnosti při kontrole tohoto trestu (Ščerba, 2014). Součinnost dle Ščerby (2014) se zakládá na tom, že odsouzený poskytne vstup do svého obydlí za záměrem kontrolní návštěvy nebo kvůli instalaci a údržbě technického zařízení pro elektronický monitoring. Může nastat situace, kdy odsouzený dá svůj slib, ale po uložení trestu jej poruší (Ščerba, 2014). Například schválně poničí instalované zařízení pro elektronické monitorování či nepovolí probačnímu úředníkovi vstup do jeho obydlí (Ščerba, 2014).

Soud může po dobu výkonu trestu domácího vězení pachateli uložit přiměřená omezení či přiměřené povinnosti sdělené v § 48 odst. 4 TZ vedoucí k tomu, aby pachatel vedl řádný život (Prouza, 2010). Přiměřenými omezení nebo přiměřenými povinnostmi mohou být – podrobit se výcviku pro získání vhodné pracovní kvalifikace, podrobit se léčení závislosti na návykových látkách, které není ochranným léčením podle tohoto zákona, podrobit se vhodnému programu sociálního výcviku a převýchovy, zdržet se návštěv nevhodného prostředí, sportovních, kulturních a jiných společenských akcí a styku s určitými osobami a další (§ 48 TZ). Soud uloží pachateli také povinnost, aby dle svých sil substituoval škodu, kterou trestným činem zapříčinil (Prouza, 2010).

V případě, že by nastala situace, kdy by pachatel mařil trest domácího vězení, stanoví soud náhradní trest odnětí svobody až na jeden rok (Štern et. al., 2010). Dle Šterna et al. (2010) maření trestu domácího vězení znamená, že by pachatel neplnil podmínky trestu domácího vězení vymezené v rozhodnutí soudu. Jestliže by nastala situace, kdy by pachatel nevykonal nějaký den trestu domácího vězení, znamenalo by to, že za každý nevykonaný den trestu domácího vězení by byl vyměřen jeden den trestu odnětí svobody (O trestním právu srozumitelně, © 2006). V této chvíli současně rozhoduje soud o umístění odsouzeného do patřičného typu věznice (O trestním právu srozumitelně, © 2006).

1.1.3 Náležitosti rozhodnutí o uložení trestu domácího vězení

V případě uložení trestu domácího vězení musí výrok rozsudku nebo trestního příkazu obligatorně neboli povinně zahrnovat tyto náležitosti:

- Výměru trestu;
- Stanovení doby, ve které se bude muset odsouzený zdržovat v určeném obydlí (Ščerba, 2014).

V opačném případě mezi fakultativní neboli nepovinné náležitosti výroku rozhodnutí nebo trestního příkazu náleží:

- Uložení a vymezení přiměřené povinnosti či přiměřeného omezení směřující k vedení řádného života;
- Stanovení povinnosti vyrovnat podle svých sil újmu zapříčiněnou trestným činem;

- Vyjádření, že se odsouzenému akceptuje navštěvování pravidelných bohoslužeb nebo náboženských shromáždění i ve dnech, kdy odsouzenému náleží pracovní klid a volno (Ščerba, 2014).

Z výše uvedených náležitostí je dle Ščerby (2014) patrné, že rozhodnutí o uložení trestu domácího vězení neobsahuje stanovení místa výkonu trestu, kde by odsouzený měl pobývat po dobu výkonu tohoto trestu. Místo výkonu trestu stanovuje předseda senátu až v případě nařízení výkonu trestu (Ščerba, 2014).

1.1.4 Přeměna trestu domácího vězení na trest odnětí svobody

Přeměna trestu domácího vězení v trest odnětí svobody je upravena v § 334g zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním ve znění pozdějších předpisů (dále jen „trestní řád“ nebo „TŘ“), kde je stanoveno: *„O přeměně trestu domácího vězení v trest odnětí svobody rozhodne předseda senátu na návrh probačního úředníka nebo i bez takového návrhu ve veřejném zasedání. Proti rozhodnutí podle odstavce 1 je přípustná stížnost, jež má odkladný účinek.“* A dále v § 334h TŘ je stanoveno: *„Ministerstvo spravedlnosti může vyhláškou stanovit podrobnosti kontroly výkonu trestu domácího vězení“.*

Ustanovení § 334g TŘ se věnuje přeměně trestu domácího vězení v trest odnětí svobody, kde je stanoveno:

Odst. 1: *„O přeměně trestu domácího vězení v trest odnětí svobody rozhodne předseda senátu na návrh probačního úředníka nebo i bez takového návrhu ve veřejném zasedání.“*

Odst. 2: *„Proti rozhodnutí podle odstavce 1 je přípustná stížnost, jež má odkladný účinek.“*

V okamžiku, kdy odsouzený nevykonává ve stanovené době uložený trest domácího vězení, může nastat přeměna trestu domácího vězení na trest odnětí svobody (Ščerba, 2014). To nastane v situaci, když odsouzený poruší svou základní povinnost pobývat ve stanovené době v jasně vymezeném obydlí nebo se snaží vyhnout nástupu výkonu trestu (Ščerba, 2014). Dle Ščerby (2014) vyhýbání se nástupu do výkonu trestu znamená, že odsouzený pobývá v jiném obydlí, než mu bylo stanoveno jako místo výkonu trestu.

K přeměně může také dojít, když odsouzený nedodrží vyměřené, nikoliv sjednané podmínky výkonu trestu (Ščerba, 2014). Dále také, když odsouzený podstatně maří

výkon trestu domácího vězení neposkytnutím potřebné součinnosti při kontrole trestu domácího vězení (Ščerba, 2014).

Jako výhodu přeměny trestu domácího vězení na trest odnětí svobody dle Ščerby (2014) můžeme pozorovat především v poměrnosti této sankce vzhledem k době, po kterou odsouzený tento trest dodržoval. Můžeme říci, že nevýhody přeměny trestu domácího vězení na trest odnětí svobody převládají nad výhodami (Ščerba, 2014). Hlavní nevýhodou této přeměny je, že v případě, že pachatel nerespektuje stanovené podmínky trestu domácího vězení a podmínky porušuje, tak to neznamená, že by došlo k přerušení výkonu trestu (Ščerba, 2014). Odsouzený musí trest dále vykonávat (Ščerba, 2014). Co se týká přepočtení dnů na trest odnětí svobody, musí být, jak Ščerba (2014) uvádí, rozhodující ten moment, kdy o přeměně rozhodl soud, nikoliv moment, kdy odsouzený porušil stanovené povinnosti. Odsouzený předem ví, že pokud v rámci trestu domácího vězení mnohokrát poruší svou povinnost pobývat na místě určeném, hrozí mu pouze krátkodobý nepodmíněný trest odnětí svobody (Ščerba, 2014). Další nevýhoda spočívá v tom, že tato přeměna neuvádí dostačující způsob postihu nedodržení dalších povinností pachatele (Ščerba, 2014). Jednou z povinností je vést řádný život (Ščerba, 2014).

1.1.5 Přeměna trestu odnětí svobody v trest domácího vězení

Přeměna trestu odnětí svobody v trest domácího vězení je upravena v § 333b TŘ, kde je stanoveno: „*O přeměně trestu odnětí svobody v trest domácího vězení rozhoduje soud na návrh státního zástupce nebo ředitele věznice, v níž se vykonává trest, na žádost odsouzeného nebo i bez takové žádosti, a to ve veřejném zasedání. Proti rozhodnutí podle odstavce 1 je přípustná stížnost, jež má odkladný účinek.*“

Trest odnětí svobody je možno přeměnit na trest domácího vězení v situaci, kdy odsouzený podal žádost na podmíněné propuštění z výkonu trestu odnětí svobody a tato žádost mu byla zamítnuta (Ščerba, 2014). Podmínkou této přeměny je, že odsouzený po právní moci rozsudku, zvláště ve výkonu trestu, svým chováním a plněním svých povinností, dokázal zlepšení a v budoucnu u něho můžeme přepokládat, že povede řádný život (Ščerba, 2014).

1.1.6 Přeměny jiných alternativních trestů na trest domácího vězení

Přeměna trestu obecně prospěšných prací v trest domácího vězení je upravena v § 340b TŘ, kde je stanoveno: „*O přeměně trestu obecně prospěšných prací nebo o přeměně jeho zbytku v trest domácího vězení, v peněžitý trest nebo v trest odnětí svobody, jakož i o ponechání trestu obecně prospěšných prací v platnosti při stanovení dohledu nebo dalších dosud neuložených přiměřených omezení, přiměřených povinností nebo případně výchovných omezení, rozhodne bez zbytečného odkladu předseda senátu na návrh probačního úředníka pověřeného kontrolou nad výkonem tohoto trestu nebo na návrh obecního úřadu nebo instituce, u nichž jsou obecně prospěšné práce vykonávány, podaný prostřednictvím tohoto probačního úředníka, nebo i bez takového návrhu ve veřejném zasedání. O těchto rozhodnutích předseda senátu vyrozumí středisko Probační a mediační služby v obvodu soudu, v němž je trest obecně prospěšných prací vykonáván.*“

Jestliže odsouzený k trestu obecně prospěšných prací zažádá o přeměnu tohoto trestu na trest domácího vězení, každá započatá hodina trestu obecně prospěšných prací se rovná jednomu dni trestu domácího vězení (Ščerba, 2012). Pokud soud přistoupí k této přeměně, tak současně musí vymezit náhradní trest odnětí svobody pro situaci, kdy by odsouzený trest domácího vězení mařil (Ščerba, 2012). Náhradní trest odnětí svobody musí stanovit v takové výši, aby nebyl striktnější než trest, který pachateli hrozil v okamžiku přeměny trestu obecně prospěšných prací na trest odnětí svobody (Ščerba, 2012).

V případě, že pachateli byl uložen peněžitý trest a on tento trest nevykonal ve stanovené lhůtě, může soud přeměnit peněžitý trest na trest domácího vězení, jen za splnění podmínek uvedených v § 60 odst. 1 trestního zákoníku (Probační a mediační služba, © 2002).

Dle § 344 odst. 2 TŘ o přeměně peněžitého trestu nebo jeho zbytku v trest domácího vězení rozhodne předseda senátu ve veřejném zasedání.

1.2 Výkon trestu domácího vězení

Výkonem trestu domácího vězení se zabývá § 334 TŘ.

Ustanovení § 334c TŘ se věnuje nedodržování podmínek výkonu trestu domácího vězení, kde je stanoveno: „*Nedodrží-li odsouzený stanovené podmínky domácího*

vězení a uložená přiměřená omezení a přiměřené povinnosti, sdělí tuto skutečnost orgán zajišťující kontrolu bezodkladně soudu, který výkon trestu nařídil.“

Ustanovení § 334d TR se týká odkladu a přerušení výkonu trestu domácího vězení a je zde stanoveno:

Odst. 1: *„Předseda senátu může z důležitých důvodů na potřebnou dobu odložit nebo přerušit výkon trestu domácího vězení.“*

Odst. 2: *„Pominou-li důvody odkladu nebo přerušení, předseda senátu odklad nebo přerušení odvolá.“*

Odst. 3: *„Doba, po kterou byl výkon trestu domácího vězení odložen nebo přerušen, se nezapočítává do doby výkonu trestu.“*

Odst. 4: *„Proti rozhodnutí podle odstavců 1 a 2 je přípustná stížnost, jež má odkladný účinek.“*

Ustanovení § 334f TR se věnuje upuštění od výkonu trestu domácího vězení, kde je stanoveno:

Odst. 1: *„Soud může upustit od výkonu trestu domácího vězení nebo jeho zbytku, jestliže odsouzený byl nebo má být*

a) *vydán do cizího státu nebo předán cizímu státu podle části páté hlavy druhé zákona o mezinárodní justiční spolupráci ve věcech trestních, nebo*

b) *vyhoštěn.“*

Odst. 2: *„Nedojde-li k vydání odsouzeného do ciziny, k jeho předání nebo k vyhoštění podle odstavce 1, anebo vrátí-li se v těchto případech vydaný, předaný nebo vyhoštěný, rozhodne soud, že se trest domácího vězení nebo jeho zbytek vykoná.“*

Odst. 3: *„Soud může upustit od výkonu trestu domácího vězení nebo jeho zbytku též tehdy, zjistí-li, že odsouzený onemocněl nevléčitelnou životu nebezpečnou nemocí nebo nevléčitelnou nemocí duševní nebo z jiných obdobně závažných důvodů.“*

Odst. 4: *„Proti rozhodnutí podle odstavce 3 je přípustná stížnost, jež má odkladný účinek.“*

Podstatnou a nenahraditelnou funkci ve všech fázích trestního řízení má Probační a mediační služba ČR (dále jen „PMS“) (Probační a mediační služba, © 2002). Na základě podnětu soudu provádí probační úředník před uložením trestu domácího vězení tzv. předběžné šetření (Probační a mediační služba, © 2002). Na bázi této činnosti zjišťuje probační úředník klíčové skutečnosti pro uložení trestu domácího vězení (Probační a mediační služba, © 2002). Klíčovými skutečnostmi jsou například sociální podmínky pachatele a aktuální bytové podmínky (Probační a mediační

služba, © 2002). Spolupráce mezi pachatelem a probačním úředníkem je nezbytná a je podmíněna souhlasem pachatele (Probační a mediační služba, © 2002). Uskutečňuje se v záležitostech, u kterých jsou splněny podmínky pro uložení tohoto trestu (Probační a mediační služba, © 2002). Probační úředník smí na bázi uskutečnění základní analýzy rizik, potřeb pachatele a rozpoznaných potřeb a zájmů oběti trestného činu, navrhnout soudu přiměřená omezení (Probační a mediační služba, © 2002).

S výkonem trestu domácího vězení souvisí vyhláška Ministerstva spravedlnosti č. 151/2016 Sb., kterou se stanoví denní sazba připadající na náklady spojené s výkonem trestu domácího vězení a využitím elektronického kontrolního systému a způsob jejich úhrady. V § 1 této vyhlášky se píše o denní sazbě výdajů na výkon trestu domácího vězení a výdajů spjatých s využitím elektronického kontrolního systému. Tato sazba, jak je v § 1 této vyhlášky uvedeno, činí 50 Kč za každý kalendářní den, ve kterém odsouzený alespoň zčásti vykonával trest domácího vězení nebo byl alespoň zčásti používán elektronický kontrolní systém. V paragrafu 2 odst. 1 se dozvíme, že soud po výkonu trestu domácího vězení s využitím elektronického kontrolního systému nebo i bez něj, vyzve odsouzeného, aby soudem stanovenou částku zaplatil na účet soudu ve lhůtě třiceti dnů ode dne doručení po právní moci rozhodnutí. Dále je v § 2 odst. 1 uvedeno, že pokud nebude stanovená částka v určené době uhrazena na účet soudu, bude vymáhána podle jiných právních předpisů. V paragrafu 2 odst. 2 se dočteme, že soud může rozhodnout o povinnosti odsouzeného k úhradě nákladů spojených s výkonem trestu domácího vězení. O takové skutečnosti může rozhodnout s přihlédnutím k délce uloženého trestu domácího vězení, jak je uvedené v § 2 odst. 2, po vykonání tohoto trestu, v délce alespoň jednoho měsíce. Po právní moci rozhodnutí soud vyzve odsouzeného, aby soudem stanovenou částku zaplatil na účet soudu v době deseti dnů ode dne doručení (Vyhláška č. 151/2016). Jestliže odsouzený neuposlechne výzvu soudu a neuhradí stanovenou částku, bude částka vymáhána podle jiných právních předpisů (Vyhláška č. 151/2016). Tato vyhláška nahradila vyhlášku č. 458/2009 Sb., kterou se stanoví denní sazba připadající na náklady spojené s výkonem trestu domácího vězení a způsob úhrady. Došlo ke změně názvu a dále ke změnám co se týká zavedení elektronického kontrolního systému.

1.2.1 Nařízení výkonu trestu domácího vězení

V ustanovení § 334a TR, které se zabývá nařízením výkonu trestu domácího vězení, je stanoveno:

Odst. 1: *„Jakmile se rozhodnutí, podle něhož se má vykonat trest domácího vězení stalo vykonatelným, předseda senátu zašle odsouzenému a příslušnému středisku Probační a mediální služby nařízení výkonu tohoto trestu, v kterém určí*

a) počátek výkonu tohoto trestu a

b) místo výkonu tohoto trestu.“

Odst. 2: *„Počátek výkonu trestu domácího vězení stanoví předseda senátu tak, aby si odsouzený mohl obstarat své záležitosti.“*

Odst. 3: *„Místo výkonu trestu stanoví předseda senátu v obydlí odsouzeného v místě trvalého pobytu nebo v místě, kde se odsouzený zdržuje, a to s přihlédnutím k jeho osobním a rodinným poměrům; je-li odsouzený zaměstnán, přihlédne i k místu výkonu zaměstnání a k možnostem dopravy do zaměstnání.“*

Nařízení výkonu tohoto trestu činí předseda senátu hned poté, co se rozhodnutí stane vykonatelným (Ščerba, 2014). Jak již víme z předchozí kapitoly, nařízení má následně předseda senátu zaslat odsouzenému a příslušnému středisku PMS a určit v něm počátek a místo výkonu trestu domácího vězení (Ščerba, 2014).

Trestní řád mluví o tom, že předseda senátu stanoví počátek výkonu trestu tak, aby odsouzený byl schopen opatřit si své záležitosti, především vyřídit rodinné a pracovní záležitosti (Ščerba, 2014). Standardně by měla postačit doba 14 dnů (Ščerba, 2014). V odůvodněných případech může být doba i delší (Ščerba, 2014). Místo výkonu trestu domácího vězení má být stanoveno v obydlí odsouzeného, které je buď v místě jeho trvalého bydliště nebo v místě, kde se zdržuje (Ščerba, 2014).

Dle Ščerby (2014) můžeme říci, že prvotním kritériem by měl být charakter obydlí. Tedy skutečnost, jestli v daném obydlí lze reálně trest domácího vězení vykonávat (Ščerba, 2014). Nemělo by chybět základní sociální vybavení obydlí, jeho dobrý technický stav (Ščerba, 2014). Ščerba (2014) uvádí, že velký počet osob, obývajících dané obydlí může být důvodem pro nemožnost využít takové obydlí jako místo výkonu tohoto trestu. Jestliže by bylo nedostačující obydlí jediným možným místem pobytu odsouzeného, neměl by být trest domácího vězení vůbec uložen (Ščerba, 2014). Pokud nastane situace, kdy trest domácího vězení byl přesto uložen, například proto, že soud před uložením trestu nezjistil dostatečně poměry pachatele a nepříjemnost obydlí vyšla

najevo až poté, co rozsudek nebo trestní příkaz nabyl právní moci, může se předseda senátu pokusit situaci řešit prostřednictvím institutu odkladu výkonu trestu (Ščerba, 2014). Tento postup by měl smysl pouze v situaci, kdyby existovala reálná možnost, že se osobní poměry odsouzeného, týkající se jeho obydlí, v nejbližší době výrazně zlepší (Ščerba, 2014).

1.2.2 Změna trestu domácího vězení

Ustanovení § 334e TŘ se zabývá změnou trestu domácího vězení, kde je stanoveno:

Odst. 1: *„Na návrh odsouzeného, státního zástupce nebo probačního úředníka nebo i bez takového návrhu rozhodne předseda senátu z důležitých důvodů o změně místa výkonu trestu domácího vězení, doby, kdy se zde má odsouzený zdržovat, a přiměřených omezení a přiměřených povinností stanovených odsouzenému; přitom nesmí v neprospěch odsouzeného změnit počet hodin v týdnu, po které se má odsouzený zdržovat v obydlí a rozsah přiměřených omezení a přiměřených povinností. O změně trestu domácího vězení rozhodne předseda senátu bez zbytečného odkladu i po vykazání ze společného obydlí podle jiného právního předpisu.“*

Odst. 2: *„Proti rozhodnutí podle odstavce 1 je přípustná stížnost, jež má odkladný účinek.“*

Předseda senátu může z důležitých důvodů rozhodnout, na základě návrhu odsouzeného, státního zástupce či probačního úředníka, ale i bez takového návrhu, o změně místa výkonu trestu domácího vězení (Šámal et al., 2013). Dále také o změně doby, po kterou má odsouzený pobývat ve svém obydlí a v neposlední řadě i o přiměřených omezeních a přiměřených povinnostech stanovených odsouzenému (Šámal et al., 2013). Dle Šámala et al. (2013) nesmí ale dojít ke změně počtu hodin v týdnu, po které má odsouzený pobývat ve svém obydlí. Rovněž nemůže dojít ke změně rozsahu přiměřených omezení a přiměřených povinností (Šámal et al., 2013). Předseda senátu o náležitých změnách rozhodne bez zbytečného odkladu (Šámal et al., 2013).

1.2.2.1 Změna trestu domácího vězení obecně

Během výkonu trestu domácího vězení mohou nastat skutečnosti, které nejsou sice samy o sobě důvodem pro pozastavení výkonu trestu domácího vězení, nicméně v jejich důsledku výkonu trestu domácího vězení v původní podobě buď už není vůbec možný nebo jej nelze po odsouzeném požadovat (Šámal et al., 2013).

V průběhu výkonu trestu domácího vězení mohou nastat tyto změny:

- a) Místa výkonu trestu;
- b) Doby, po kterou se má odsouzený zdržovat ve svém obydlí;
- c) Přiměřených omezení a přiměřených povinností (Šámal et al., 2013).

Šámal et al. (2013) uvádí, že podmínkou rozhodnutí o změně trestu domácího vězení je existence důležitých důvodů. Při posuzování, zda se jedná o důležitý důvod, by měl předseda senátu na straně jedné citlivě zvážit potřeby odsouzeného, na druhé straně by svým benevolentním postupem neměl umožnit maření výkonu trestu odsouzeným, jehož jediným cílem je se vyhnout výkonu trestu domácího vězení (Šámal et al., 2013). Při rozhodování o změně trestu domácího vězení platí obecná zásada zákazu změny k horšímu (Šámal et al., 2013). Dle Šámala et al. (2013) odsouzenému není možno zhoršit jeho postavení dodatečnou změnou ve vykonávacím řízení. Nelze měnit počet hodin v týdnu, po které má odsouzený pobývat ve svém obydlí a není možné ani pozměnit rozsah přiměřených omezení a přiměřených povinností (Šámal et al., 2013). Je možné nechat stejný počet hodin, popř. je možné jejich počet snížit (Šámal et al., 2013). O změně rozhoduje předseda senátu usnesením, ve kterém by měl specifikovat, v čem se výkon trestu domácího vězení mění, současně by mělo být v usnesení uvedeno, kdy změna nastane (Šámal et al., 2013).

1.2.2.2 Změna místa výkonu trestu domácího vězení

Šámal et al. (2013) ve své publikaci popisuje průběh výkonu trestu domácího vězení, kdy může nastat situace, že odsouzený nebude mít možnost nadále vykonávat trest v místě, které bylo nařízeno soudem, jako místo výkonu trestu domácího vězení. Mohou to být buď důvody na straně odsouzeného nebo důvody nezávislé na odsouzeném (Šámal et al., 2013). Například může dojít k zániku nájmu bytu, v němž odsouzený vykonává trest domácího vězení (Šámal et al., 2013).

1.2.2.3 Změna doby, po kterou se má odsouzený zdržovat v místě výkonu trestu domácího vězení

V průběhu výkonu trestu domácího vězení může nastat změna v osobních, rodinných, majetkových a jiných poměrech odsouzeného, které by mohly být důležitým důvodem pro rozhodnutí o změně časového období (Šámal et al., 2013). Změny mohou nastat především v novém rozvržení pracovní doby odsouzeného, ve změně místa zaměstnání a s tím související změně času potřebného k cestě do zaměstnání a v péči o nezletilé děti (Šámal et al., 2013). Odsouzenému nesmí být zvýšen počet hodin, které má týdně strávit v místě výkonu trestu domácího vězení (Šámal et al., 2013).

1.2.2.4 Změna přiměřených omezení a přiměřených povinností

Obdobně jako v případě místa a doby výkonu trestu domácího vězení mohou nastat důležité důvody pro změnu uložených přiměřených omezení a přiměřených povinností v průběhu výkonu trestu domácího vězení (Šámal et al., 2013). Přiměřená omezení a přiměřené povinnosti uvádí trestní zákoník v § 48. U některých přiměřených omezení nebo přiměřených povinností nenastanou nikdy důležité důvody, pro které by předseda senátu rozhodl o jejich změně (Šámal et al., 2013).

1.2.2.5 Vykázání ze společného obydlí

Je-li podle § 76b odst. 1 Občanského soudního řádu jednáním účastníka, proti kterému návrh směřuje, vážným způsobem ohrožen život, zdraví, svoboda nebo lidská důstojnost navrhovatele, tak předseda senátu předběžným opatřením uloží účastníku, proti kterému návrh směřuje, především aby:

- a) opustil společné obydlí;
- b) nevstupoval do bezprostředního okolí společného obydlí navrhovatele a nezdržoval se tam;
- c) se zdržel setkávání s navrhovatelem;
- d) se zdržel nežádoucího sledování a obtěžování navrhovatele jakýmkoli způsobem (Šámal et al., 2013).

V případě, že je odsouzený k trestu domácího vězení během výkonu trestu domácího vězení vykázán z obydlí, které je zároveň místem výkonu tohoto trestu,

vznikne překážka pro pokračování ve výkonu trestu (Šámal et al., 2013). Dle Šámal et al. (2013) je třeba reagovat ve vykonávacím řízení změnou místa výkonu trestu.

1.2.2.6 Rozhodování o změně trestu domácího vězení

O změně trestu domácího vězení rozhoduje předseda senátu soudu, který rozhodl ve věci samé v 1. stupni a který výkon trestu domácího vězení také nařídil (Šámal et al., 2013). Předseda senátu pak rozhoduje o změně v případě splnění zákonných podmínek z důležitých důvodů:

- a) na návrh odsouzeného, státního zástupce či probačního úředníka;
- b) i bez návrhu, pokud zjistí existenci důvodů pro takové rozhodnutí sám z vlastní činnosti (Šámal et al., 2013).

Předseda senátu musí rozhodnout urychleně bez zbytečných průtahů (Šámal et al., 2013). Zákonodárce nedělá rozdíl mezi rozhodováním na návrh či bez něj, ani mezi jednotlivými důvody rozhodnutí (Šámal et al., 2013).

1.2.2.7 Návrh na změnu trestu domácího vězení

Ať už půjde o změnu místa, doby či přiměřených omezení nebo přiměřených povinností, návrh na změnu trestu domácího vězení může podat odsouzený, státní zástupce nebo probační úředník zajišťující kontrolu výkonu trestu domácího vězení (Šámal et al., 2013). Návrh je třeba adresovat předsedovi senátu soudu, který ve věci rozhodoval v 1. stupni (Šámal et al., 2013). Dále musí obsahovat i další obecné záležitosti:

- a) musí být zřejmé, v čem by měla změna trestu domácího vězení spočívat (místo, doba, přiměřené omezení či přiměřené povinnosti);
- b) je třeba vylicít skutkové okolnosti, v nichž je možno spatřovat důležité důvody;
- c) bylo by vhodné, aby návrh obsahoval vlastní návrh řešení situace (Šámal et al., 2013).

1.3 Kontrola trestu domácího vězení

V ustanovení § 334b TŘ, které se zabývá kontrolou výkonu trestu domácího vězení, je stanoveno:

Odst. 1: *„Kontrolu výkonu trestu domácího vězení zajišťuje Ministerstvo spravedlnosti nebo jím k výkonu elektronické kontroly zřízená organizační složka státu*

ve spolupráci s Probační a mediační službou prostřednictvím elektronického kontrolního systému umožňujícího detekci pohybu odsouzeného nebo Probační a mediační služba namátkovou kontrolou prováděnou probačním úředníkem. Za tím účelem je odsouzený povinen umožnit orgánu zajišťujícímu kontrolu vstup do místa výkonu trestu a strpět pořízení svých biometrických údajů orgánem zajišťujícím kontrolu na jeho žádost při zahájení elektronické kontroly, a dále v jejím průběhu, existuje-li podezření na porušení kontrolovaných povinností. Pořizovanými biometrickými údaji jsou otisky prstů, rysy obličeje a záznam hlasu.“

Odst. 2: *„Pokud nebyly při výkonu elektronické kontroly podle odstavce 1 zjištěny skutečnosti důležité pro trestní řízení, uchovávají se záznamy o pohybu odsouzeného nejdéle po dobu dvanácti měsíců po skončení výkonu elektronické kontroly.“*

Provádění kontroly výkonu trestu domácího vězení je dle Ščerby (2014) svěřeno Probační a mediační službě ČR. PMS může výkon kontrolovat dvěma způsoby:

- a) prostřednictvím elektronického kontrolního systému, který umožňuje detekci pohybu odsouzeného (tzv. elektronický monitoring), ve spolupráci s provozovatelem tohoto systému;
- b) prostřednictvím namátkových kontrol realizovaných probačním úředníkem, kdy odsouzený musí umožnit vstup do místa výkonu trestu (Ščerba, 2014).

Detaily o kontrole výkonu trestu domácího vězení upravuje vyhláška č. 456/2009 Sb., o kontrole výkonu trestu domácího vězení, která byla stanovena ministerstvem spravedlnosti podle § 334h TŘ.

Dle § 1 vyhlášky č. 456/2009 Sb., kontrola výkonu trestu domácího vězení spočívá především v provádění namátkových kontrol probačním úředníkem v místě výkonu trestu domácího vězení. Dále se kontrola výkonu trestu domácího vězení zakládá na užití elektronického kontrolního systému, na vedení dokumentace o všech činnostech, spjatých s kontrolou a na vyhodnocování plnění soudem uložených přiměřených omezení a přiměřených povinností uvedených v § 48 odst. 4 TZ směřujících k tomu, aby odsouzený vedl spořádaný život (Vyhláška č. 456/2009 Sb.). Kontrola výkonu trestu domácího vězení spočívá také v prověřování, zda odsouzený odčिňuje způsobenou škodu v souladu s rozhodnutím soudu podle § 60 odst. 4 TZ a zda plní výchovná opatření uložená soudem podle § 60 odst. 5 TZ (Vyhláška č. 456/2009 Sb.). V § 1 vyhlášky č. 456/2009 Sb., je uvedené, že kontrola výkonu trestu domácího vězení také tkví v prošetřování důvodů nedodržení podmínek trestu

a v informovanosti soudu o porušení podmínek výkonu trestu nebo neplnění přiměřených omezení a přiměřených povinností (Vyhláška č. 456/2009 Sb.).

Dle § 3 vyhlášky č. 456/2009 Sb., probační úředník nejpozději na počátku výkonu trestu domácího vězení poučí odsouzeného, případně i osoby žijící s ním ve společném obydlí, o omezeních spojených s kontrolou výkonu trestu a o jeho povinnostech v rámci součinnosti, ke které se písemně zavázal. V § 5 vyhlášky č. 456/2009 Sb., je uvedeno, že probační úředník dělá záznam o každé provedené kontrole, kterou provedl a také o každém osobním jednání s odsouzeným. Jednotlivé záznamy vkládá do dokumentace vedené u střediska PMS (Vyhláška č. 456/2009 Sb.). V paragrafu 6 odst. 1 vyhlášky č. 456/2009 Sb., se dočteme o faktu, že probační úředník projedná s odsouzeným zjištěné porušení podmínek výkonu trestu, případně prověří pravdivost jeho tvrzení. Paragraf 6 odst. 2 vyhlášky č. 456/2009 Sb., uvádí, že probační úředník bezodkladně informuje soud o všech případech porušení podmínek výkonu trestu. Svá zjištění doloží kopiemi záznamů o zjištěném případě porušení podmínek výkonu trestu, včetně stanoviska odsouzeného a záznamu o prověření tvrzení odsouzeného o důvodech porušení podmínek výkonu trestu (Vyhláška č. 456/2009 Sb.). V § 6 odst. 3 vyhlášky č. 456/2009 Sb., se dozvíme, že probační úředník po výkonu trestu domácího vězení nebo jeho části, zašle soudu zprávu obsahující podklady pro rozhodnutí soudu o povinnosti odsouzeného uhradit výdaje spojené s výkonem trestu domácího vězení.

V paragrafu 7 odst. 1 vyhlášky č. 456/2009 Sb., se dočteme, že kontrolu výkonu trestu domácího vězení zajišťuje PMS v součinnosti s provozovatelem elektronického kontrolního systému. Tato součinnost spočívá obzvláště v instalaci a deinstalaci elektronického kontrolního systému v místě výkonu trestu domácího vězení (Vyhláška č. 456/2009 Sb.). Dále také v instalaci a deinstalaci technického zařízení na těle odsouzeného, ve vysvětlení funkčnosti elektronického kontrolního systému a o neakceptovatelnosti jakýchkoliv zásahů do tohoto systému ze strany odsouzeného a jiných neoprávněných osob (Vyhláška č. 456/2009 Sb.). Dále ve sledování odsouzeného v určeném místě po stanovenou dobu elektronickým kontrolním systémem, v prověření dostupnosti a funkčnosti elektronického kontrolního systému, v evidenci zaznamenaných případů nepřítomnosti odsouzeného v místě a čase výkonu (Vyhláška č. 456/2009 Sb.). V paragrafu 7 odst. 2 vyhlášky č. 456/2009 Sb., se píše o součinnosti odsouzeného při výkonu kontroly domácího vězení. Odsouzený umožní za přítomnosti probačního úředníka vstup do svého obydlí zástupci provozovatele elektronického kontrolního systému za účelem instalace a deinstalace elektronického

kontrolního systému a snese na svém těle po 24 hodin denně technické zařízení po dobu výkonu trestu domácího vězení (Vyhláška č. 456/2009 Sb.). Dále umožní vstup za účelem údržby a funkčnosti elektronického kontrolního systému (Vyhláška č. 456/2009 Sb.). V § 7 odst. 3 vyhlášky č. 456/2009 Sb., se uvádí, že elektronický kontrolní systém v místě výkonu trestu domácího vězení instaluje po provedení identifikace odsouzeného, zástupce provozovatele za přítomnosti probačního úředníka. Svým podpisem odsouzený potvrdí převzetí elektronického kontrolního systému do svého užívání (Vyhláška č. 456/2009 Sb.). Předávací protokol podepíše rovněž zástupce provozovatele elektronického kontrolního systému a probační úředník (Vyhláška č. 456/2009 Sb.). Součástí předávacího protokolu jsou také podmínky pro provoz elektronického kontrolního systému, který je odsouzený zavázán dodržovat. Probační úředník předá stejnopis předávacího protokolu soudu (Vyhláška č. 456/2009 Sb.). V paragrafu 8 vyhlášky č. 456/2009 Sb., se dočteme, že kontrola výkonu trestu domácího vězení zajišťovaná PMS v součinnosti s provozovatelem elektronického kontrolního systému, nevylučuje možnost namátkové kontroly provedenou probačním úředníkem v místě výkonu trestu.

1.3.1 Probační a mediační služba ČR

Probační a mediační služba ČR je státní organizace, zajišťující kontrolu výkonu trestů nespojených s odnětím svobody (Probační a mediační služba, © 2002). Přípravuje podklady pro jejich ukládání a nabízí možnost jednání mezi pachatelem a obětí o urovnání následků trestného činu (Probační a mediační služba, © 2002). Dále se PMS snaží o zprostředkování účinného a společensky blahodárného řešení konfliktů spojených s trestnou činností a zároveň organizuje a zajišťuje účinný a vhodný výkon alternativních trestů a opatření s důrazem na zájmy poškozených, ochranu komunity a prevenci kriminality (Probační a mediační služba, © 2002). PMS vychází ze dvou povolání – sociální práce a práva, zvláště trestního práva (Probační a mediační služba, © 2002). Propojením obou dvou profesí se vytváří nová multidisciplinární profese v systému trestní justice (Probační a mediační služba, © 2002).

PMS byla zřízena zákonem č. 257/2000 Sb., o Probační a mediační službě a o změně zákona č. 2/1969 Sb., o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy České republiky, ve znění pozdějších předpisů, zákona č. 65/1965 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů a zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně

děti ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o Probační a mediační službě“ nebo „ZPMS“). PMS podle tohoto zákona je organizační složkou státu a realizuje úkony probace a mediace ve věcech projednávaných v trestním řízení. V čele PMS je ředitel, kterého jmenuje a odvolává ministr spravedlnosti (Zákon č. 257/2000 Sb.). Ředitel PMS zajišťuje její chod po stránce personální, organizační, hospodářské, materiální a finanční (Zákon č. 257/2000 Sb.). Dle zákona o Probační a mediační službě je ústředním orgánem PMS ředitelství, které sídlí v Praze a jsou pod ním jednotlivá střediska PMS.

Dle § 2 odst. 1 ZPMS, probaci chápeme, jako organizaci a výkon dohledu nad obviněným, obžalovaným či odsouzeným. Dále se probaci rozumí kontrolování výkonu trestů nespojených s odnětím svobody (Zákon č. 257/2000 Sb.). Probace se vyznačuje také sledováním chování odsouzeného ve zkušební době podmíněného propuštění z výkonu trestu odnětí svobody (Zákon č. 257/2000 Sb.). Mezi prvky probace patří také individuální pomoc obviněnému a vliv na něj, aby vedl řádný život, a v neposlední řadě se za probaci považuje vyhovění soudem nebo státním zástupcem uloženým podmínkám, díky kterým dojde k obnově narušených právních a společenských vztahů (Zákon č. 257/2000 Sb.).

V § 2 odst. 2 ZPMS, mediaci chápeme jako mimosoudní sjednání za účelem řešení sporu mezi obviněným a poškozeným. Mediace je činnost, která směřuje k urovnání rozporuplného stavu uskutečňovaná ve spojitosti s trestním řízením (Zákon č. 257/2000 Sb.). Mediaci je možné realizovat pouze s jednoznačným souhlasem obviněného a poškozeného (Zákon č. 257/2000 Sb.).

Vyhláška č. 384/2017 Sb., o jednacím řádu pro okresní a krajské soudy, v části sedmé píše o trestu domácího vězení. V paragrafu 34 vyhlášky č. 384/2017 Sb., se věnuje součinnosti soudu s PMS. Soud může před uložením trestu domácího vězení požádat středisko PMS příslušné podle místa bydliště obviněného o opatření písemného slibu obviněného podle § 60 TZ (Vyhláška č. 384/2017 Sb.). Před podpisem písemného slibu je třeba obviněnému vysvětlit podstatu výkonu a kontroly trestu domácího vězení, způsob jeho součinnosti a jaká omezení jsou pro něho a osoby žijící s ním ve společném obydlí s tímto trestem spojena (Vyhláška č. 384/2017 Sb.). V paragrafu 34a vyhlášky č. 384/2017 Sb., se dočteme o poučení obviněného. Obdrží-li soud písemný slib obviněného za okolností, z nichž není dostatečně zřejmé, že obviněnému je známa podstata trestu domácího vězení a s ním spojená omezení ve způsobu jeho života, soud před uložením tohoto trestu obviněného poučí nebo pověří tímto úkonem úředníka PMS (Vyhláška č. 384/2017 Sb.). Paragraf 34b vyhlášky č. 384/2017 Sb., se zabývá

nařízením výkonu trestu. Ihned co se rozhodnutí, podle něhož se má vykonat trest domácího vězení, stane vykonatelným, předseda senátu zašle jeho opis spolu s nařízením výkonu trestu a dostupnými kontaktními údaji odsouzeného, jako je adresa uvedená pro účely doručování a telefonní kontakt, příslušnému středisku PMS (Vyhláška č. 384/2017 Sb.). Opisy všech rozhodnutí týkajících se trestu domácího vězení zašle soud po právní moci středisku PMS (Vyhláška č. 384/2017 Sb.). Paragraf 34c vyhlášky č. 384/2017 Sb., popisuje oznamovací povinnost soudu. Zjistí-li soud, že obviněný, který je ve vazbě nebo odsouzený, který je ve výkonu trestu odnětí svobody, má zároveň vykonávat trest domácího vězení, vyrozumí ihned o této skutečnosti soud, který trest domácího vězení uložil (Vyhláška č. 384/2017 Sb.).

1.3.1.1 Činnosti Probační a mediační služby ČR

Dle § 4 odst. 1 ZPMS jsou základními činnostmi:

- vytvářet předpoklady k tomu, aby věc mohla být v patřičných případech vyjednána v některém ze zvláštních druhů trestního řízení nebo aby byla možnost uložení a vykonání trestu nespojeného s odnětím svobody;
- pomáhat při odstraňování dopadů trestného činu poškozeným a jiným osobám, které jsou dotčeny trestným činem;
- vytvářet podmínky pro rozhodnutí o podmíněném zastavení trestního stíhání, zejména prodiskutování a uzavření dohody mezi obviněným a poškozením o rekompenzaci;
- věnovat zvláštní péči mladistvým obviněným a obviněným ve věku blízkém věku mladistvým;
- podílet se na prevenci trestní činnosti.

1.3.1.2 Probační úředník

Probační úředník je sociální pracovník působící v odvětví trestní justice, který vyhovuje zákonem vymezeným kvalifikačním předpokladům, spočívajících v absolvování vysoké školy humanitního směru a také v účasti na specifickém kursu, zaměřeného na rozšíření právních znalostí a rozvoj komunikačních dovedností (Nícm, © 2019). Při výkonu své funkce je probační úředník povinen řídit se zákony a pokyny předsedy senátu, samosoudce či státního zástupce (Nícm, © 2019). Probační

úředník je aktivní ve všech fázích trestního řízení a pracuje s obviněným i poškozeným (Nicm, © 2019).

Dle § 51 TZ spočívá povinnost probačního úředníka ve vykonávání dohledu nad pachatelem v souladu s vytvořeným probačním plánem. Mezi další povinnosti probačního úředníka náleží: Být pachateli nápomocný v jeho záležitostech a naplňovat pokyny předsedy senátu, které směřují k výkonu dohledu nad pachatelem a také vedení pachatele k řádnému životu (eAgri, © 2009). Probační úředník je povinen probační plán pravidelně aktualizovat s přihlédnutím k výsledkům dohledu a k osobním, rodinným a jiným poměrům pachatele (eAgri, © 2009). V případě, že pachatel, kterému byl uložen dohled, závažným způsobem nebo opakovaně podmínky dohledu, probační plán nebo přiměřená omezení a přiměřené povinnosti nedodrží, informuje o tom probační úředník bez odkladu předsedu senátu soudu, který dohled uložil (eAgri, © 2009). Probační úředník musí nejméně jednou za šest měsíců zpracovat zprávu, ve které informuje předsedu senátu soudu, který dohled uložil, o průběhu výkonu dohledu nad pachatelem, o dodržování stanovených podmínek probačního plánu a přiměřených omezeních a přiměřených povinnostech pachatele a o jeho poměrech (eAgri, © 2009).

1.3.1.3 Probační plán dohledu

Základním prvkem výkonu dohledu by mělo představovat sestavení probačního plánu dohledu (Ščerba, 2014). Dle Ščerby (2014) probační plán dohledu slouží k individuální specifikaci obsahu dohledu a jeho konkrétní podoby. Je třeba v něm konkretizovat povinnosti odsouzeného (Ščerba, 2014). Rada pro probaci a mediaci má navrhovat pravidla, na jejichž základě jsou probační plány dohledu vytvářeny (Ščerba, 2014). Probační plán dohledu by měl být dle Ščerby (2014) vytvořen nejpozději do šesti měsíců od zahájení osobní spolupráce s odsouzeným. Podle potřeby by měl být aktualizován (Ščerba, 2014).

Mezi důležité náležitosti probačního plánu dohledu patří:

- časové vymezení platnosti probačního plánu, tedy vymezení času, v němž bude probační úředník s odsouzeným spolupracovat;
- definování způsobu plnění a kontroly přiměřených omezení a povinností, pokud byly soudem uloženy;

- vymezení konkrétních cílů realizace probačního plánu dohledu, jasně definované dílčí kroky, například úhrada splátek v rámci náhrady škody poškozenému;
- konkretizace způsobu, jímž je realizován probační dohled, především jde o vymezení formy konzultací odsouzeného s probačním úředníkem, stanovení intervalu konzultací s odsouzeným, dále vymezení postupů probačního úředníka v situaci, kdy odsouzený pravidla kontaktu poruší, postupů při ověřování chování odsouzeného v místě bydliště;
- konkretizace způsobu a lhůty plnění informační povinnosti probačního úředníka vůči soudu (Ščerba, 2014).

Při vytváření probačního plánu dohledu je nutná spolupráce ze strany odsouzeného (Ščerba, 2014). Vlastní aktivita odsouzeného může přispět ke zjištění jeho možností a potřeb (Ščerba, 2014). Dohled by měl efektivně plnit svou resocializační funkci (Ščerba, 2014).

1.3.1.4 Zajištění výkonu dohledu

V případech, kdy soud uložil pachateli některé z opatření spojené s dohledem, zákon svěřuje provádění dohledu PMS (Ščerba, 2014). Ščerba (2014) uvádí, že charakter dohledu i metody jeho provádění jsou určovány v první řadě spojením kontrolní a pomocné funkce dohledu, jak to stanoví i zákon v rámci vymezení účelu dohledu. Samotný výkon dohledu probačního úředníka se pohybuje v zákonném rámci určeném ustanovením § 49 až 51 TZ (Ščerba, 2014).

V § 49 TZ se píše, že dohledem se rozumí pravidelný a osobní kontakt pachatele s úředníkem PMS. Spolupráce při vytváření a realizaci probačního plánu dohledu ve zkušební době a kontrola dodržování podmínek uložených pachateli soudem nebo vyplývajících ze zákona (Šámal et al., 2009). Účelem dohledu je sledování a kontrola chování pachatele, čímž je zajišťována ochrana společnosti a snížení možnosti opakování trestné činnosti (Šámal et al., 2009). Dále je dle Šámala et al. (2009) účelem dohledu odborné vedení a pomoc pachateli s cílem zajistit, aby v budoucnu vedl řádný život. V § 50 TZ jsou popsány povinnosti pachatele. Pachatel, kterému byl uložen dohled, je povinen spolupracovat s probačním úředníkem způsobem, který mu probační úředník stanoví, a plnit probační plán dohledu (Šámal et al., 2009). Dále je povinen

dostavovat se k probačnímu úředníkovi ve lhůtách, které mu probační úředník stanoví, informovat probačního úředníka o svém pobytu, zaměstnání a zdrojích obživy, dodržování soudem uložených přiměřených omezení a přiměřených povinností a jiných důležitých okolnostech pro výkon dohledu, určených probačním úředníkem (Šámal et al., 2009). Pachatel je povinen umožnit probačnímu úředníkovi vstup do obydlí, ve kterém se zdržuje (Šámal et al., 2009). Paragraf 51 TZ popisuje povinnosti a oprávnění probačního úředníka. Odst. 1 § 51 TZ uvádí, že povinností probačního úředníka je vykonávat dohled nad pachatelem v souladu s vytvořeným probačním plánem. Dále mezi povinnosti probačního úředníka dle odst. 1 § 51 TZ patří, být pachateli nápomocný v jeho záležitostech a plnit pokyny, které směřují k výkonu dohledu nad pachatelem a také vedení pachatele k řádnému životu. Probační úředník je povinen probační plán pravidelně aktualizovat (Šámal et al., 2009). V odst. 2 § 51 TZ se dozvíme, že pokud pachatel závažným způsobem poruší dohled nebo opakovaně podmínky dohledu, probační plán nebo přiměřená omezení a přiměřené povinnosti, tak probační úředník bez zbytečného odkladu o tom informuje předsedu senátu soudu, který dohled uložil (Šámal et al., 2009).

1.3.1.5 Základní metody provádění dohledu

Ze strany probačního úředníka je jedním z významných prvků výkonu dohledu mapování a vyhodnocování rizik a potřeb neboli tzv. risk-need assessment (Ščerba, 2014). Touto aktivitou probační úředník zjišťuje informace o pachateli, o okolnostech spáchání trestného činu, ale i o oběti, zjišťování rizika recidivy pachatele, identifikace jeho potřeb a jejich zohlednění (Ščerba, 2014).

Mezi základní informace, které by měl probační úředník v rámci mapování zjistit, patří:

- a) informace o aktuální trestné činnosti;
- b) trestní minulost odsouzeného;
- c) dynamické a statické faktory ovlivňující trestnou činnost, jako jsou zaměstnání a kvalifikace, bydlení, finanční situace, rodina a sociální vztahy a další;
- d) postoj klienta k trestné činnosti, k oběti;
- e) aktuální potřeby pachatele (sociální, rodinné, finanční, osobnostní, zdravotní nebo v pracovní oblasti) (Ščerba, 2014).

Na základě těchto informací probační úředník vytváří prognózu týkající se možnosti opakování trestné činnosti ze strany odsouzeného a identifikuje v životě odsouzeného rizikové faktory (Ščerba, 2014).

1.3.1.6 Role probačního úředníka ve fázích trestního řízení

Fáze trestního řízení, které směřují k výkonu trestu domácího vězení, jsou tři - předběžné šetření, projednání podmínek pro nařízení trestu a kontrola trestu (Štern et al., 2010). Jednotlivé fáze nyní popíši.

Ve fázi předběžného šetření se dle Šterna et al. (2010) pracovník PMS podílí na výběru a vyhodnocení vhodných pachatelů ještě před rozhodnutím soudu. Probační pracovník zjišťuje jejich postoj k trestné činnosti (Štern et al., 2010). Zájmem probačního úředníka je odstranění vzniklých důsledků včetně konkrétních kroků k náhradě škody (Štern et al., 2010). Pracovník PMS poskytuje vhodné informace obviněnému o trestu domácího vězení, následně jeho další činností je zajištění a zprostředkování písemného slibu pachatele (Štern et al., 2010). Dalšími činnostmi probačního úředníka v této fázi je prošetření podmínek pachatelovo bydliště, zaměstnání a způsob jeho života (Štern et al., 2010). Zhodnocuje také sociální a rodinné poměry obviněného (Štern et al., 2010). Rodinné poměry proto, aby trest domácího vězení neznamenal zátěž pro rodinné příslušníky (Štern et al., 2010).

Po fázi předběžného šetření následuje fáze projednání podmínek pro nařízení trestu (Štern et al., 2010). V okamžiku, kdy se rozhodnutí soudu stane pravomocným, úkolem probačního pracovníka je vést odsouzeného k zařízení svých osobních a rodinných záležitostí vhodně tak, aby trest nemusel být později odložen, měněn či přerušen (Štern et al., 2010). Naopak je třeba, aby trest domácího vězení mohl být v co nejkratší době zahájen bez jakýchkoliv komplikací (Štern et al., 2010). Pracovník PMS provádí vyhodnocení obydlí klienta v souvislosti s hladkým průběhem provádění kontrol a obstarání bezpečnosti pracovníků, provádějících namátkovou kontrolu (Štern et al., 2010).

Poslední fází probačního úředníka je kontrola trestu (Štern et al., 2010). Ta spočívá dle Šterna et al. (2010) v povinnosti probačního úředníka zaměřovat svou pozornost na klienta, zda trest splňuje svůj účel a zda klient dodržuje podmínky stanovené soudem. To znamená, zda klient dodržuje soudem vymezenou dobu na předepsaném místě a zda řeší rekompensaci trestného činu, kterou může být placení nákladů trestního

řízení a hrazení nákladů ohledně samotného trestu domácího vězení (Štern et al., 2010). Dále také dohlíží, zda pachatel dodržuje uložené povinnosti a omezení (Štern et al., 2010). V průběhu výkonu trestu domácího vězení je pracovník PMS v kontaktu s rodinou klienta či s komunitou, která s klientem sdílí společné prostory obydlí (Štern et al., 2010). Tímto způsobem usiluje o snížení pravděpodobnosti nevhodného chování klienta či zamezení vzniku nového trestného činu (Štern et al., 2010). V případě, že není k dispozici elektronický monitoring odsouzeného, základním úkolem probačního úředníka je provádění namátkových kontrol odsouzeného v místě bydliště (Štern et al., 2010). Jestliže pracovník PMS shledá nějaké změny v průběhu výkonu trestu, tak všechny změny projedná s odsouzeným (Štern et al., 2010). Po následném projednání změn s odsouzeným oznamuje tuto skutečnost soudu a doporučí další postup ve smyslu odložení, přerušení nebo změnění trestu domácího vězení (Štern et al., 2010). V případě maření trestu navrhuje náhradní trest odnětí svobody (Štern et al., 2010).

Všechny tři fáze mají společné základní principy činnosti PMS (Štern et al., 2010). Jimiž jsou – úzká spolupráce s příslušným orgánem činným v trestním řízení a včlenění poškozeného do procesu řešení dané věci (Štern et al., 2010).

Dle § 2 odst. 1 vyhlášky č. 456/2009 Sb., se probační úředník prokazuje služebním průkazem PMS při kontrole trestu domácího vězení v místě výkonu tohoto trestu. V § 2 odst. 2 vyhlášky č. 456/2009 Sb., se uvádí, že odsouzený by se měl prokázat, na vyžádání probačního úředníka, průkazem totožnosti kdykoliv během výkonu trestu domácího vězení.

1.3.2 Elektronický kontrolní systém

Elektronické kontrolní systémy existovaly již mnoho let, než byla vůbec k dispozici technologie pro jejich realizaci (Pauley et al., 2010). Dle Renzema a Mayo-Wilson (2005) se elektronické monitorování pachatelů používá už více než dvě desetiletí. Mnoho tiskových zpráv líčilo již v minulosti výhody elektronických kontrolních systémů, ale nikdy autoři neuvedli technologii, jak by elektronické kontrolní systémy měly být realizovány (Pauley et al., 2010).

Hlavní probační úředník v Anglii a konference, týkající se elektronického monitorování, které začaly v roce 1998, učinili společnou nabídku na podporu integrované vize elektronického monitorování a začlenili ji do probačních programů na podporu rehabilitačních cílů a nepochybně ovlivnili vývoj elektronického

monitorování v Evropě (Nellis, 2016). Následně probíhalo doporučení Rady Evropy, které stanovilo rámec pro lidská práva pro provádění elektronického monitorování, který uznává, že se odvolal k vězeňským službám a policejním silám a probačním službám (Nellis, 2016). Tento rámec byl založen na myšlence, že při dynamické regulaci by mohlo dojít ke špatnému a nepřiměřenému rozsahu využití elektronického monitorování (Nellis, 2016). Elektronické monitorování dle Nellis (2016) získalo význam v celkovém politickém, ekonomickém a kulturním kontextu.

Elektronický kontrolní systém je typickým americkým produktem a mnoho let byl nejoblíbenější v USA (Junger-Tas, 1994). Hlavním cílem elektronického kontrolního systému v dnešní době je dle Junger-Tas (1994) podílení se na řešení přeplněnosti věznic.

Elektronické sledování se uskutečňuje způsobem, který není snadno viditelný pro ty osoby, se kterými sledované osoby přicházejí do styku v místě obydli, kde vykonávají trest domácího vězení (Pauley et al., 2010).

Dalším znakem, který je žádoucí v systému pro elektronické kontrolní sledování nějakého obydli, je, že nelze použít snadno viditelné nebo viditelné antény nebo anténní pole (Pauley et al., 2010). Takové antény okamžitě upozorňují na skutečnost, že existuje domovní vazba (Pauley et al., 2010). V souladu s tím by antény, které se používají, měly mít nízkou profilovou odrůdu, která snadno zapadá do okolí typického prostředí domu (Pauley et al., 2010). Taková anténa a související obvody musí být schopny spolehlivě vyzvednout nebo zaznamenat požadovaný signál a rozlišovat od destruktivních odrazů nebo vnějších signálů, které mohou být přítomny v domovní struktuře (Pauley et al., 2010).

Elektronické sledování se zakládá na tom, že odsouzenému je na kotník přichycen plastový pásek, uvnitř s elektrickým obvodem (Navrátilová, 2009). Součástí plastového pásku je dle Navrátilové (2009) přístroj velikosti náramkových hodinek, který pořád vysílá signál přijímaný řídicí jednotkou. Síla signálu je seřízena tak, aby dávala možnost odsouzenému volný pohyb po bytě, ale zároveň aby mu zabraňovala pohybovat se na zahradě svého domu (Navrátilová, 2009). Řídicí jednotka je situována v bytě odsouzeného a ukrývá v sobě vysílačku a jednoduchou pevnou linku (Navrátilová, 2009). Jestliže se odsouzený zdržuje ve svém bytě či domě, řídicí jednotka o tom pravidelně v rádech několika minut informuje kontrolní středisko, které průběh sledování zaznamenává prostřednictvím počítače (Navrátilová, 2009). Pokud dojde

k přerušení spojení, řídicí jednotka upozorní středisko, které ihned situaci vyhodnocuje (Navrátilová, 2009). Jestliže spojení mezi náramkem, který má odsouzený připevněný na noze, a řídicí jednotkou není navázáno, řídicí jednotka okamžitě signalizuje tuto skutečnost kontrolnímu středisku (Navrátilová, 2009). Zaměstnanec kontrolního střediska zavolá odsouzenému a v případě, že se dovolá, shledává příčiny poruchy a zároveň na místo vysílá terénního pracovníka (Navrátilová, 2009). Je-li příčinou poruchy chování odsouzeného, kontrolní středisko sděluje informaci buď probačnímu úředníkovi nebo soudu (Navrátilová, 2009). V případě, že dojde k porušení podmínek, je důležitá jeho reakce na porušení (Pauley et al., 2010). Například, pokud dojde k nařízení náhradního trestu odnětí svobody, probíhá v hodinách (Pauley et al., 2010). Odsouzený, který přijde domů později, než stanovují podmínky, musí brát v úvahu, že noc stráví ve věznici (Pauley et al., 2010). Součástí náramku je i mobilní telefon, který umožňuje komunikaci s odsouzeným (Česká justice, © 2019). Náramek je napájen vestavěnou baterií, kterou má osoba, která má připevněný náramek na noze, povinnost pravidelně nabíjet každý den (Justice.cz, © 2019). Náramek se dobíjí připojením do zásuvky nebo přes powerbanku (Česká justice, © 2019). Jestliže kapacita baterie klesne na nízkou hodnotu nabití, je na tento stav automaticky upozorněn zaměstnanec operačního střediska (Justice.cz, © 2019). Pokud monitorovaná osoba ihned nepřistoupí k zahájení nabíjení, náramek vyvolá obtěžující vibrační upozornění monitorované osoby v intervalech zkracujících se podle míry vybití (Justice.cz, © 2019). Náramek má nízkou hmotnost, je voděodolný a měl by vydržet teplotu od minus dvaceti do plus padesáti stupňů (Česká televize, © 2019).

Kontrola prostřednictvím elektronického monitorování může být prováděna různými technickými prostředky (Ščerba, 2014). Dle Ščerby (2014) lze rozlišovat pasivní sledovací systémy a aktivní sledovací systémy. Systém pasivní neboli programový kontaktní systém spočívá v tom, že počítač navazuje v předem stanovených nebo náhodných intervalech telefonní spojení (Ščerba, 2014). Odsouzený je povinen tyto telefonáty přijímat a potvrzovat počítači svou přítomnost pomocí zařízení sloužícího k rozluštění kódu, které má upevněné na paži nebo noze (Ščerba, 2014). Počítač zaznamenává, zda odsouzený reagoval nebo se odsouzený neohlásil (Ščerba, 2014). Oproti tomu aktivní sledovací systém využívá přijímač, který je instalován v bytě odsouzeného a přijímá signál vysílaný ze zařízení upevněného na těle odsouzeného (Ščerba, 2014). Ihned co je šifrovaný signál přerušen, počítač spustí alarm a upozorní, že odsouzený není v místě výkonu trestu (Ščerba, 2014).

Při elektronickém monitorování se začala využívat i technologie GPS (Global Positioning System), která umožňuje sledování odsouzených v reálném čase (Ščerba, 2014). Výhodou této technologie dle Ščerby (2014) je, že eliminuje potřebu instalovat zařízení v domě odsouzeného. Můžeme říci, že kontrola elektronickým kontrolním systémem zajišťuje větší efektivitu tohoto trestu mnohonásobně účinněji než namátkové kontroly prováděné probačními úředníky (Ščerba, 2014). Prostřednictvím elektronického monitorování lze přítomnost odsouzeného v daném obydlí monitorovat nepřetržitě (Ščerba, 2014). Což je výhodou ve srovnání s personálními možnostmi PMS, které jsou v současné době stále limitovány a stěží dostačují k plnění jiných úkolů (Ščerba, 2014). I kdyby došlo k rapidnímu nárůstu počtu probačních úředníků, stále by kontrola odsouzených z jejich strany mohla pokrývat pouze malý zlomek času, po který by odsouzení měli povinnost setrvávat v obydlí (Ščerba, 2014).

Rozdíl mezi provozovatelem elektronického monitoringu a probačním úředníkem spočívá v tom, že probační úředník může podle § 334g odst. 1 TR podat návrh na přeměnu trestu domácího vězení na trest odnětí svobody. O této přeměně může rozhodnout soud i bez přítomnosti probačního úředníka, na základě sdělení provozovatele elektronického kontrolního systému o porušení podmínek trestu domácího vězení ze strany odsouzeného nebo na základě poškozeného, že odsouzený neplní uloženou povinnost odškodnit podle svých sil škodu způsobenou trestným činem (Ščerba, 2014).

Ščerba (2014) uvádí, že by bylo lepší, kdyby soudy neukládaly tresty domácího vězení do té doby, než bude existovat kontrola pomocí elektronického kontrolního systému. Nedostatečná kontrola výkonu tohoto trestu by mohla do budoucna způsobit oslabení autority trestu domácího vězení, jak ze strany veřejnosti, tak ze strany odsouzených a mohla by zároveň oslabit důvěru soudců v ukládání tohoto alternativního trestu (Ščerba, 2014).

Elektronický monitoring je nástroj, který zvyšuje účinnost kontroly výkonu trestu (Justice.cz, © 2017). Nabízí možnost okamžitého zjištění porušení trestu (Justice.cz, © 2017). Dále také adekvátní reakce na selhání odsouzeného (Justice.cz, © 2017). V případě, že trest domácího vězení bude využíván intenzivněji místo krátkodobých trestů odnětí svobody, je očekáván přínos v podobě úspory nákladů ve výkon trestů (Justice.cz, © 2017). Probační úředník nebude muset v praxi vykonávat časté fyzické

kontroly a ušetřený čas bude věnován přímé probační práci s odsouzeným (Justice.cz, © 2017).

Ohledně zkušeností s elektronickým monitorováním uvedl ve svém článku Fitzalan Howard (2020), že elektronické monitorování podporuje efektivní dodržování předpisů, předcházení trestným činům a rehabilitaci. Elektronický monitoring má rehabilitační potenciál pro mnoho lidí, ale ne pro všechny (Fitzalan Howard, 2020). Například tím, že nabízí šanci rozvoje sociálního začlenění, vyhlídek na zaměstnání, samostatnost a soběstačnost (Fitzalan Howard, 2020).

Otázkou je, zda může elektronické monitorování snížit kriminalitu pro středně až vysoce rizikové pachatele (Renzema a Mayo-Wilson, 2005). Někteří poskytovatelé elektronického monitorování se snaží poskytovat humánní a dostupné sankce, zatímco jiní se snaží ulevit od vězení nebo se vyhnout výstavbě nových vězení (Renzema a Mayo-Wilson, 2005). Cílem všech programů elektronického monitorování dle Renzema a Mayo-Wilson (2005) je potlačit trestní chování sledovaných pachatelů. Dále také to, že elektronické monitorování může být nápomocnou metodou při snižování dlouhodobé recidivy (Renzema a Mayo-Wilson, 2005).

Jako stále více populární alternativa k trestům odnětí svobody podle Vanhaelemeesch a Vander Beken (2014) se předpokládá, že elektronické monitorování bude mít méně vedlejších účinků a bude lidštější než vězení. Většina výzkumů v oblasti elektronického monitorování se zaměřuje na své finanční nebo technické důsledky pro trestní politiku nebo na počet a recidivu (Vanhaelemeesch a Vander Beken, 2014). Vanhaelemeesch a Vander Beken (2014) uvádí, že elektronické monitorování nelze považovat za „měkčí“ alternativu k uvěznění.

Elektronické monitorování dle Vanhaelemeesch a Vander Beken (2014) může kromě snížení nadměrného počtu obyvatel ve věznicích přispět ke snížení rizik pro společnost a zároveň pozitivně posílit postavení pachatelů. Elektronické monitorování můžeme označit jako důležitý krok vpřed v opětovaném získání kontroly nad vlastním životem (Vanhaelemeesch a Vander Beken, 2014).

1.3.2.1 Vývoj elektronického kontrolního systému v ČR

V roce 2010 uvedlo ministerstvo spravedlnosti, že realizace elektronického kontrolního systému se plánuje v letech 2011–2013 (Ščerba, 2014). Tento záměr se bohužel nepodařilo uskutečnit (Ščerba, 2014). Amnestií prezidenta republiky v roce

2013 došlo k odpuštění uložených trestů domácího vězení, čili můžeme říci, že počet uložených trestů se vynuloval (Ščerba, 2014).

V roce 2015 probíhala příprava projektu elektronického monitorovacího systému (Justice.cz, © 2015). Náměstek ministryně spravedlnosti Vladimír Zimmel pověřil PMS realizací veřejné zakázky k projektu elektronického monitorovacího systému pro trestní justici (Justice.cz, © 2015). Příprava veřejné zakázky byla realizována v úzké součinnosti a v souladu s doporučeními odborné pracovní skupiny EMSON, kterou tvořili zástupci Ministerstva spravedlnosti, PMS, Vězeňská služba ČR a Institut pro kriminologii a sociální prevenci (Justice.cz, © 2015).

V roce 2015 došlo ke zrušení zakázky a v roce 2016 Ministerstvo spravedlnosti a PMS vypsalý novou zakázku na elektronické náramky (Justice.cz, © 2015). Ministerstvo spravedlnosti s PMS, která byla zadavatelem zakázky, zvolily formu tzv. soutěžního dialogu, kdy měli možnost všichni zájemci podat žádost o účast v soutěžním dialogu (Justice.cz, © 2015).

PMS obdržela osm žádostí o účast v tendru na elektronický kontrolní systém pro trestní justici (Justice.cz, © 2015). Následně probíhalo výběrové řízení (Justice.cz, © 2015). PMS rozhodla, že dodavatelem elektronických monitorovacích náramků bude společnost SuperCom (Justice.cz, © 2015). Společnost SuperCom sídlí v Izraeli a pohybuje se na trhu už devětadvacet let (Česká televize, © 2019). Firma poskytuje služby a technologie v oblasti digitální identity, elektronických průkazů, elektronického zabezpečení a další (Česká televize, © 2019).

V září roku 2017 podepsala PMS smlouvu na elektronické náramky pro vězně (Česká televize, © 2019). Ministr spravedlnosti Robert Pelikán sdělil České televizi, že diskuze o elektronických náramcích trvala sice osm let, ale konečně je ukončena (Česká televize, © 2019). Náklady na jednoho člověka budou zhruba 120 Kč na den, přičemž 50 Kč si odsouzený hradí sám, uvedl Pelikán (Česká televize, © 2019). Oproti věznicím, kde činí náklady na jednoho člověka 1100 Kč, dojde k rapidnímu poklesu nákladů na jednoho člověka (Česká televize, © 2019).

V září roku 2018 byly elektronické náramky uvedeny do provozu a ve výkonu trestu domácího vězení bylo 51 odsouzených (Justice.cz, © 2019).

V lednu roku 2020 informovala ředitelka PMS, že izraelská společnost SuperCom nedodala 120 elektronických náramků a úředníkům docházejí zásoby (TNCZ, © 2020). Počet odsouzených k trestu domácího vězení rychle přibývá a náramky docházejí

(TNCZ, © 2020). Dále také uvedla, že může nastat situace, kdy nebudou mít dostatek náramků a budou muset opět využívat namátkové kontroly (TNCZ, © 2020). Ministryně spravedlnosti Marie Benešová označila chování dodavatele za nezodpovědné (Seznam Zprávy, © 2020). Dále také uvedla, že veřejnost může ztratit důvěru v elektronickou kontrolu trestu domácího vězení, což je pro justici velká ztráta (Seznam Zprávy, © 2020). PMS zvažuje odstoupení od smlouvy s izraelskou firmou, která je uzavřená až do roku 2024 a o vyhlášení nového výběrového řízení na dodavatele elektronických náramků (TNCZ, © 2020). Česká republika hledala osm let dodavatele a za náramky dosud ministerstvo spravedlnosti zaplatilo necelých 16 milionů (TNCZ, © 2020).

1.3.2.2 Příprava podkladů pro uložení elektronické kontroly

Okolnostmi, které neumožňují efektivní kontrolu prostřednictvím elektronického monitorovacího systému (dále jen „EMS“) jsou:

- trestný čin zahrnoval násilí páchané na osobách blízkých, se kterými monitorovaná osoba žije v domácnosti;
- v místě bydliště není stabilní zdroj elektrické energie;
- oblast bydliště je v území, které není pokryto signálem mobilní komunikace a stav neumožňuje přenášet data o pobytu monitorované osoby v bydlišti (Justice.cz, © 2019).

1.3.2.3 Úvodní konzultace s osobou, u které se uvažuje o EMS

Při úvodní konzultaci je nutné zvážit všechny aspekty, které mohou být z hlediska EMS podstatné. Probační úředník se vždy zajímá o dostupnost signálů GPS na místech, kde se osoba pohybuje (Justice.cz, © 2019). Dále posuzuje probační úředník případný pracovní poměr posuzované osoby z důvodu navržení vhodného harmonogramu (Justice.cz, © 2019). Pokud osoba při výkonu svého zaměstnání často cestuje, je třeba ji upozornit na limit cest do zahraničí (Justice.cz, © 2019). Probační úředník také posuzuje, jestli některá z aktivit, kterou posuzovaná osoba provozuje, nemůže vést k poškození náramku nebo jejího zdraví v důsledku umístění náramku (Justice.cz, © 2019). Jde především o sporty a aktivity v extrémních teplotách a pohyb v blízkosti zařízení se silným magnetickým polem (Justice.cz, © 2019). Probační pracovník může zvažovat navržení přiměřené povinnosti zdržet se užívání alkoholu (Justice.cz, © 2019).

Posuzovaná osoba musí být poučena o tom, jakým způsobem testování probíhá (Justice.cz, © 2019).

1.3.2.4 Zpracování stanoviska PMS k možnosti využití elektronické kontroly

Návrh probačního úředníka na využití elektronické kontroly obsahuje také konkrétní návrh parametrů trestů, který bere v úvahu specifické možnosti elektronické kontroly trestu (Justice.cz, © 2019). Je nutné vyhodnotit skladbu prostředí, v němž monitorovaná osoba se bude zdržovat (zaměstnání, vzdělávání, trávení volného času) (Justice.cz, © 2019).

1.3.2.5 Výkon elektronické kontroly prostřednictvím EMS

Na základě rozhodnutí soudu předá odpovědný probační úředník údaje o monitorované osobě k jejich zařazení do informačního systému EMS (Justice.cz, © 2019). Po provedení identifikace monitorované osoby instalují prostředky monitoringu specialisté EMS z PMS (Justice.cz, © 2019).

Operační středisko EMS sídlí v prostorách Ministerstva spravedlnosti České republiky a je součástí odboru elektronického monitorovacího systému (Justice.cz, © 2019). Středisko EMS je v provozu nepřetržitě 24 hodin denně (Justice.cz, © 2019). Úkolem zaměstnanců střediska EMS je zajištění bezprostřední reakce na provozní a bezpečnostní incidenty vyvolané monitorovanou osobou (Justice.cz, © 2019).

1.3.2.6 Výhody elektronického kontrolního systému

Výhodou elektronického kontrolního systému je možnost ponechat odsouzeného k trestu domácího vězení na svobodě (Justice.cz, © 2017). Nezatěžovat tak přetížený vězeňský systém a současně provádět spolehlivě kontrolu chování odsouzeného. Další výhodou je intenzivní výchovné působení PMS na pachatele (Justice.cz, © 2017). Toto jsou způsoby, jak podpořit pozitivní změnu v jeho chování a odklonit ho od dalšího páčání trestné činnosti (Justice.cz, © 2017). Mezi další výhody elektronického kontrolního systému patří náklady (Justice.cz, © 2017). Na osobu s trestem domácího vězení připadají mnohem nižší náklady než na člověka ve vězení (Justice.cz, © 2017). Velký přínos spočívá v tom, že odsouzený s nárámkem má během výkonu trestu možnost zůstat v kontaktu s rodinou nebo docházet do zaměstnání (Justice.cz, © 2017).

Zúčastnit se pravidelných bohoslužeb nebo různých svých zájmových činností (Justice.cz, © 2017).

Výhodou elektronických náramků je také to, že informují, kde přesně se odsouzený nachází (Světchytře.cz, © 2018). Dále umí elektronické náramky rozpoznat, když s nimi někdo neoprávněně manipuluje nebo jej z těla přímo sundá (Světchytře.cz © 2018). Náramky umí také posloužit k ohlídání, zda se odsouzený nesnaží porušit zákaz přiblížení se k určité osobě (Česká justice, © 2019). Další výhodou elektronického náramků je, že v případě, kdy soud uložil odsouzenému zákaz konzumace alkoholu, může operační středisko kdykoliv vyzvat odsouzeného k provedení dechové zkoušky (Česká justice, © 2019). Aby byl test průkazný, testovanou osobu elektronický náramek i vyfotografuje, aby nemohl podvádět (Světchytře.cz, © 2018).

Shrnutí kapitoly „Elektronický kontrolní systém“

Elektronické monitorování odsouzených **přineslo** význam v politickém, ekonomickém a kulturním kontextu. Elektronický náramek je přístroj velikosti náramkových hodinek, který neustále vysílá signál. To je určitě významný **přínos** pro trest domácího vězení při jeho výkonu. Odsouzený je tak pod neustálým dohledem. Dle mého mínění je elektronický náramek obrovským **přínosem** při kontrole výkonu trestu domácího vězení oproti namátkové kontrole prováděné probačními úředníky, právě díky tomu, že je odsouzený monitorován 24 hodin denně. V případě porušení je ihned informováno kontrolní středisko, které shledává příčiny poruchy. Jestliže je příčinou poruchy chování odsouzeného, kontrolní středisko sděluje tuto informaci probačnímu úředníkovi nebo soudu. Můžeme říci, že pokud probíhala kontrola pouze namátkově probačními úředníky, nebyla kontrola stoprocentní. Někteří odsouzení byli určitě vynalézaví a mysleli si, že když byli v noci zkontrolováni probačním úředníkem, že mohou „vyrazit do ulic“ a kontrolování už nebudou. To v případě elektronických náramků není možné. **Přínosem** elektronických náramků je také podílení se na řešení přeplněnosti věznic. Díky elektronickým náramkům může být pachateli uložen trest domácího vězení i za závažnější přečiny, protože je nonstop sledován, a tedy efektivita kontroly a účinnost trestu a s tím související náprava pachatele je vyšší. V době, kdy elektronické náramky nebyly uvedeny do provozu, se pachatel mohl v určité míře řádnému výkonu trestu vyhnout, čímž byla snížena i jeho výchovná účinnost. Proto soudy raději pachatele umisťovaly do věznic a tak docházelo k jejich přeplněnosti. **Přínosem** elektronických náramků je také to, že odsouzení k trestu domácího vězení

jsou pod neustálou kontrolou a je prakticky vyloučena potencionální trestná činnost, protože by odsouzení byli snadno dohledáni a usvědčeni. Dalším značným **přínosem** elektronických náramků je využívání technologie GPS v rámci kontroly výkonu trestu domácího vězení. GPS umožňuje sledovat odsouzené v reálném čase. Lze tedy dohledat, zda byl odsouzený skutečně tam, kde tvrdil. Můžeme říci, že kontrola elektronickým kontrolním systémem zajišťuje daleko větší efektivitu trestu domácího vězení mnohonásobně účinněji než namátkové kontroly, prováděné probačními úředníky. Jedním z **přínosu** elektronických náramků také je, že probační úředníci mají s kontrolou méně práce. Personální možnosti PMS jsou stále více limitovány a stěží dostačují k plnění jiných úkolů. Jestliže bude trest domácího vězení díky elektronickým náramkům využíván daleko více místo krátkodobých trestů odnětí svobody, můžeme očekávat **přínos** v podobě úspory nákladů ve výkonu trestů. Jako **přínos** elektronických náramků můžeme také uvést nižší počet opakování páchání trestné činnosti. Bude-li mít odsouzený elektronický náramek šest měsíců, je zde předpoklad, že si uvědomí závažnost svého chování, povede dál řádný život a nebude se dopouštět další trestné činnosti. Naopak u namátkové kontroly prováděné probačními úředníky to mohl odsouzený brát na lehkou váhu, protože věděl, že probační úředníci ho nemohou kontrolovat každý den. Myslím si, že tím docházelo k většímu maření trestu domácího vězení a následných přeměn na trest odnětí svobody. V neposlední řadě je také **přínosem** elektronických náramků skutečnost, že odsouzený může během výkonu trestu domácího vězení zůstat s rodinou, docházet do zaměstnání a věnovat se různým činnostem a rozvíjet své zájmy. **Přínos** elektronických náramků vidím také v tom, že má v sobě komunikátor, který zvládne změřit hladinu alkoholu z dechu odsouzeného, testovanou osobu náramek i vyfotografuje, takže je test průkazný.

1.4 Trest domácího vězení v zemích Evropy a ve světě

Trest domácího vězení je v různých formách využíván i v dalších evropských zemích a ve světě. Jednotlivé země mají svou právní úpravu trestu domácího vězení.

1.4.1 Domácí vězení v zahraničí

Legislativní úprava českého trestu domácího vězení dle Šterna et al. (2010) se jen v několika málo momentech inspirovala zkušenostmi ze zahraničí. Domácí vězení je

jinde ve světě využíváno jako přímá náhrada trestu odnětí svobody nebo jeho části v situaci podmíněného propuštění (Štern et al., 2010). Rovněž také jako náhrada vazby či v kombinaci s podmíněným odsouzením (Štern et al., 2010). Jako samostatný trest se domácí vězení ukládá minimálně (Štern et al., 2010).

V dnešní době je domácího vězení zařazeno do právní úpravy ve většině západoevropských zemí, zemí střední a jihovýchodní Evropy (Štern et al., 2010). V každé zemi je různá právní úprava a odlišný prostředek kontroly odsouzených (Štern et al., 2010). Snahou je, aby předpisy upravující domácí vězení a elektronický kontrolní systém byly v určitém souladu v rámci celé EU (Štern et al., 2010).

Štern et al. (2010) uvádí, že budoucnost domácího vězení na evropském kontinentu je nedomyslitelně spojena se zavedením elektronického kontrolního systému odsouzených osob. Některé evropské země již elektronický kontrolní systém využívají, některé jsou ve fázi příprav (Štern et al., 2010).

Trest domácího vězení má bezpochyby místo v systému alternativních trestů (Štern et al., 2010). Nesmí být, ale pojímán dle Šterna et al. (2010) jen jako trest a způsob odloučení společensky nebezpečné osoby (Štern et al., 2010). Měl by být dle Šterna et al. (2010) pojímán výlučně v kombinaci s prvky sociální převychovy. Jedině tak může dojít ke snížení recidivy a omezení vězeňské populace (Štern et al., 2010).

Zahraniční zkušenosti mluví o tom, že domácí vězení může fungovat jedinečně v kombinaci s elektronickým kontrolním systémem, který představuje objektivní kontrolní mechanismus (Štern et al., 2010).

1.4.2 Francie

Francie využívá elektronicky monitorovací kontrolní systém domácího vězení jako alternativu k nepodmíněnému trestu odnětí svobody, popřípadě jeho zbytku o délce nepřesahující jeden rok (Justice.cz, © 2015). O přeměně nepodmíněného trestu odnětí svobody v domácí vězení rozhoduje soud na základě podané žádosti odsouzeným nebo na návrh státního zástupce, popřípadě i bez takového návrhu (Justice.cz, © 2015). Ve Francii je délka domácího vězení maximálně čtyři měsíce (Justice.cz, © 2015).

1.4.3 Švédsko

Švédsko zavedlo typ elektronické kontroly zvaný back-end, který umožňuje krátké tresty do tří měsíců odnětí svobody (Justice.cz, © 2015). Aby mohlo být uloženo

domácí vězení, musí dát souhlas nejen odsouzený, ale i ostatní příslušníci domácnosti (Justice.cz, © 2015).

Marklund a Holmberg (2009) ve svém článku uvádí, že použití elektronického monitorování v domácnosti jako náhrada za celý trest nebo část trestu odnětí svobody nemá pozitivní účinek. Byly prováděny studie, které přinesly pozitivnější výsledky (Marklund a Holmberg, 2009). Programu se zúčastnili pachatelé, kteří zahrnovali elektronické monitorování v domácnosti a kontrolní skupiny (Marklund a Holmberg, 2009). Kromě elektronického sledování pomocí kotníkového náramku bylo pro účastníky povinné každodenní povolání a pravidelné kontroly střízlivosti (Marklund a Holmberg, 2009). Bylo zjištěno, že rozdíl mezi skupinou s předčasným propuštěním do domácího vězení s elektronickým monitorováním a kontrolní skupinou byl velký mezi těmi, kteří měli střední úroveň předchozí kriminality (Marklund a Holmberg, 2009). Soudci stále upřednostňují trest odnětí svobody před trestem domácího vězení (Marklund a Holmberg, 2009).

1.4.4 Slovensko

Slovensko zavedlo do své právní úpravy trest domácího vězení přijetím zákona č. 300/2005 Z.z., trestný zákon a od roku 2006 je možné ukládat trest domácího vězení. Dle zákona č. 300/2005 Z.z., je možné uložit trest domácího vězení maximálně v délce jednoho roku, za spáchání přečinu, pokud vzhledem k povaze a závažnosti spáchaného přečinu, osobě a poměrům pachatele stačí uložení tohoto trestu. Slovenský trestní zákon nevymezuje žádné podmínky pro uložení tohoto trestu (Ščerba, 2014).

Pachatel nemusí dát písemný slib s uložení tohoto trestu (Ščerba, 2014). Není vymezen ani minimální či maximální rozsah povinností pobývat ve stanoveném obydlí (Ščerba, 2014). Naopak zákon č. 300/2005 Z.z., upravuje prostory, v nichž se odsouzený může zdržovat, například na zahradě nebo v jiných prostorách přiléhajících k vlastnímu obydlí. Povinností odsouzeného po dobu výkonu trestu domácího vězení je vedení řádného života a podrobení se kontrole technickými prostředky, je-li taková kontrola nařízena (Ščerba, 2014).

Slovensko nejčastěji ukládá trest domácího vězení za trestné činy krádeže, ohrožování mravní výchovy mládeže, zanedbávání povinné výživy, výtržnictví, poškozování cizí věci a maření výkonu úředního rozhodnutí (Madleňáková a Piechowiczová, 2014).

V případě porušení podmínek trestu domácího vězení ze strany odsouzeného se trest domácího vězení přeměňuje na trest odnětí svobody (Madleňáková a Piechowiczová, 2014). Jestliže odsouzený nenaplní své povinnosti, soud přemění tento trest na nepodmíněný trest odnětí svobody (Madleňáková a Piechowiczová, 2014). Přeměna trestu domácího vězení na nepodmíněný trest odnětí svobody se provádí tak, že dva dny nevykonaného trestu domácího vězení odpovídají jednomu dni nepodmíněného trestu odnětí svobody (Madleňáková a Piechowiczová, 2014). Odsouzený k trestu domácího vězení může požádat po výkonu poloviny tohoto trestu o upuštění od výkonu jeho zbytku. Soud musí o této žádosti rozhodnout nejpozději do 30 dnů (Ščerba, 2014). Slovensko uvedlo elektronické náramky do provozu v roce 2016 (Česká televize, © 2019). Následné uvolnění věznic zatím neproběhlo tak jak se předpokládalo, protože se monitoring v praxi zatím neujal (Česká televize, © 2019). V prvním roce fungování monitorovaly elektronické náramky jen 25 lidí, což je oproti ČR rozdíl (Česká televize, © 2019).

1.4.5 Německy hovořící země

1.4.5.1 Německo

V Německu probíhala diskuse o etické stránce elektronického monitorování, přičemž argumenty byly, že soudy mohou používat domácí vězení jako alternativu k podmíněnému odsouzení, nikoli jako alternativu k podmíněnému propuštění z výkonu trestu odnětí svobody (Justice.cz, © 2015).

Německo využívá elektronické monitorování jen výjimečně (Ernst Moritz Arndt, © 2016). Ve srovnání s jinými zeměmi ukládají německé soudy velmi málo elektronické monitorování a pro malý počet jednotlivců (Ernst Moritz Arndt, © 2016). Důvody jsou přísná kritéria, nedostatek právního rámce pro používání elektronického monitorování, relativně nízká vězeňská populace a malé obavy z přeplněnosti věznic (Ernst Moritz Arndt, © 2016).

Elektronické monitorování se v Německu používá pouze výjimečně v případech rizikových pachatelů, propuštěných z vězení po úplném výkonu trestu odnětí svobody nebo po propuštění z preventivního vazebního opatření (Dunkel et al., 2017). V Německu je dle Dunkel et al. (2017) vždy elektronické monitorování kombinováno s probačním nebo dozorovým řízením, což znamená, že je součástí rehabilitační práce probačních služeb. Německé soudnictví a trestní politika se velmi zdráhají rozšiřovat

elektronické monitorování, protože neexistuje žádný tlak ze strany vězeňského systému a probační služba funguje docela efektivně (Dunkel et al., 2017).

V Německu se elektronické monitorování v současné době používá ve dvou oblastech, a to ve spolkové zemi Hesensko a Bádensko-Württembersko (Haverkamp a Woessner, 2016). Více se ale používá ve spolkové zemi Bádensko-Württembersko (Haverkamp a Woessner, 2016). Zde zákon o elektronickém monitorování během výkonu trestu odnětí svobody umožnil použití elektronického monitorování ve třech oblastech: domácí vězení místo uvěznění za nezaplacené pokuty, domácí vězení jako prostředek přípravy na propuštění a elektronicky kontrolované pracovní propuštění (Wössner a Meuer, 2019).

V Německu probíhalo testování, zda elektronický kontrolní systém snižuje recidivu v souvislosti s předčasným propuštěním do práce a zdržením v domácnosti jako prostředku přípravy na propuštění (Meuer a Woessner, 2018). Výsledkem nebyl významný rozdíl mezi mírou recidivy subjektů elektronického monitorování a kontrolních skupin (Meuer a Woessner, 2018).

1.4.5.2 Nizozemí

Domácí vězení je v Nizozemí využíváno především jako součást rozsáhlého rehabilitačního programu odsouzeného, který má být podmíněně propuštěn z trestu odnětí svobody (Justice.cz, © 2015). Aby mohlo být domácí vězení uloženo, je nutný souhlas nejen odsouzeného, ale i ostatních členů jeho domácnosti (Justice.cz, © 2015). Domácí vězení může být uloženo na 12 až 16 týdnů (Justice.cz, © 2015).

Mezi nejdůležitější cíle elektronického monitoringu podle většiny respondentů v Nizozemí patří přispět ke kvalitě pronikání probační službou (Universiteit Utrecht, © 2016). Dále omezení odnětí svobody a přispívání k bezpečnosti společnosti (Universiteit Utrecht, © 2016). Nahrazení trestu odnětí svobody elektronickým monitoringem je v Nizozemí málo využíváno (Universiteit Utrecht, © 2016). Neexistují žádné typy přestupků, pro které by se elektronický monitoring dal použít (Universiteit Utrecht, © 2016). Průměrná doba trvání elektronického monitoringu je tři až čtyři měsíce (Universiteit Utrecht, © 2016).

1.4.5.3 Rakousko

Rakouské trestní právo nepojímá domácí vězení dle Ščerby (2014) jako samostatný druh trestu, nýbrž pouze jako způsob výkonu trestu odnětí svobody. Rakouský zákon aplikuje pojem domácího vězení ve dvojím smyslu (Ščerba, 2014). První smyslem domácího vězení je sankce za přešůpek spáchaný v rámci výkonu trestu odnětí svobody (Ščerba, 2014). Druhý smysl představuje výkon trestu formou elektronicky kontrolovaného domácího vězení (Ščerba, 2014). Od počátku domácího vězení upravuje rakouská právní úprava domácí vězení tak, že výkon domácího vězení je spojen s kontrolou ve formě elektronického monitoringu (Ščerba, 2014). Ščerba (2014) uvádí, že na rozdíl od české i slovenské právní úpravy, rakouská právní úprava nedovolila jinou kontrolu než elektronický kontrolní systém. Rakouská právní úprava vyžaduje, stejně jako česká právní úprava, dobrovolné přijetí domácího vězení ze strany odsouzeného (Ščerba, 2014). Nelze tedy domácí vězení odsouzenému nařídít proti jeho vůli (Ščerba, 2014). Po odsouzení je vyžadováno, aby podal návrh na výkon trestu ve formě domácího vězení (Ščerba, 2014). Kromě podání návrhu odsouzeného musí být splněny ještě další podmínky (Ščerba, 2014).

Jsou jimi:

- uložený či doposud ještě nevykonaný trest odnětí svobody nesmí přesahovat 12 měsíců;
- pachatel má vhodné ubytování, zabývá se vhodnou činností, má příjem, kterým si zajistí obstarávání životních potřeb a je účasten na nemocenském a úrazovém pojištění;
- předloží písemný souhlas ostatních členů domácnosti;
- po zvážení jeho poměrů, týkajících se bydlení, sociálního prostředí a případných rizikových faktorů včetně dodržování podmínek, lze předpokládat, že pachatel výkon trestu nezneužije (Ščerba, 2014).

Ščerba (2014) uvádí, že délka elektronické kontroly domácího vězení může být maximálně jeden rok. Tato délka se týká případů, kdy domácí vězení nahrazuje celý trest odnětí svobody a také situace, kdy je trest odnětí svobody v průběhu výkonu transformován na domácí vězení (Ščerba, 2014).

1.4.6 Anglie a Wales

V roce 1991 bylo v Anglii a Walesu zařazeno domácí vězení jako samostatný trest do právní úpravy (Justice.cz, © 2015). Od roku 1999 se prosazuje model back-end, ve formě tzv. domácí vazby (Justice.cz, © 2015). Osoby, které si odpykávají trest odnětí svobody v délce čtyř let, mohou být na určitou dobu, maximálně na dva měsíce před propuštěním, umístěny do domácího vězení a mohou být podrobeny elektronické kontrole (Justice.cz, © 2015). Ve Velké Británii je využíván soudní zákaz vycházení (Justice.cz, © 2015). Jedná se o alternativní trest typu front-end s maximální délkou šest měsíců (Justice.cz, © 2015). Osoba starší 16 let, která je odsouzená k typu front-end, nesmí vycházet ven až 12 hodin denně jeden až sedm dní v týdnu (Justice.cz, © 2015). Soudní zákaz vycházení ven lze ve Velké Británii využít i jako alternativu k vyšetřovací vazbě nebo místo záruky v podobě kauce (Justice.cz, © 2015).

Počet osob povolaných do vazby se v posledních letech dle Fitzalan Howard (2019) zvýšil. Zlepšením úspěšného opětovaného propuštění lidí do účinného procesu by se dosáhlo lepších výsledků pro věznice, probaci i veřejnost (Fitzalan Howard, 2019). Někteří lidé, kteří si prošli vězením, vzpomínají na vězení jako bolestivé, škodlivé, bez důvěryhodnosti a legitimacy (Fitzalan Howard, 2019). Je zapotřebí větší spravedlnost, spolupráce, autonomie, naděje a důvěra (Fitzalan Howard, 2019). Avšak lidé, kteří prošli vězením, by pro příště volili trest domácího vězení (Fitzalan Howard, 2019).

1.4.7 USA

V 80. letech se v USA začalo užívat první moderní pojetí trestu domácího vězení (Justice.cz, © 2015). Snahou nebyla náprava pachatele, nýbrž důraz na jeho potrestání a omezení (Justice.cz, © 2015). V roce 1986 se v USA začalo využívat elektronické sledování při kontrole odsouzených, přičemž počet elektronicky sledovaných osob narostl na několik tisíc (Justice.cz, © 2015). V USA se stalo elektronické sledování odsouzených dobře rozvinutou nápravnou alternativou (Scaglione, 1989). V USA je uplatňován tzv. back-end typ domácího vězení, kdy si odsouzený odpyká domácí vězení po vykonání trestu odnětí svobody (Justice.cz, © 2015). Takovéto opatření pravděpodobně snižuje opakované spáchání trestného činu (Justice.cz, © 2015).

Američané rozlišují dva systémy sledování (Justice.cz, © 2015). Prvním systémem je tzv. aktivní systém sledování, který umožňuje nepřetržitý monitoring (Justice.cz, © 2015). Oproti pasivnímu systému sledování, které vyžaduje, aby se odsouzený (sledovaný) v určitých intervalech sám na výzvu ohlásil (Justice.cz, © 2015).

2 Praktická část

2.1 Cíl práce

Cílem práce je zjistit přínos elektronických náramků při výkonu trestu domácího vězení. Stanoveného cíle je dosaženo analýzou domácí i zahraniční literatury a komparací výsledků. Pomocí obsahové analýzy dokumentů a analýzy výsledků, získaných z polostrukturovaných rozhovorů s pracovníky PMS v Jihočeském kraji, je také dosaženo výše zmíněného cíle.

Cílovou skupinou byli pracovníci Probační a mediační služby v Jihočeském kraji.

V přípravné fázi byl realizován teoretický rozbor dané problematiky, který je zahrnut v teoretické části práce. V této části jsem definovala vybranou problematiku a získávala informace z platné legislativy a odborné literatury. Během studijní přípravy jsem se obeznámila se základní literaturou o metodách a technikách výzkumu. Snažila jsem se o seskupení dostatečného objemu podstatných dat. Výzkum byl realizován v posloupnosti určení plánu výzkumu, přípravy a sběru dat, provedení analýz a stanovení výzkumných otázek.

V rámci polostrukturovaných rozhovorů jsem kontaktovala 9 informantů z Probační a mediační služby v Jihočeském kraji. Informanti byli osloveni prostřednictvím e-mailu, z důvodu epidemie covid-19 v ČR, která zde panovala v měsících března až květen. Informanti odpovídali na předem připravený okruh otázek. Základními informačními segmenty sběru dat byly odpovědi informantů.

2.2 Výzkumné otázky

V kontextu s cílem práce byly stanoveny tyto výzkumné otázky:

1. Jaké jsou výhody a nevýhody elektronických náramků oproti namátkové kontrole prováděné pracovníky PMS?
2. Je přínos elektronických náramků při výkonu trestu domácího vězení na úrovni odpovídající současným evropským trendům?

Zkoumaný přínos trestu domácího vězení byl shrnut do těchto výzkumných otázek, při dotazování odhalen a shrnut ve výsledcích výzkumu.

3 Metodika

3.1 *Metoda sběru dat*

V diplomové práci byla použita kvalitativní výzkumná strategie. Kvalitativní výzkumná strategie dle Hendla (2016) spočívá v tom, že se na začátku výzkumu vybere téma a určí se základní výzkumné otázky. Hendl (2016) uvádí, že výzkumné otázky může výzkumník během výzkumu, sběru a analýzy dat doplňovat. Proto je někdy kvalitativní výzkum považován za pružný typ výzkumu (Hendl, 2016). Výzkumník vyhledává a analyzuje jakékoliv informace, které přispívají k odpovědi na výzkumné otázky. Dle Hendla (2016) probíhá sběr dat během kvalitativního výzkumu v delším časovém intervalu. Výhodou kvalitativní výzkumné strategie je hloubkové prozkoumání, osobní kontakt výzkumníka s komunikačními partnery v terénu (Hendl, 2016).

Výzkumné otázky byly sledovány a následně vyhodnocovány pomocí standardizovaných metod. V závěrečné fázi byly výsledky výzkumu okomentovány a byl vyhodnocen výsledek výzkumu ve vztahu ke stanovených výzkumným otázkám. Byla použita metoda dotazování, obsahová analýza dokumentů, analýza dat a komparace. Data byla také získána studiem literatury.

Obsahová analýza dokumentů, jak uvádí Miovský (2006) ve své publikaci, se vyznačuje v širším pojetí jako analýza jakéhokoli materiálu, který je zdrojem informací důležitých cílům studie. V užším pojetí lze analýzu dokumentů chápat jako výzkumnou strategii, založenou na analýze již existujícího materiálu (Miovský, 2006). Výzkumník během analýzy dokumentů nevytváří nové zdrojové materiály pro analýzu, nová data, ale naopak pracuje s materiálem, který již existuje (Miovský, 2006).

Pomocí obsahové analýzy dokumentů jsem zjišťovala počet uložených trestů domácího vězení a počet vykonávaných trestů domácího vězení po zavedení elektronických náramků. Nejprve v rámci celé ČR a poté jen se zaměřením na Jihočeský kraj. Dále jsem pomocí obsahové analýzy dokumentů zjišťovala, jak probíhal vývoj počtu trestů domácího vězení ve vztahu ke všem uloženým trestům v rámci PMS od roku 2017, tedy rok před zavedením elektronických náramků, do roku 2019.

3.2 Technika sběru dat

Zvolenou výzkumnou technikou byl polostrukturovaný rozhovor. Vzhledem k vybranému tématu, ke stanovenému cíli mé práce a k výzkumným otázkám jsem přesvědčena, že kvalitativní výzkumná strategie byla tou nejlepší možnou metodou. Pro polostrukturovaný rozhovor byli vybráni pracovníci Probační a mediační služby v Jihočeském kraji. Polostrukturovaný rozhovor byl vhodnou technikou pro sběr dat. U polostrukturovaného rozhovoru je předem daný okruh otázek, který chceme během rozhovoru probrat (Miovský, 2006). Během polostrukturovaného rozhovoru dle Miovského (2006) můžeme měnit pořadí otázek a podle situace otázky přidávat. Otázky kladené informantům byly otevřené.

Jak vypadal okruh otázek pro polostrukturované rozhovory, je v uvedeno příloze č. 1.

3.3 Výzkumný soubor

Výzkumný soubor byl zvolen účelovým vzorkováním. Účelové vzorkování dle Hendla (2016) je volba informačně bohatých případů pro hlubší studium. Počet případů a jejich následný výběr závisí na účelu studie (Hendl, 2016).

Výzkumný soubor, týkající se polostrukturovaných rozhovorů tvořili informanti z Probační a mediační služby v Jihočeském kraji. Po předchozí domluvě jsem oslovila 2 pracovníky v PMS v Českých Budějovicích, 1 pracovníka v Českém Krumlově, v Jindřichově Hradci, v Písku, v Prachaticích, v Táboře, ve Strakoniciích a v Pelhřimově, který soudně spadá do Jihočeského kraje. Celkem tedy 9 informantů pro polostrukturované rozhovory.

3.4 Realizace výzkumu

Výzkum probíhal v předem zvolených organizacích PMS v Jihočeském kraji. Před zahájením výzkumu byl vytvořen záznamový arch pro polostrukturované rozhovory. Vzhledem k epidemii covid-19, která v ČR v měsících březen až květen panovala, jsem pracovníky PMS v Jihočeském kraji kontaktovala online formou, prostřednictvím e-mailu. Na začátku e-mailu byli informanti informováni o cíli mé diplomové práce a následně o průběhu a okolnostech výzkumu. Pomocí e-mailu jsem jednotlivým informantům poslala okruhy otázek. Informanti zodpověděli otázky a následně

probíhala komunikace prostřednictvím e-mailu, kdy jsem položila informantům doplňující otázky nebo se k některým otázkám do hloubky vracela.

Z každého rozhovoru prostřednictvím e-mailu byl vytvořen přepis jednotlivých odpovědí do programu Microsoft Word. Následně byla získaná data vyhodnocována pomocí metody zakotvené teorie, kterou považuji za nejvhodnější vzhledem k podstatě výzkumu. V rámci zakotvené teorie bylo použito otevřené kódování. Během čtení textu jsem si podtrhávala veškeré důležitosti a následně vyhodnocovala. Z kódů jsem vytvořila kategorie.

Kategorie získané během rozhovorů:

- Pracovník v rámci TDV
- Pohled pracovníka
- Pozitiva elektronických náramků
- Negativa elektronických náramků
- Postoj pachatele k elektronickým náramkům
- Problematika TDV

Rozhovory byly realizovány během měsíce dubna 2020 ve vybraných střediscích PMS v Jihočeském kraji. Zobrazení dat probíhalo pomocí otevřeného kódování během měsíce května 2020.

Pro realizaci obsahové analýzy dat jsem si shromáždila všechna potřebná data v měsíci březen 2020. Poté jsem získaná data postupně vyhodnocovala.

3.5 Analýza dat

Metodou obsahové analýzy dat byly vytvořeny grafy ze statistických údajů PMS. Grafy byly vytvořeny prostřednictvím programu Microsoft Excel. Vývoj počtu trestu domácího vězení ve vztahu ke všem uloženým trestům v rámci PMS od roku 2017 (rok před zavedením elektronických náramků) do roku 2019, byl vyhodnocován prostřednictvím indexu ve vztahu ke všem uloženým trestům v rámci PMS. Tedy trest domácího vězení / všechny uložené tresty v rámci PMS x 100.

Ke zpracování a vyhodnocení otevřených otázek z polostrukturovaných rozhovorů byla provedena metoda zakotvené teorie. Zakotvená teorie je dle Miovského (2006) teorie, která je vytvořena a prozatím ověřena prostřednictvím systemického shromažďování údajů o zkoumaném jevu a analýzy těchto údajů. Jednou z výhod metody zakotvené teorie je její schopnost spojovat v rámci kvalitativní analýzy data

získávaná odlišným způsobem (rozhovor, existující dokumenty, pozorování), tak i současně využívat různé přístupy v samotné analýze (Miovský, 2006).

V rámci metody zakotvené teorie bylo použito kódování. Kódování je operace, pomocí které jsou zjištěné údaje analyzovány, konceptualizovány a skládány novými způsoby (Miovský, 2006). Kódování, jak uvádí Miovský (2006) ve své publikaci, je proces analýzy dat a jeho výsledkem jsou záznamy kódování. Strauss a Corbinová (1999) rozlišují tři základní analytické fáze zakotvené teorie. Patří sem otevřené, axiální a selektivní kódování (Strauss a Corbinová, 1999).

Cílem otevřeného kódování dle Hendla (2016) je rozkrýt analyzovaný text. Jde o přečtení rozhovoru, kde je kladen důraz na kritická místa. Kódy jsou vyjádřeny podstatnými jmény, ale taktéž mohou být vyjádřeny slovesy a přídavnými jmény (Hendl, 2016). Při označování textu se podtrhávají různé fráze, slova nebo věty a podle toho o čem konkrétní věta, slovo, fráze vypovídá, je nazýváme kódy a následně k tomu přiřazujeme vhodné označení tedy tzv. kategorie (Hendl, 2016). Po otevřeném kódování jsou údaje opět uspořádány novým způsobem (Strauss a Corbinová, 1999). Dle Strauss a Corbinové (1999) je axiální kódování proces, ve kterém se subkategorie uvádí do vztahu k nějaké kategorii. Během axiálního kódování se rozvíjí každá kategorie a hledá se její příčina, důsledek, kontext, strategie jednání, interakce a následek, které ji způsobují (Strauss a Corbinová, 1999). Další fází je selektivní kódování (Strauss a Corbinová, 1999). Pro tuto fázi je důležité axiální kódování, ve kterém jsme získali obraz o vztazích mezi různými kategoriemi (Strauss a Corbinová, 1999). Selektivní kódování je proces, ve kterém se výzkumník snaží vyhledat hlavní kategorii, která bude ústředním bodem vznikající teorie (Strauss a Corbinová, 1999).

Data získaná prostřednictvím e-mailu byla převedena do programu Microsoft Word a následně vyhodnocována pomocí otevřeného kódování. Fázi axiálního kódování jsem nevyužila, neboť nebyla nalezena příčinná ani intervenující podmínka mezi jednotlivými kategoriemi. Taktéž fáze selektivního kódování nebyla využita, protože navazuje na axiální kódování a hledá se ústřední kategorie, která by vše prolínala.

3.6 Etika výzkumu

Všichni informanti byli seznámeni s tématem a cílem výzkumu. Dále byli ujištěni, že získané informace budou použity pouze pro účely mého výzkumu a bude zachována jejich anonymita. Nikde není uvedeno jméno pracovníka PMS ani místo, kde pracuje.

Výzkum proběhl v souladu se zákonem č. 110/2019 Sb., o zpracování osobních údajů ve znění pozdějších předpisů.

4 Výsledky

V této kapitole jsou zpracovány informace od pracovníků PMS z polostrukturovaných rozhovorů, dále také získané informace z obsahové analýzy dokumentů. Na závěr této kapitoly jsou shrnuty výsledky z polostrukturovaných rozhovorů a odpovědi na výzkumné otázky.

4.1 Výsledky pracovníků PMS

Výsledky z polostrukturovaných rozhovorů jsem důkladně analyzovala pomocí otevřeného kódování. V této části výzkumu byla vymezena část textu a té byl přiřazen kód. Z kódů byly vytvořeny následující kategorie:

- Pracovník v rámci TDV
- Pohled pracovníka
- Pozitiva elektronických náramků
- Negativa elektronických náramků
- Postoj pachatele k elektronickým náramkům
- Problematika TDV

1. Kategorie: Pracovník v rámci TDV

Kategorie zahrnuje kódy: činnost, zkušenost

Všichni pracovníci PMS, se kterými jsem vedla rozhovor, se ve své činnosti zabývají trestem domácího vězení. Pouze jeden pracovník uvedl, že se zabýval TDV do roku 2018, poté mu byla agenda odebrána z důvodu zavedení EMS. Někteří pracovníci PMS se v rámci TDV zabývají přípravným a vykonávacím řízením. V přípravném řízení vykonávají tzv. institut předběžného šetření, kde zjišťují veškeré podmínky pro uložení TDV. Jedná se zejména o bytové, sociální a zdravotní podmínky a od zavedení elektronických náramků také o technické podmínky, umístění centrály a základnové stanice v bytě pro realizaci a instalaci elektronického kontrolního systému. Ve vykonávacím řízení sledují dodržování stanovených podmínek. Dva pracovníci PMS uvedli svou specializaci v oddělení elektronického monitorovacího systému a jeden pracovník sdělil, že je krajský metodik TDV. Někteří pracovníci PMS nemají téměř žádnou zkušenost od zavedení elektronických náramků se situací, kdy by si pachatel,

kterému byl uložen TDV „vybral“ raději trest odnětí svobody. Jiní pracovníci PMS uvedli, že mají, a to v případě, že pachatel dostal elektronický náramek, TDV porušoval a došlo k přeměně na trest odnětí svobody. Situace by mohla nastat také v případě, jak uvedl jeden pracovník PMS: *„U člověka, který již byl ve výkonu trestu odnětí svobody a neměl z toho žádnou obavu ani jinou negativní emoci.“* Jeden pracovník PMS uvedl svou zkušenost: *„Mám osobní srovnání elektronických náramků s Norskem, kde je srovnatelná služba s vykonáním náramku. Dokonce máme detailnější službu. Na rozdíl od Norska má náš náramek GPS lokalizaci v době porušení trestu.“*

2. Kategorie: Pohled pracovníka

Kategorie zahrnuje kódy: postoj k TDV, názor na přínos elektronických náramků, postřeh na funkčnost elektronických náramků, pohled na ukládání TDV, povědomí o trendu elektronických náramků

Téměř všichni pracovníci PMS se shodli, že TDV je velmi dobrý alternativní trest, který pracuje s vlastní odpovědností odsouzeného. Odsouzený není vytržen ze svého sociálního prostředí, může vykonávat zaměstnání, zachovat si rodinné vazby a plnit si své závazky. Tímto nedochází k zatěžování systému umístěním odsouzeného v nápravném zařízení. Jeden pracovník PMS uvedl: *„TDV je z alternativních trestů ten těžší, omezení osobní svobody je citelné.“* Jiný pracovník PMS sdělil: *„Institut TDV má smysl a je to v určitých případech nejvhodnější trest.“* Přínosem elektronických náramků je efektivita tohoto trestu. Díky elektronickým náramkům došlo k ušetření finančních prostředků státu a také k intenzivnější kontrole VTDV. Jeden pracovník PMS sdělil: *„Přínos vnímám zvláště u náhrad vazby a podmíněných propuštění, tedy u závažné kriminality. U bagatelní kriminality mi připadají nadbytečné.“* Jiný názor pracovníka PMS: *„Někteří vězni, kteří by v situaci bez náramků byli uzavřeni ve věznici, mohou být díky náramku s rodinou, chodit do zaměstnání a další.“* Další pracovník uvedl: *„V případě porušení podmínek je skvělé, že díky náramku se ví, kdy a kde se odsouzený pohybuje a lze zpětně doložit, zda odsouzený podmínky porušil či neporušil. Například, zda šel k lékaři, což tvrdí a dokládá anebo předtím byl ještě dvě hodiny u kamarádů na návštěvě v době, kdy měl být doma.“* Přínos elektronických náramků shledávají pracovníci PMS také v tom, že od jejich zavedení došlo k ulehčení jejich práce. Nemusí již trávit noci jízdou v automobilu. Pracovník PMS také sdělil: *„TDV bez elektronické kontroly postrádá smysl. TDV tedy vždy za pomoci EMS.“* Všichni pracovníci PMS se až na jednoho pracovníka PMS shodli, že očekávaná funkčnost elektronických náramků

odpovídá předpokládané očekávanosti. I když náramky mají své provozní nedostatky, svou úlohu kontrolovatelnosti odsouzených plní beze zbytku. Jeden pracovník PMS uvedl: „*Funkčnost elektronických náramků neodpovídá předpokládané očekávanosti, protože současná technologie je značně nevyhovující, nespolehlivá a také zastaralá.*“ V pohledu na ukládání TDV od zavedení elektronických náramků se pracovníci PMS úplně neshodují. Pracovník PMS řekl: „*Určité zvýšení zde je. Soudy mají větší důvěru v kontrole trestu, ale musíme vzít v potaz, že jde o trest pro určité klienty, kteří dokáží spolupracovat a mají technické a bytové podmínky pro uložení TDV.*“ Jiný pracovník naopak uvedl: „*Myslím si, že je trest ukládán přibližně ve stejném měřítku, jako před zavedením elektronických náramků. K nějakému rapidnímu nárůstu si myslím nedošlo.*“ Důvod, proč by některé soudy ukládaly TDV více, je finanční stránka, která je v případě elektronických náramků méně zatěžující. Na TDV se musí finančně podílet i odsouzený, nejen stát. To je oproti trestu odnětí svobody rozdíl. Další důvod uvedl pracovník PMS jako: „*Při větším ukládání TDV se vyvarujeme u odsouzených jevu zvaného „prizonizace“. Vězeň se přizpůsobí vězeňskému prostředí a přijme zde nastavené návyky a hodnoty za své. Po propuštění to znesnadňuje život mimo vězeňskou utilitu, dochází k recidivě a my se dostáváme do začarovaného kruhu.*“ Ohledně povědomí o trendu elektronických náramků nemohli všichni pracovníci PMS podat relevantní odpověď. Někteří pracovníci nemají znalosti o jiných státech, kde je elektronický kontrolní systém využíván. Zbývající pracovníci PMS uvedli, že elektronické náramky při VTDTV v ČR odpovídají současným evropským trendům. V porovnání s některými státy se dá říci, že v ČR se jedná o detailnější kontrolu než v jiných státech právě z důvodu, že elektronický náramek má v sobě GPS lokalizaci. Jeden pracovník PMS uvedl: „*Určitě vyhovuje trendům na hledání způsobů alternativního trestání a také na výchovné působení na pachatele.*“ Pouze jeden pracovník PMS uvedl: „*Elektronický náramek při VTDTV neodpovídá současným evropským trendům z důvodu zastaralé, nespolehlivé a monstrózně velké technologii.*“

3. Kategorie: Pozitiva elektronických náramků

Kategorie zahrnuje kódy: monitorování online, posílení odpovědnosti, kontrola 24 hodin denně, důkazní prostředek, úleva odsouzených, méně práce s kontrolou

Všichni pracovníci PMS se shodli, že největší výhodou elektronických náramků je online monitorování odsouzeného 24 hodin denně. Kontrola výkonu TDV je tedy 100% s elektronickými náramky. Jeden pracovník PMS uvedl: „EMS dává klientovi jasně najevo, že nejde o trest „jakoby zarach“, ale jde o opravdový trest. „Dochází tedy k posílení odpovědnosti klienta. Klient si musí zařízení pravidelně nabíjet a nesmí své obydlí opustit bez nabitého náramku, jinak je hned vyslán signál kontrolnímu oddělení EMS. Jde o jakýsi psychologický efekt, jak uvedl jeden pracovník PMS: „Zařízení je umístěno na noze a nedá se na něj jen tak lehce „zapomenout“.“ Pracovník PMS uvedl: „Pro některé odsouzené to může být také úleva, mizí neustálé napětí, kdy se dostaví namátková kontrola pracovníků PMS.“ Díky elektronickým náramkům mají odsouzení větší klid. Elektronické náramky jsou také důkazním prostředkem pro soud. Jeden pracovník PMS sdělil: „Jednoznačnou výhodou je okamžité zaregistrování porušení ve chvíli, kdy klient podmínky zdržování se v daném obydlí poruší. Dále také možnost sledování, jakým způsobem podmínky porušil, tj. kde se zdržoval namísto, aby byl v obydlí.“ Výhodou elektronických náramků také je, že pracovníci nyní nemají tolik práce s kontrolou, jako bylo u kontrol namátkových. Mají více času na běžnou práci úředníka PMS. Pracovník PMS uvedl: „Při namátkových kontrolách nebylo reálné kontrolovat klienty, kteří měli uložen TDV stále. I přes tak méně časté kontroly, které byly většinou tak 4x do měsíce, jsme narazili na to, že docházelo k maření a odsouzení putovali do vězení. Kontrola je nyní snadnější a nám náramky hodně ulehčily práci.“

4. Kategorie: Negativa elektronických náramků

Kategorie zahrnuje kódy: technické podmínky, chybějící osobní setkání, omezení svobody, nepříjemnost náramku, velké zařízení, více práce v předběžném šetření, nevhodnost bytových podmínek

Jednou z nevýhod elektronických náramků je větší náročnost na technické podmínky a řešení technických otázek provozu. Pracovník PMS uvedl: „Nevýhodou je určitá technizace, tj. osobní kontrola a kontakt je nahrazen strojem. Osobně jsem rád za systém, který funguje v ČR (ale i jinde ve světě), kdy náramky jsou doplněny i namátkovými kontrolami pracovníků.“ Jiný pracovník PMS sdělil, že jednou z nevýhod ohledně technických podmínek je požadavek elektřiny a signálu operátora. Jeden pracovník PMS uvedl, že nevýhody neshledává, kromě případu, že by se odsouzený odmítal dostavit na středisko PMS kvůli doložení potřebných dokumentů, potvrzení apod. V této situaci je nevýhodou elektronických náramků chybějící osobní

setkání s odsouzenými. Jak uvedl jeden pracovník PMS: „*Nevýhodou oproti namátkové kontrole v případě některých klientů, kteří vyžadují větší spolupráci s vedoucím případu z řad PMS, je méně častý osobní kontakt. Ten je ale v případě potřeby suplován návštěvami odsouzených na středisku PMS.*“ Mezi další nevýhody patří omezení svobody odsouzeného, která je mnohem větší než při namátkové kontrole prováděnou pracovníky PMS. Elektronický náramek díky monitorování online „nespustí“ odsouzeného z očí a odsouzený je neustále sledován. Pracovník PMS uvedl: „*Jsou zaměstnání, resp. provozovny, kde náramek na noze není možný z bezpečnostních důvodů.*“ Určitou nevýhodou pro odsouzeného je nutnost strpět na noze nějaké zařízení, které musí nosit 24 hodin denně, několik měsíců, to je velmi nepříjemné. Jeden pracovník PMS uvedl: „*Nejedná se o žádný malý, lichotivý šperk. Jde o docela velké zařízení, které odsouzený nosí kolem kotníku. Se zařízením chodí i do práce, a pokud musí mít v práci vysokou obuv, tak s náramkem nemá šanci.*“ Mezi další nevýhody elektronických náramků ze strany odsouzených je váha elektronického náramku a také to, že náramek musí dobíjet a starat se o něj. Bytové podmínky mohou být také jednou z nevýhod elektronických náramků. Jestliže nevyhovují podmínky v bytě, není možné elektronický náramek u odsouzeného použít. V takových případech lze, po rozhodnutí soudu, provádět kontrolu namátkově pracovníky PMS. Taková nevýhoda je spíše u několika specifických případů. Co se týká práce v předběžném šetření, elektronické náramky přinesly více práce pro pracovníky PMS. V předběžném šetření musí zjišťovat navíc vhodnost bytových podmínek vzhledem k síle signálu GPS, umístění centrály a další.

5. Kategorie: Postoj pachatele k elektronickým náramkům

Kategorie zahrnuje kódy: lehkovážnost, spokojenost, překážka, radost, nutné zlo, nesouhlas

Pracovníci PMS uvedli, že postoje pachatelů k elektronickým náramkům jsou různé. Obecně se k elektronickým náramkům staví dobře. Sdělení pracovníka PMS: „*Ukazuje se spíš jejich problém s dodržováním určitého řádu. Jsou neukáznění v nabíjení a berou trest na lehkou váhu a z toho pak plynou problémy v užívání náramků.*“ Odsouzení zkouší různé věci, ti, kteří jsou více vynalézaví a myslí si, že když náramek nenabijí, že se nic nestane, opak je ale pravdou. V případě častého porušení dochází k přeměně na trest odnětí svobody. Jiný pracovník PMS sdělil:

„Většinou to berou jako danou věc, asi podvědomě ví, že jde o jedinou efektivní kontrolu.“ Další pracovník PMS uvedl: *„Většinou se k elektronickým náramkům staví neutrálně, jednotky s obavami právě kvůli váze, nepohodlí, stresu a nutnosti péče.“* Další pracovník PMS uvedl: *„Záleží na nastavení klienta, pro někoho je hrozba výkonu trestu odnětí svobody tak velká, že vše až úzkostně dodržuje a o jakýchkoliv nesrovnalostech předem informuje.“* Řada odsouzených vyjadřuje spokojenost. Berou to jako fakt a jsou rádi, že mohou nadále vykonávat zaměstnání, uchovávat si rodinné vazby a plnit své závazky. Pro některé klienty může být TDV velkou nadějí, že budou sice odsouzeni, ale nepřijdou o práci a rodinné zázemí. Odsouzení jsou také rádi, že nemusí do vězení. Jiní na druhou stranu neskrývají lítost, že nemohou být kontrolováni namátkově osobními kontrolami, protože nechtějí náramek na noze. Samozřejmě, náramek překáží v určitých činnostech odsouzených, ale většinou je názor pachatelů takový, že raději náramek než vězení. Pracovník PMS také řekl: *„Berou to jako nutné zlo, aby nemuseli do výkonu trestu odnětí svobody.“* Pachatelé také nesouhlasí s tím, že by měli být monitorováni nepřetržitě. Pracovník PMS uvedl: *„Vadí jim nepřetržitá kontrola v době, kdy mají nařizeno setrvávat v obydlí.“* Postoje pachatele k elektronickým náramkům jsou opravdu různorodé.

6. Kategorie: Problematika TDV

Kategorie zahrnuje kódy: páčání trestné činnosti, nevhodnost elektronického náramku, nedostatečná informovanost, nesprávné vymezení trestu, osobní kontakt

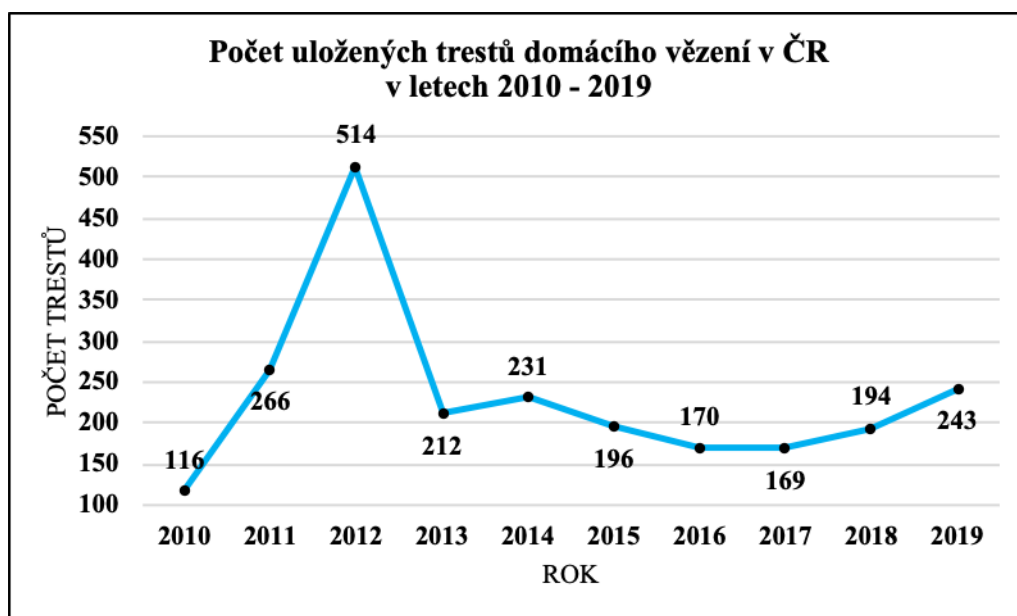
Pracovníci PMS uvedli různou problematiku TDV. Jednou z nich je páčání trestné činnosti i po VTDV. Jeden pracovník PMS řekl: *„Nelze přeceňovat to, že někdo dostane TDV, něco si odkroučí doma a bude páchat dále, vždyť o nic nejde. U mnoha klientů zabere až „vězení“, kde si více sáhnou na dno a uvědomí si, že takto ne. Tudíž alternativa nevhodně uložená oddálí klientovo „prozření“, jak někdo řekl: „vše dobré je k něčemu zlé.“* Ne u všech spáchaných přečinů je nutnost uložení TDV s elektronickým náramkem. Pracovník PMS k této situaci sdělil: *„U bagatelní kriminality je náramek nadbytečný a sledování 24 hodin denně je neúměrné.“* Pro řádný průběh VTDV je vhodné obviněného, u kterého se předpokládá uložení TDV, dostatečně informovat. Řádně a podrobně obviněného s trestem seznámit, vysvětlit pozitiva a negativa TDV s důsledky při nedodržování podmínek trestu. Jak uvedl jeden pracovník PMS: *„Je nutné seznámit s podmínkami a průběhem TDV i členy domácnosti anebo spolubydlící.“* Jiný pracovník PMS také řekl: *„Je třeba zdůraznit, že jde jen*

o prostředek a nástroj kontroly, který je sice výborný, ale nesmí být samoučelný a také není samospasný. Vždy základ a hlavní věc je správné vymezení trestu, tak aby plnil účel.“ Nebylo by úplně smysluplné, aby odsouzenému byl uložen TDV po celé dva roky, protože pokud z chování pachatele je zřejmé, že má TDV tzv. „na háku“, ztrácelo by to účel a význam. Důležité také je, aby odsouzený věděl, na koho se může obrátit v případě změn či problémů. Pracovník PMS uvedl: *„Přístroj je sám o sobě jen prostředníkem, nástrojem pro kontrolu. Ale trest není jen o kontrole, ale také o motivaci, o pomoci a o řešení celkové životní situace.*“ Je třeba, aby odsouzený měl možnost změnit svůj život, a to, jak uvedl pracovník PMS *„za pomoci a podpory živého pracovníka“*. Jedním z problémem výkonu trestu domácího vězení v kombinaci s EMS je tedy osobní kontakt, který je dle pracovníků PMS podstatný. V neposlední řadě je důležité, jak uvedl pracovník PMS: *„Systém musí být funkční, bez závad a dalších dodavatelských problémů.*“

4.2 Výsledky obsahové analýzy dokumentů

Pomocí obsahové analýzy dokumentů byly vytvořeny grafy, které znázorňují počet uložených trestů domácího vězení v letech 2010 – 2019 v rámci ČR a poté se zaměřením na Jihočeský kraj. Dále byly vytvořeny grafy, které znázorňují počet vykonávaných trestů domácího vězení po zavedení elektronických náramků v rámci ČR a poté se zaměřením na Jihočeský kraj. Dále prostřednictvím analýzy dokumentů byl vypočítán index statistický, který ukazuje vývoj počtu trestů domácího vězení ve vztahu ke všem uloženým trestům v rámci PMS od roku 2017 do roku 2019.

Graf č. 1: Trest domácího vězení v ČR v letech 2010 – 2019

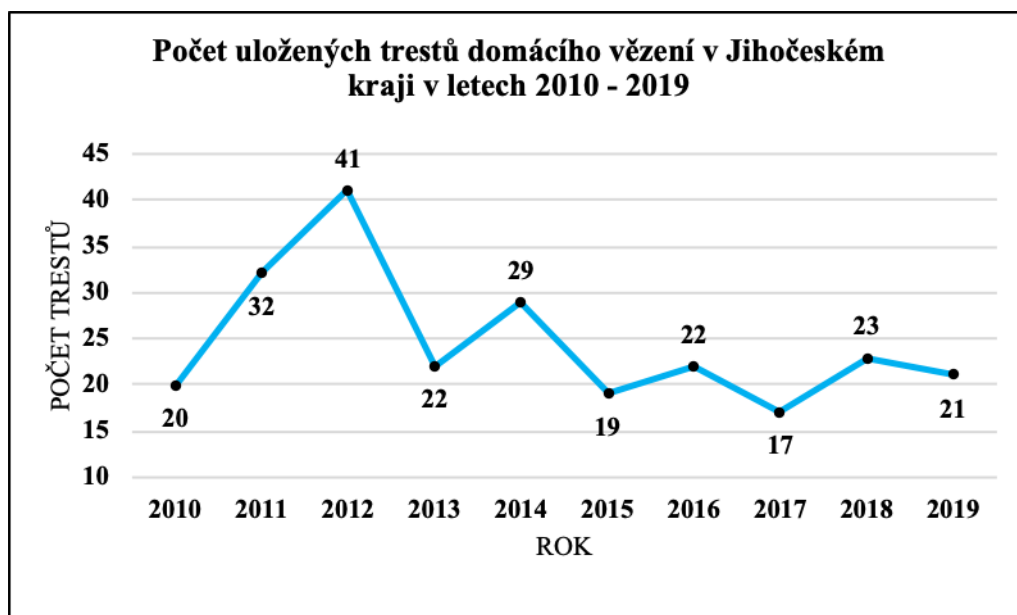

Zdroj grafu: Vlastní

Zdroj dat: Justice.cz, © 2020 a Probační a mediační služba, © 2020

V grafu č. 1 můžeme vidět, kolik bylo za každý rok uloženo trestů domácího vězení v ČR. V roce 2010 se trest domácího vězení začal ukládat poprvé a bylo uloženo 116 trestů domácího vězení. V roce 2011 počet stoupl na dvojnásobek než v roce 2010. Celkem bylo uloženo 266 trestů domácího vězení. Nejvíce stoupl počet trestů domácího vězení v roce 2012. Celkem bylo uloženo 514 trestů domácího vězení. Odpověď, proč se tento rok vymyká ze standardu, dostupná literatura neobsahuje. V roce 2013 počet rapidně klesl, a to na 212 uložených trestů domácího vězení. Rok 2014 nepřinesl žádný velký rozdíl oproti roku 2013. Počet uložených trestů domácího vězení bylo 231. Naopak v roce 2015 došlo k poklesu uložených trestů domácího vězení, na 196. V roce 2016 a 2017 počet uložených trestů domácího vězení opět klesl. V roce 2016 bylo uloženo 170 trestů domácího vězení a v roce 2017 169. V roce 2018 bylo uloženo 194 trestů domácího vězení. V září tohoto roku byly zavedeny elektronické náramky. V roce 2019, kdy byli odsouzení poprvé kontrolováni pomocí elektronických náramků, bylo uloženo 243 trestů domácího vězení.

Graf č. 2: Trest domácího vězení v Jihočeském kraji v letech 2010 – 2019

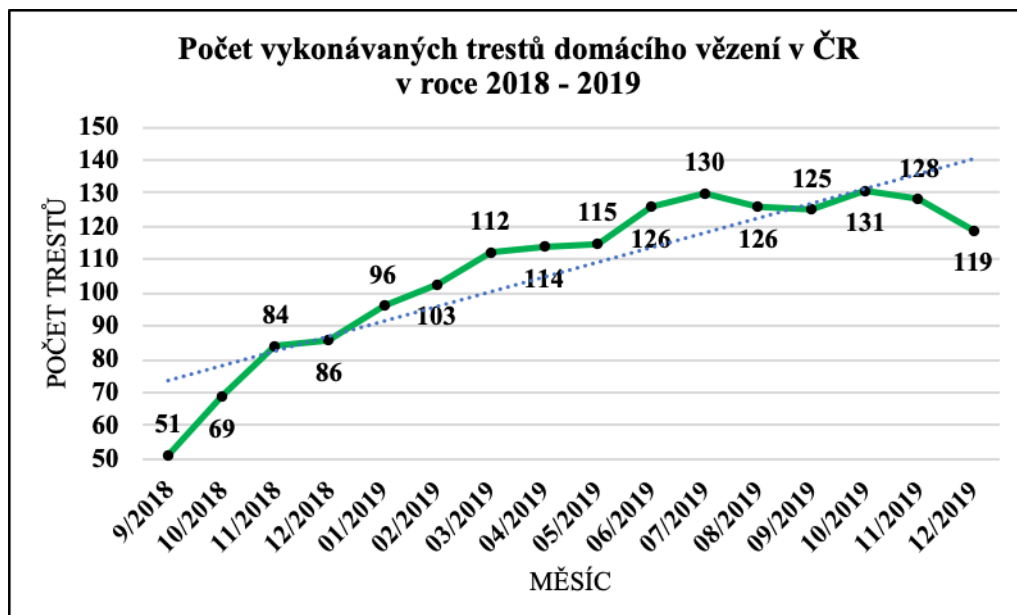

Zdroj grafu: Vlastní

Zdroj dat: Justice.cz, © 2020 a Probační a mediační služba, © 2020

V grafu č. 2 je možné vidět, kolik bylo za každý rok uloženo trestů domácího vězení v Jihočeském kraji. V roce 2010 bylo uloženo 20 trestů domácího vězení. Rok 2011 zaznamenal 32 uložených trestů domácího vězení. V roce 2012 bylo stejně jako v celé ČR uloženo nejvíce trestů domácího vězení, a to 41. V roce 2013 počet klesl téměř o polovinu. Bylo uloženo 22 trestů domácího vězení. Počet uložených trestů domácího vězení se v roce 2014 nepatrně zvýšil na 29. V roce 2015 bylo uloženo celkem 19 trestů domácího vězení. Počet uložených trestů domácího vězení v roce 2016 byl 22. V roce 2017 bylo oproti roku 2015 uloženo 17 trestů domácího vězení. V roce 2018, tedy ve zlomovém roce – zavedení elektronických náramků, bylo uloženo 23 trestů domácího vězení. V roce 2019 počet uložených trestů domácího vězení klesl na 21. Dá se říci, že křivka vývoje ukládání trestu domácího vězení v Jihočeském kraji téměř kopíruje celorepublikový trend.

Graf č. 3: Trest domácího vězení v ČR v roce 2018 - 2019 po zavedení elektronických náramků (po měsících)

Zdroj grafu: Vlastní

Zdroj dat: Justice.cz, © 2020

V grafu č. 3 můžeme vidět počet vykonávaných trestů domácího vězení v ČR v roce 2018 – 2019. Graf uvádí počet vykonávaných trestů domácího vězení v jednotlivých měsících, tedy počet vykonávaných trestů domácího vězení se liší od celkového počtu za celý rok, protože se odsouzení k trestu domácího vězení v jednotlivých měsících překrývají nebo došlo k ukončení trestu domácího vězení nebo naopak k uložení nového trestu domácího vězení. Například, odsouzenému byl uložen trest domácího vězení v září roku 2018 a trval pět měsíců. Odsouzený je tedy započítán do počtu vykonávaných trestů domácího vězení ve všech pěti měsících.

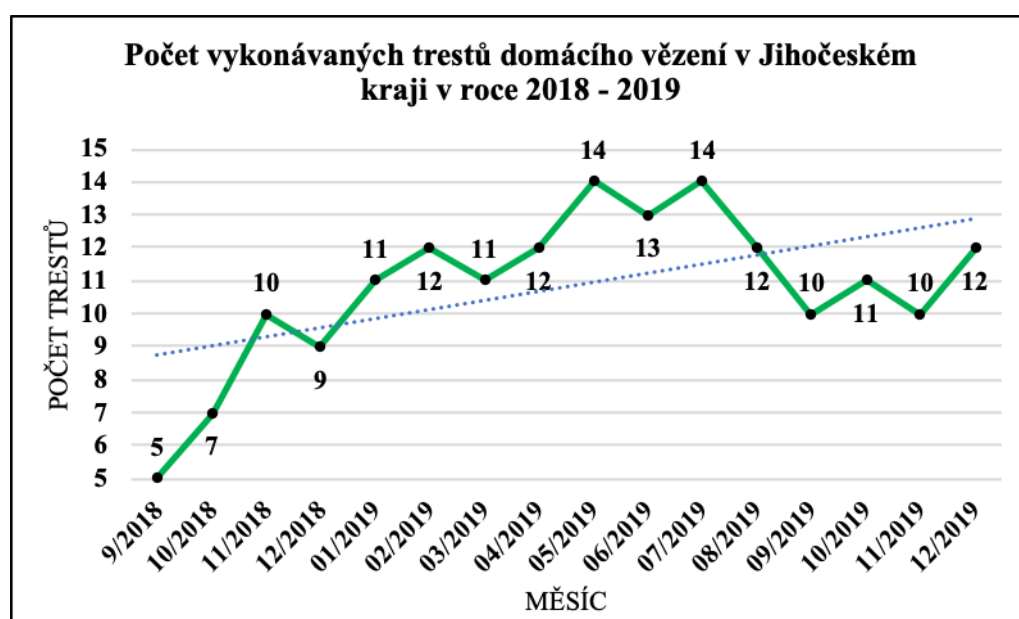
V září 2018 byly uvedeny do provozu elektronické náramky pro sledování odsouzených k tomuto trestu. Bohužel statistika po měsících před zavedením elektronických náramků není k dispozici, proto jsou první data v grafu až od září 2018.

V září 2018 bylo vykonáváno 51 trestů domácího vězení. V říjnu počet stoupl na 69 vykonávaných trestů domácího vězení. V měsících listopad a prosinec byl počet téměř totožný, 84 a 86 vykonávaných trestů domácího vězení. Od ledna 2019 do března se počet vykonávaných trestů domácího vězení stále zvyšoval. Rok 2019 začínal s číslem 96 vykonávaných trestů domácího vězení. V měsících duben až červen se počet vykonávaných trestů domácího vězení opět navýšil. V měsíci červen byl počet navýšen

o 11 vykonávaných trestů domácího vězení. V polovině roku bylo 126 vykonávaných trestů domácího vězení. Od července do září byl počet vykonávaných trestů domácího vězení téměř totožný. V srpnu došlo poprvé ke snížení. Od října do prosince došlo opět ke snížení počtu vykonávaných trestů domácího vězení, a to na 119 vykonávaných trestů domácího vězení v prosinci.

Z grafu č. 3 vyplývá, že po zavedení elektronických náramků je zvyšující trend k ukládání trestu domácího vězení, což znázorňuje spojnice trendů.

Graf č. 4: Trest domácího vězení v Jihočeském kraji v roce 2018 - 2019 po zavedení elektronických náramků (po měsících)

Zdroj grafu: Vlastní

Zdroj dat: Justice.cz, © 2020

V grafu č. 4 můžeme sledovat počet vykonávaných trestů domácího vězení v Jihočeském kraji v roce 2018 – 2019 po zavedení elektronických náramků. V září 2018 bylo vykonáváno 5 trestů domácího vězení. V říjnu poté o 2 tresty domácího vězení více. V listopadu stoupl počet vykonávaných trestů domácího vězení na 10. V prosinci se číslo o jeden vykonávaný trest domácího vězení snížil. Rok 2019 začínal na 11 vykonávaných trestech domácího vězení. V měsících leden až březen byl počet téměř shodný. Od dubna do června došlo k navýšení počtu vykonávaných trestů domácího vězení oproti předchozím měsícům. V červnu bylo vykonáváno 13 trestů domácího vězení. V měsících červenec až září došlo k poklesu nově vykonávaných

trestů domácího vězení. V červenci byl počet vykonávaných trestů domácího vězení 14 a v září klesl na 10. Od října do prosince došlo jak ke zvýšení počtu vykonávaných trestů domácího vězení, tak k jeho snížení. V prosinci bylo 12 vykonávaných trestů domácího vězení.

Z grafu č. 4 taktéž vyplývá, že po zavedení elektronických náramků je zvyšující se trend ukládání trestu domácího vězení, což také znázorňuje spojnice trendů. Dá se říci, že vývoj ukládání trestu domácího vězení v Jihočeském kraji kopíruje vývoj v celé České republice.

V závěru můžeme konstatovat, že zavedením elektronických náramků došlo k většímu počtu ukládání trestu domácího vězení ze strany soudů. Počet uložených trestů domácího vězení se oproti roku 2018 významně zvýšil. Z tohoto můžeme vyvodit, že soudci mají větší důvěru v efektivitu kontroly výkonu trestu po zavedení elektronických náramků, a proto také ve větším počtu tyto tresty ukládají.

Index statistický

Abychom potvrdili náš předpoklad, že zavedením elektronických náramků došlo k většímu ukládání trestu domácího vězení, z důvodu vyšší efektivity kontroly, je nutné vypočítat index statistický ukládání trestů domácího vězení ve vztahu k ukládání všech trestů v rámci PMS. Tímto bychom měli vyvrátit možný argument, „že se zvyšuje počet trestů domácího vězení, protože se obecně zvyšuje počet všech trestů“.

Ze statistiky PMS můžeme zjistit, kolik bylo za daný rok uloženo úkonů v rámci vykonávacího řízení PMS, nejen samotného trestu domácího vězení. Vzhledem k tomu, že ve statistice PMS jsou uvedené i jiné úkony než jen tresty, bylo číslo všech úkonů v rámci vykonávacího řízení „očištěno“ o úkony, které se mezi tresty neřadí.

V roce 2017 (rok před zavedením náramků) bylo uloženo celkem 13 129 trestů v rámci PMS, z toho bylo uloženo 169 trestů domácího vězení.

$$\text{Index statistický} = 169 / 13\ 129 \times 100 = \mathbf{1,28\%}$$

Z tohoto indexu statistického vyplývá, že ze všech trestů v rámci PMS bylo uloženo 1,28 % trestů domácího vězení.

V roce 2018 bylo uloženo celkem 12 206 trestů v rámci PMS, z toho bylo uloženo 194 trestů domácího vězení.

$$\text{Index statistický} = 194 / 12\ 206 \times 100 = \mathbf{1,59\%}$$

Z indexu statistického vidíme, že ze všech trestů v rámci PMS bylo uloženo 1,59% trestů domácího vězení, což je poměrně velký procentuální nárůst.

V roce 2019 (rok po zavedení elektronických náramků) bylo uloženo celkem 12 285 trestů v rámci PMS, z toho bylo uloženo 243 trestů domácího vězení.

$$\text{Index statistický} = 243 / 12\,285 \times 100 = \mathbf{1,98\%}$$

Z indexu statistického plyne, že ze všech trestů v rámci PMS bylo uloženo 1,98% trestů domácího vězení, což značí opět poměrný procentuální nárůst.

Tímto můžeme říci, že argument „že se zvyšuje počet trestů domácího vězení, protože se obecně zvyšuje počet všech trestů“ se podařilo vyvrátit.

Data pro vypočítání indexu statistického byla získána z Probačního rejstříku AIS PMS 12/2017-2019 na vyžádání PMS v Praze. V příloze č. 2 je uvedena žádost, která byla podaná na ředitelství Probační a mediační služby ČR v Praze.

4.3 *Shrnutí výsledků*

VO1: Jaké jsou výhody a nevýhody elektronických náramků oproti namátkové kontrole prováděné pracovníky PMS?

Odpověď: Největší **výhodou** elektronických náramků oproti namátkové kontrole prováděné pracovníky PMS je nepřetržitá online kontrola odsouzeného 24 hodin denně. **Výhodou** elektronických náramků je také posílení odpovědnosti odsouzeného, protože odsouzený si musí náramek pravidelně nabíjet. Další **výhodou** oproti namátkové kontrole z pohledu odsouzených je větší úleva, mizí neustálé napětí, kdy se dostaví probační úředník ke kontrole. Velkou **výhodou** elektronických náramků je okamžité zaregistrování porušení v momentě, kdy odsouzený podmínky poruší. To při namátkové kontrole nebylo zcela možné. Díky GPS lokalizaci dochází ke zjištění, kde odsouzený byl v době, kdy měl setrvat v obydlí nebo kde byl oproti tomu, co tvrdil. Mezi další **výhodou** elektronických náramků řadí pracovníci PMS také méně práce s kontrolou a více času na běžnou práci.

Oproti tomu **nevýhodou** elektronických náramků, ve srovnání s namátkovou kontrolou prováděnou pracovníky PMS, je větší nasazení ohledně technických podmínek, potřeba elektřiny a síla signálu operátora. Mezi **nevýhodou** elektronických náramků uvedli pracovníci PMS také méně častý osobní kontakt, který je v tomto případě nahrazen strojem. Jako další **nevýhodou** shledávají pracovníci PMS ve větším omezení svobody odsouzeného, kdy je odsouzený neustále na očích oproti namátkové

kontrola. Velkou **nevýhodou** elektronických náramků je velikost a váha zařízení, kterou musí odsouzený strpět na noze. Jako další **nevýhodu** označili pracovníci PMS více práce v předběžném šetření, kdy musí navíc zjišťovat i bytové podmínky z pohledu síly signálu GPS, umístění centrály a základnové stanice.

VO2: Je přínos elektronických náramků při výkonu trestu domácího vězení na úrovni odpovídající současným evropským trendům?

Odpověď: Samotným **přínosem** elektronických náramků je jejich samotná efektivita při kontrole výkonu trestu domácího vězení. Díky elektronickým náramkům došlo k ušetření finančních prostředků státu. **Přínos** elektronických náramků shledávají pracovníci PMS také v situaci, kdy by někteří odsouzení, v době bez elektronických náramků, byli uzavřeni ve vězení, kdežto díky elektronickým náramkům mohou být s rodinou, chodit do zaměstnání a plnit další činnosti a závazky. **Přínosem** elektronických náramků je také to, že se přesně ví, kdy a kde se odsouzený pohybuje. Určitým **přínosem** elektronických náramků je skutečnost, že pracovníci PMS nemusí trávit noci jízdou v automobilu.

Na základě uvedených odpovědí pracovníků PMS můžeme říci, že elektronické náramky mají sice své provozní nedostatky, ale svou úlohu kontrolovatelnosti plní beze zbytku. I když jeden pracovník PMS sdělil, že výkon trestu domácího vězení neodpovídá současným evropským trendům z důvodu zastaralé, nespolehlivé a velké technologie, můžeme říci, že ve srovnání s jinými odpověďmi pracovníků PMS a ve srovnání s okolními státy, elektronické náramky odpovídají při výkonu trestu domácího vězení úrovni současným evropským trendům.

5 Diskuze

Cílem diplomové práce bylo zjistit přínos elektronických náramků při výkonu trestu domácího vězení.

Z výzkumu se dá vyvodit, že přínosem elektronických náramků pro výkon trestu domácího vězení je jejich efektivita. Všech devět pracovníků PMS uvedlo, že díky elektronickým náramkům došlo k intenzivnější kontrole odsouzeného. Tuto domněnku můžeme potvrdit v souladu se Ščerbou (2014), který uvádí, že kontrola elektronickým kontrolním systémem zajišťuje větší efektivitu trestu domácího vězení mnohonásobně účinněji než namátkové kontroly prováděné probačními úředníky. Autor také uvádí, že by bylo lepší, kdyby soudy tento trest neukládaly do té doby, než bude existovat kontrola pomocí elektronického kontrolního systému, protože nedostatečná kontrola výkonu trestu domácího vězení by mohla do budoucna způsobit oslabení autority trestu domácího vězení jak ze strany veřejnosti, tak ze strany odsouzených a mohla by také oslabit důvěru soudců v ukládání trestu domácího vězení. S tímto tvrzením z jedné strany souhlasím a z druhé strany úplně ne. Myslím si, že trest domácího vězení je sám o sobě dobrý alternativní trest, protože odsouzený může nadále chodit do zaměstnání a uchovávat si rodinné vazby. Z mého pohledu se jedná o nejpřísnější alternativní trest. Ščerba (2009) uvádí, že trest domácího vězení je označován jako nejpřísnější alternativa k nepodmíněnému trestu odnětí svobody. Dále autor píše, že by mohl být využíván i v případech, kdy se ostatní alternativní tresty jeví jako příliš mírné řešení určitého případu. S tvrzením, že by bylo lepší, kdyby soudy tento trest neukládaly vůbec do doby, než bude existovat kontrola pomocí elektronických náramků, úplně nesouhlasím. Trest domácího vězení se ukládal osm let bez elektronických náramků a z grafů, které uvádím ve své práci, můžeme vidět, že počet uložených trestů za každý rok, tedy od roku 2010 do roku 2018, nebyl úplně nízký. Nejednalo se o jednotky, desítky, ale o stovky uložených trestů domácího vězení. Tím můžeme říci, že soudy trest ukládaly i bez zavedení elektronických náramků. Nelze úplně tvrdit, že od zavedení elektronických náramků došlo k rapidnímu nárůstu ukládání trestu domácího vězení, neboť počet uložených trestů domácího vězení se za rok 2019, tedy rok od zavedení elektronických náramků v České republice, nijak výrazně neliší od roku 2018. V roce 2018 bylo uloženo 194 trestů domácího vězení a v roce 2019 jich bylo

243, jak je uvedeno ve statistikách Probační a mediační služby ČR. Na základně indexu statistického, který ve své práci uvádím, můžeme říci, že od zavedení elektronických náramků došlo k mírnému nárůstu ukládání trestu domácího vězení ze strany soudů. Soudy začaly ve větší míře ukládat tresty domácího vězení pravděpodobně z důvodu efektivnější kontroly odsouzeného. Počet uložených trestů domácího vězení, ve vztahu ke všem uloženým trestům v rámci PMS, se od roku 2017 do roku 2019 zvýšil o 0,7%. Jeden pracovník PMS v rozhovoru sdělil: *„Určité zvýšení zde je. Soudy mají větší důvěru v kontrole trestu, ale musíme vzít v potaz, že jde o trest pro určité klienty, kteří dokáží spolupracovat a mají technické a bytové podmínky pro uložení TDV.“* Dytrychová (2018) ve svém výzkumu uvádí, že PMS vnímá zavedení EMS jako příslib pro častější ukládání trestu domácího vězení, neboť bude v očích soudu shledáván jako lépe kontrolovatelný. Jak je vidět ze statistik PMS, k mírnému nárůstu ukládání trestu domácího vězení ze strany soudů došlo, ale zatím se nejedná o výrazné zvýšení. V budoucnosti může být opak pravdou. Myslím si, že samozřejmě záleží, kolik bude k dispozici elektronických náramků a jak technologie bude fungovat. S tvrzením, které Ščerba (2014) výše uvádí, souhlasí i jeden pracovník PMS, který uvedl: *„TDV bez elektronické kontroly postrádá smysl. TDV tedy vždy za pomoci EMS.“*

Z výzkumu dále vyplynulo, že přínos elektronických náramků shledávají pracovníci PMS také v tom, že díky elektronickým náramkům nemusí někteří odsouzení do výkonu trestu odnětí svobody, protože elektronický náramek sleduje odsouzené nepřetržitě. Konkrétně jeden pracovník PMS sdělil: *„Někteří vězni, kteří by v situaci bez náramků byli uzavřeni ve věznicích, mohou být díky náramku s rodinou, chodit do zaměstnání a další.“* Myslím si, že toto je velký přínos pro určité jedince, kteří by například před třemi lety byli odsouzeni k trestu odnětí svobody a nyní díky elektronickým náramkům mohou být s rodinou, chodit do zaměstnání a provozovat své zájmové aktivity. Jak uvádí Ščerba (2014), při elektronickém monitorování se začala využívat technologie GPS, která umožňuje sledovat odsouzené v reálném čase, středisko elektronického monitorovacího systému ví, kde se odsouzený skutečně zdržuje. Toto tvrzení dále rozšiřuje internetová stránka Justice.cz (© 2017), která uvádí, že elektronický monitoring nabízí možnost okamžitého zjištění porušení trestu domácího vězení a tím zvyšuje účinnost kontroly výkonu tohoto trestu. Z výzkumu také vyplynulo, že pracovníci PMS shledávají určitý přínos elektronických náramků právě díky lokalizaci GPS v elektronickém náramku. *„V případě porušení podmínek je skvělé, že díky náramku se ví, kdy a kde se odsouzený pohybuje a lze zpětně doložit, zda*

odsouzený podmínky porušil či neporušil. Například, zda šel k lékaři, což tvrdí a dokládá anebo předtím byl ještě dvě hodiny u kamarádů na návštěvě v době, kdy měl být doma.“ Myslím si, že GPS lokalizace v elektronickém náramku je určitě dobrá věc a shodují se s tvrzením jednoho pracovníka PMS. V době namátkových kontrol nebylo zcela možné doložit, zda odsouzený byl skutečně tam, kde tvrdil. Díky GPS lokalizaci je elektronické sledování odsouzeného důkazním prostředkem pro soud, pokud odsouzený porušuje podmínky, které mu byly uloženy. V takovém případě nemůže odsouzený tvrdit, že není pravda, co tvrdí pracovník oddělení EMS. Dytrychová (2018) ve svém výzkumu uvádí, že namátková kontrola je opravdu namátková a pokud odsouzený trest porušuje, je velká pravděpodobnost, že se to vůbec pracovníci PMS nedozví, pokud nebudou mít štěstí. Dále autorka uvádí, že pokud někdo trest skutečně porušuje, tak odhalení namátkovou kontrolou není samozřejmě úplně stoprocentní. To potvrzuje výše uvedené, že zavedení elektronických náramků s GPS lokalizací je v případě porušení trestu ze strany odsouzeného důkazním prostředkem.

Z výzkumu vyplynulo, že dalším přínosem elektronických náramků je, že od jejich zavedení došlo k ulehčení práce probačních úředníků, nemusí již trávit noci jízdou v automobilu. Ščerba (2014) ve své publikaci uvádí, že ve srovnání s personálními možnostmi PMS, které jsou v současné době stále více limitovány a stěží dostačující k plnění jiných úkolů, je zavedení elektronických náramků na místě. Dále autor uvádí, že i když došlo k rapidnímu nárůstu počtu probačních úředníků, tak by stále kontrola odsouzených z jejich strany mohla pokrývat pouze malý zlomek času. Pracovník PMS ve své odpovědi sdělil: *„Při namátkových kontrolách nebylo reálné kontrolovat klienty, kteří měli uložen TDV stále. I přes tak méně časté kontroly, které byly většinou tak 4x do měsíce, jsme narazili na to, že docházelo k maření a odsouzení putovali do vězení. Kontrola je nyní snadnější a nám náramky hodně ulehčily práci.*“ Z mého pohledu, pokud probační úředník přes den vykonával činnosti ve svém zaměstnání a pak měl ještě v noci kontrolovat odsouzené, zda se zdržují ve svém obydlí, tak jeho kontrola nemohla být nikdy úplná. Probační úředník má na starost určitý počet klientů, a kdyby měl každou noc kontrolovat všechny odsouzené, a přes den ještě být přímo na svém pracovišti, neměl by žádný osobní život. A hlavně, jestliže probační úředník zkontroloval v noci jednoho odsouzeného a odsouzený si řekl, „po druhé už se nevrátí“, tak si myslím, že v mnoha případech docházelo k porušení podmínek. Ale to už se probační úředník nedozvěděl, pokud opravdu za jednu noc nezkontroloval jednoho

odsouzeného několikrát. Nyní s elektronickými náramky již k tomuto nedochází, kontrola je stoprocentní. Dytrychová (2018) ve svém výzkumu došla k závěru, že zavedením elektronických náramků budou mít probační úředníci přesné informace o tom, kde se odsouzený zdržuje, což by mělo pracovníkům PMS usnadnit práci. Autorka dále uvádí, že namátkové kontroly mohly jen obtížně odhalit porušování trestu uloženého soudem, neboť vytiženost probačních úředníků je velká, nejsou tedy schopni uskutečnit všechny kontroly dle zákona, protože na to v určitých regionech nejsou dostupné kapacity. Tato tvrzení lze doložit výše uvedenými odpověďmi pracovníků PMS v rámci mého výzkumu, že od zavedení elektronických náramků došlo k ulehčení práce probačních úředníků v oblasti kontroly.

Z výsledků výzkumu se ukázalo, že největší výhodou elektronických náramků, oproti namátkovým kontrolám, je online monitorování odsouzeného 24 hodin denně. Jednou z výzkumných otázek bylo, jaké jsou výhody a nevýhody elektronických náramků oproti namátkovým kontrolám prováděným pracovníky PMS. Tímto můžeme potvrdit tvrzení, které uvádí Ščerba (2014) ve své publikaci, že prostřednictvím elektronického monitorování lze přítomnost odsouzeného v daném obydlí sledovat nepřetržitě. Dle mého názoru, kdyby elektronické náramky nesledovaly odsouzeného 24 hodin denně, postrádaly by svůj smysl. Ale na druhou stranu, kdyby elektronické náramky sledovaly odsouzeného jen v době, kdy se má zdržovat ve svém obydlí, možná by to také plnilo svůj účel. Odsouzený by se v čase, kdy chodí do zaměstnání, necítil pod neustálou kontrolou a nemělo by to tak dopad na jeho psychiku. Toto téma by mohlo být předmětem dalšího výzkumu s cílem zjistit, jak působí elektronický náramek na psychiku odsouzeného při výkonu jeho povolání, zda vykonává stejně dobře práci s elektronickým náramkem, jako bez něj.

Z výzkumu také vzešlo, že některým odsouzeným vadí nepřetržitá kontrola v době, kdy mají nařízeno setrvávat v obydlí. Dle mého názoru je právě třeba sledovat odsouzeného v čase od 20.00 hod. do 5.00. hod. a také ve dnech pracovního klidu a pracovního volna, protože v tuto dobu by mohl odsouzený odejít ze svého obydlí. Kdyby nebyl kontrolován, nebyl by plněn účel a podmínky trestu domácího vězení. Mezi jednu z podmínek trestu domácího vězení patří právě zdržovat se ve svém obydlí ve dnech pracovního klidu a pracovního volna a v ostatních dnech v čase od 20.00 hod. do 5.00. hod., nebrání-li mu v tom důležité důvody, zejména výkon zaměstnání.

Další výhodou elektronických náramků, která vyplynula z výzkumu je, že díky elektronickým náramkům dochází k posílení odpovědnosti odsouzeného tím, že si musí

zařízení pravidelně dobíjet a nesmí své obydlí bez nabitého náramku opustit. V případě, že elektronický náramek nenabije a opustí své obydlí bez nabitého zařízení, je ihned vyslán signál kontrolnímu oddělení EMS. Navrátilová (2009) uvádí, že pokud se odsouzený zdržuje ve svém bytě či domě, tak řídicí jednotka o tom pravidelně informuje kontrolní středisko. Autorka dále uvádí, že pokud dojde k přerušení spojení, řídicí jednotka, která je umístěna v bytě odsouzeného, okamžitě signalizuje tuto skutečnost a zaměstnanec kontrolního střediska zavolá odsouzenému a pokud se dovolá, tak zjišťuje příčiny poruchy. Dle mého názoru jde o dobře fungující systém, který má odsouzeného pořád na očích a neumožní nechat odsouzeného ani chvíli bez dohledu.

Na rozdíl od výše uvedených výhod z výzkumu vyplynulo, že nevýhodou elektronických náramků jsou větší požadavky na technické podmínky. Mezi technické požadavky pro instalaci elektronického kontrolního systému v bytě odsouzeného patří požadavek elektřiny, síla signálu operátora, centrála a základnová stanice. Jeden pracovník PMS konkrétně ve své odpovědi uvedl: *„Nevýhodou je určitá technizace, tj. osobní kontrola a kontakt je nahrazen strojem. Osobně jsem rád za systém, který funguje v ČR (ale i jinde ve světě), kdy náramky jsou doplněny i namátkovými kontrolami pracovníků.“* Toto tvrzení podporuje paragraf 8 vyhlášky č. 456/2009 Sb., kde se píše, že kontrola výkonu trestu domácího vězení, zajišťovaná PMS v součinnosti s provozovatelem elektronického kontrolního systému, nevylučuje možnost namátkové kontroly, provedené probačním úředníkem v místě výkonu trestu. Osobně si myslím, že tato možnost je užitečná v případě, kdy nelze z důvodu nevhodnosti bytových podmínek nebo ze zdravotních důvodů, instalovat elektronický kontrolní systém, že kontrola odsouzeného může probíhat namátkově probačními úředníky. Samozřejmě, pokud to není klient, který páchá trestnou činnost opakovaně, u něj by to postrádalo smysl. Trest domácího vězení se většinou ukládá neplatičům výživného, pachatelům drobných výtržností, krádeží či jiných majetkových deliktů menšího rozsahu. V době, kdy jsem byla na praxi na středisku PMS v Českých Budějovicích, byli tam klienti, kterým byl uložen trest domácího vězení, právě z důvodu neplacení výživného a drobných krádeží.

Jako další nevýhody elektronických náramků shledávají pracovníci PMS v méně častém osobním kontaktu, který je díky elektronickému náramku omezený. *„Nevýhodou oproti namátkové kontrole v případě některých klientů vyžadující větší spolupráci s vedoucím případu z řad PMS, je méně častý osobní kontakt. Ten je ale v případě potřeby suplován návštěvami odsouzených na středisku PMS.“* Jak je již uvedeno,

kromě toho, že jsou odsouzení sledováni online, na středisko PMS docházejí kvůli doložení potřebných dokumentů a potvrzení. V situaci, kdy by došlo k úplnému omezení kontaktu mezi probačním úředníkem a odsouzeným, by odsouzený neměl možnost změnit svůj život „za pomoci a podpory živého pracovníka“, jak uvedl pracovník PMS. „*Přístroj je sám o sobě jen prostředníkem, nástrojem pro kontrolu. Ale trest není jen o kontrole, ale také o motivaci, o pomoci a o řešení celkové životní situace.*“ Toto vyjádření probačního úředníka potvrzuje § 51 TZ, který říká, že povinnost probačního úředníka spočívá ve vykonávání dohledu nad pachatelem v souladu s vytvořeným probačním plánem. Šámal et. al (2009) uvádí, že povinností probačního úředníka je být pachateli nápomocný v jeho záležitostech a také vést pachatele k řádnému životu.

Z výzkumu taktéž vyplynulo, že další nevýhodou elektronických náramků je velikost zařízení. Pracovník PMS sdělil: „*Nejedná se o žádný malý, lichotivý šperk. Jde o docela velké zařízení, které odsouzený nosí kolem kotníku.*“ Navrátilová (2009) ve své publikaci uvádí, že elektronický náramek je přístroj velikosti náramkových hodinek, který je přichycen odsouzenému na kotník a jedná se o plastový pásek uvnitř s elektrickým obvodem. Z mého pohledu musím říct, když jsem elektronický náramek viděla, že se sice jedná o tzv. pásek náramkových hodinek, ale zařízení, které je na náramku připevněno není úplně malé. Vzhledem k tomu, že je elektronický náramek připevněn na kotníku, tak některá zaměstnání, která vyžadují vyšší obuv, jsou s tímto náramkem téměř nemožná. Jak uvedl i jeden pracovník PMS: „*Se zařízením chodí i do práce a pokud musí mít v práci vysokou obuv, tak s náramkem nemá šanci.*“ Strpět takové zařízení, které musí odsouzený nosit 24 hodin denně, několik měsíců, je velmi nepříjemné. Na druhou stranu je to určitě lepší než trest odnětí svobody, kdy odsouzený nemůže chodit do zaměstnání a rodinné vazby také nejsou zachované. Dytrychová (2018) ve výsledcích výzkumu uvádí, že negativem elektronického náramku je, že vyžaduje mnohem větší součinnosti odsouzeného. Autorka dále uvádí, že odsouzený musí zařízení pravidelně každý den nabíjet a o zařízení se starat. Tuto skutečnost potvrzují výše uvedené odpovědi pracovníků PMS v rámci mého výzkumu. Do budoucna by bylo určitě dobré tuto technologii vylepšit nebo zvolit jiného dodavatele, než je izraelská firma SuperCom, aby zařízení nebylo tak velké.

Z výzkumu také vyplynulo, že přínosem elektronických náramků dojde k ušetření finančních prostředků státu. Junger-Tas (1994) ve svém článku uvádí, že cílem elektronického kontrolního systému je podílení se na řešení přeplněnosti věznic. Robert

Pelikán, dřívější ministr spravedlnosti České televizi v roce 2017 řekl, že náklady na jednoho odsouzeného ve vězení činí 1100 Kč, kdežto náklady na jednoho člověka odsouzeného k trestu domácího vězení s elektronickými náramky budou 120 Kč na den, přičemž 50 Kč si odsouzený hradí sám. Toto tvrzení vyplývá z vyhlášky č. 151/2016 Sb., která v § 1 uvádí, že denní sazba výdajů na výkon trestu domácího vězení a výdajů spojených s využitím elektronického kontrolního systému činí 50 Kč za každý kalendářní den, ve kterém odsouzený alespoň zčásti vykonával tento trest. Dle Vanhaelemeesch a Vander Beken (2014) může elektronické monitorování přispět kromě snížení nadměrného počtu odsouzených ve věznicích, také ke snížení rizik pro společnost a k pozitivnímu posílení postavení pachatelů. S tímto tvrzením plně souhlasím. Elektronické náramky slouží nejen při kontrole odsouzeného, zda je v určeném obydlí, ale také k tomu, aby se nad svým chováním odsouzený zamyslel a trestnou činnost v budoucnosti již neopakoval. Tím dochází ke snížení rizik společnosti.

Jak výzkum ukázal, většina odsouzených k trestu domácího vězení vyjadřuje s elektronickými náramky spokojenost. Berou to jako fakt a jsou rádi, že mohou vykonávat zaměstnání, uchovávat si rodinné vazby a plnit si své závazky. Obecně se dá říct, že se k elektronickým náramkům staví dobře. Pracovník PMS uvedl: *„Ukazuje se spíš jejich problém s dodržováním určitého řádu. Jsou neukáznění v nabíjení a berou trest na lehkou váhu a z toho pak plynou problémy v užívání náramků.“* Myslím si, že pokud berou trest na lehkou váhu, tak jsou to typy odsouzených, kteří páchají jednu trestnou činnost za druhou a neuvědomují si následky tohoto trestu. V případě, že dojde k porušení a maření tohoto trestu, trest je přeměněn na trest odnětí svobody. Pauley et al. (2010) ve svém článku uvádí, že pokud dojde k nařízení náhradního trestu odnětí svobody, tak probíhá v hodinách. Autor dále uvádí, že pokud odsouzený přijde domů později, než stanovují podmínky, tak musí brát v úvahu, že noc stráví ve věznicí. Dle mého názoru si tito odsouzení neuvědomují, že pokud podmínky trestu domácího vězení poruší, dojde k jeho okamžité přeměně na trest odnětí svobody.

Během výzkumu mě překvapila odlišná odpověď jednotlivých pracovníků PMS na otázku: *„Odpovídá podle Vás funkčnost elektronických náramků předpokládané očekávanosti“*. Zde jsem předpokládala, že se všichni pracovníci PMS shodnou na tom, že funkčnost elektronických náramků odpovídá předpokládané očekávanosti, ale jeden pracovník PMS uvedl: *„Funkčnost elektronických náramků neodpovídá předpokládané*

očekávanosti, protože současná technologie je značně nevyhovující, nespolehlivá a také zastaralá.“ I když náramky mají své provozní nedostatky, jak uvedli pracovníci PMS, tak svou úlohu kontrolovatelnosti odsouzených plní beze zbytku. Upřímně mě překvapilo, že jeden pracovník uvedl, že funkčnost neodpovídá. Myslela jsem si, že když výběrové řízení ohledně elektronických náramcích trvalo 8 let, že systém bude funkční. Samozřejmě se dají očekávat nějaké dílčí nedostatky, je to systém, který funguje v ČR krátce, ale důležité z mého pohledu je, že svůj úkol, tedy kontrolovat odsouzené nepřetržitě online, plní beze zbytku.

Z výzkumu také vyplynulo, že povědomí pracovníků PMS o trendu elektronických náramků, není u všech dostačující. Názor pracovníků PMS se zjišťoval z důvodu druhé výzkumné otázky, která zněla: „Je přínos elektronických náramků při výkonu trestu domácího vězení na úrovni odpovídající současným evropským trendům“. Tři pracovníci PMS nemají o jiných státech, kde je elektronický kontrolní systém využíván, dostatečné informace. Pět pracovníků PMS uvedlo, že elektronický náramek při výkonu trestu domácího vězení odpovídá úrovni současným evropským trendům. „*Určitě vyhovuje trendům na hledání způsobů alternativního trestání a také na výchovné působení na pachatele.*“ Pouze jeden pracovník uvedl: „*Elektronický náramek při VTDV neodpovídá současným evropským trendům z důvodu zastaralé, nespolehlivé a monstrózně velké technologii.*“ Další zkušenost s elektronickým náramkem byla od jednoho pracovníka PMS: „*Mám osobní srovnání elektronických náramků s Norskem, kde je srovnatelná služba s vykonáním náramku. Dokonce máme detailnější službu. Na rozdíl od Norska má náš náramek GPS lokalizaci v době porušení trestu.*“ Dle Šterna et al. (2010) je snahou, aby předpisy, upravující domácí vězení a elektronický kontrolní systém, byly v určitém souladu v rámci celé EU. Dále autor uvádí, že zahraniční zkušenosti mluví o tom, že domácí vězení může fungovat jedině v kombinaci s elektronickým kontrolním systémem, který představuje objektivní kontrolní mechanismus. Myslím si, že státy, kde doposud není zaveden elektronický kontrolní systém, jsou ve fázi příprav. Francie, Švédsko, Slovensko, Německo, Nizozemí, Rakousko, Anglie a Wales a USA, jsou státy, které uvádím v teoretické části. Všechny tyto státy elektronický kontrolní systém využívají, ale například Německo využívá tento systém zcela výjimečně. Oproti tomu jak Ščerba (2014) uvádí, že Rakousko, od té doby, co zavedlo trest domácího vězení, nevyužívá jinou kontrolu než elektronický kontrolní systém. Autor dále uvádí, že rakouská právní úprava ani nedovolila jinou možnost kontroly. Autor také uvádí, že v tomto směru česká

i slovenská právní úprava zcela zaostala. Ale musím podotknout, že Slovensko zavedlo elektronický kontrolní systém již v roce 2016, tedy o dva roky dříve než Česká republika. Například v USA, jak uvádí internetová stránka Justice.cz (© 2015), se začal elektronický kontrolní systém využívat již v roce 1986. Myslím si, že i když v České republice trvalo zavedení elektronických náramků osm let, tak jsou i přes drobné technické nedostatky dostačující ke kontrole výkonu trestu domácího vězení. Na základě odpovědí pracovníků PMS a faktů získaných z odborné literatury lze říci, že elektronické náramky při výkonu trestu domácího vězení odpovídají úrovni současným evropským trendům.

Na začátku výzkumu jsem předpokládala, že přínos elektronických náramků je pro trest domácího vězení veliký. Pracovníci PMS si oddechnou, že nebudou muset odsouzené kontrolovat několikrát za noc a celková kontrola odsouzených bude tak stoprocentní. Moje předpověď se shodovala s výpověďmi pracovníků PMS. Na druhou stranu jsem se dozvěděla, že v případě porušení podmínek ze strany odsouzeného pracovníci oddělení elektronického monitorovacího systému přesně vědí, kdy a kde se odsouzený nachází, a to vše díky tomu, že elektronický náramek má GPS lokalizaci.

Zjištění, že elektronický náramek je na noze odsouzeného nepříjemný z důvodu velikosti, váhy a nemožnosti vykonávat zaměstnání, by mělo vést k úvaze o možném řešení tohoto problému. Mým návrhem, jak umožnit všem odsouzeným k trestu domácího vězení s elektronickým náramkem chodit do zaměstnání, je minimalizace jeho velikosti, případně změna dodavatele, který bude na tento požadavek rychle reagovat. V neposlední řadě mne napadá možnost umístění náramků výše než na kotník nebo v situaci nepříznivého zdravotního stavu odsouzeného, umístit elektronický náramek na paži. Myslím si, že výběr jiného dodavatele nebo úprava elektronického náramku je záležitost delšího časového období, několika měsíců či let. Vzhledem k tomu, jak dlouho trval výběr dodavatele současného.

Na závěr bych chtěla poznamenat, že výsledky výzkumu jsou subjektivním názorem pracovníků PMS v Jihočeském kraji. Na základě toho není možné zobecnit výsledky výzkumu v rámci celé České republiky. Tyto výsledky výzkumu budou poskytnuty všem pracovníkům PMS v Jihočeském kraji, pro posouzení a porovnání názorů na elektronické náramky při výkonu trestu domácího vězení.

6 Závěr

V diplomové práci na téma „Trest domácího vězení jako forma nápravy pachatele pomocí technických prostředků“ jsem se snažila definovat problematiku trestu domácího vězení. Konkrétně jsem se zaměřila na podmínky trestu domácího vězení, na jeho výkon, dále kontrolu tohoto trestu, činnost Probační a mediační služby ČR a elektronický kontrolní systém. Čtenářům této práce jsem také přiblížila právní úpravu trestu domácího vězení v zahraničí.

Cílem praktické části bylo zjistit přínos elektronických náramků při výkonu trestu domácího vězení. Vzhledem ke stanovenému cíli byly stanoveny dvě výzkumné otázky. První výzkumná otázka zjišťovala, jaké jsou výhody a nevýhody elektronických náramků oproti namátkové kontrole prováděné pracovníky PMS. Druhou výzkumnou otázkou bylo, zda je přínos elektronických náramků při výkonu trestu domácího vězení na úrovni odpovídající současným evropským trendům.

Z výzkumu se dá vyvodit, že přínosem elektronických náramků pro výkon trestu domácího vězení je efektivita elektronických náramků a stoprocentní kontrola odsouzeného. Dalším přínosem elektronických náramků je úspora finančních prostředků státu, oproti trestu odnětí svobody. Díky elektronickým náramkům pracovníci oddělení elektronického monitorovacího systému přesně vědí, kdy a kde se odsouzený nachází, a to díky GPS lokalizaci. Výzkum ukázal, že největší výhodou elektronických náramků oproti namátkové kontrole prováděné pracovníky PMS, je online monitorování odsouzeného 24 hodin denně. Další výhodou je rovněž posílení odpovědnosti odsouzeného ve smyslu, že zařízení musí pravidelně nabíjet a starat se o něj. Oproti tomu nevýhodou elektronických náramků je vyšší náročnost technických požadavků a méně častý osobní kontakt. Dále je nevýhodou elektronických náramků jejich velikost a hmotnost. Z výzkumu dále vyplynulo, že elektronické náramky i přes své provozní nedostatky, odpovídají při výkonu trestu domácího vězení úrovni současným evropským trendům.

Výsledky výzkumu této diplomové práce budou poskytnuty všem pracovníkům PMS v Jihočeském kraji, pro vytvoření názoru na elektronické náramky při výkonu trestu domácího vězení. I když jsou výsledky výzkumu subjektivním názorem pracovníků PMS v Jihočeském kraji a nedají se zobecnit v rámci celé České republiky,

mohly by být zahrnuty do celorepublikového zmapování názorů o elektronických náramcích při výkonu trestu domácího vězení z jednotlivých krajů.

Tato diplomová práce mi umožnila seznámit se podrobněji s trestem domácího vězení s elektronickými náramky. Tato problematika mne zajímala již při psaní bakalářské práce, ale to byly elektronické náramky pouze v přípravné fázi. Díky vstřícnému přístupu pracovníků PMS jsem měla možnost rozšířit si znalosti o elektronickém kontrolním systému, což bylo tématem mé diplomové práce.

7 Seznam použitých zdrojů

1. ČÁDOVÁ, J., 2010. Domácí vězení není jen sankce, ale sociální práce. *České vězeňství* 1/2010, Praha: Vězeňská služba České republiky. ISSN 1213-9297.
2. Česká justice, 2019. *Elektronické náramky pohlídaly za první rok provozu 287 lidí.* In: www.ceska-justice.cz [online]. [cit. 2019-12-20]. Dostupné z: <https://www.ceska-justice.cz/2019/09/elektronicke-naramky-pohlidaly-za-prvni-rok-provozu-287-lidi/>
3. Česká televize, 1996-2019. *Česká justice začne používat elektronické náramky pro vězně. Dodají je Izraelci.* In: www.ceskatelevize.cz [online]. [cit. 2019-12-20]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/2253868-naramky-pro-vezne-dohodnuty-probacni-sluzba-podepsala-smlouvu-se-supercom>
4. DYTRYCHOVÁ, K., 2018. Alternativní tresty v České republice: Specifikum trestu domácího vězení. Praha. Bakalářská práce. CUNI FF
5. DUNKEL, F., THIELE, C., TREIG, J., 2017. “You’ll never stand-alone“: Electronic monitoring in Germany. *European Journal of Probation*, 28-45, doi: 10.1177/2066220317697657.
6. eAGRI, 2009-2019. *Povinnosti a oprávnění probačního úředníka.* In: www.eagri.cz [online]. [cit. 2019-12-20]. Dostupné z: <http://eagri.cz/public/web/mze/legislativa/pravni-predpisy-mze/tematicky-prehled/100304058.html>
7. Encyclopaedia Britannica, 2019. *House arrest.* In: www.britannica.com [online]. [cit. 2019-12-15]. Dostupné z: <https://www.britannica.com/topic/house-arrest>
8. Ernst Moritz Arndt, 2016. *Electronic Monitoring In Germany.* In: www.ahmel.wpengine.netdna-cdn.com [online]. [cit. 2019-12-19]. Dostupné z: http://28uzqb445tcn4c24864ahmel.wpengine.netdna-cdn.com/files/2016/06/EMEU-EM-in-Germany_Briefing-report-English.pdf
9. FITZALAN HOWARD, F., 2019. The Experience of Prison Recall in England and Wales. *Howard Journal of Crime and Justice*, 180-201, doi:10.1111/hojo.12306.
10. FITZALAN HOWARD, F., 2020. The Experience of Electronic Monitoring and the Implications for Effective Use. *Howard Journal of Crime and Justice*, doi: 10.1111/hojo. 12351.

11. HAVERKAMP, R., WOESSNER, G., 2016. The Emergence and Use of GPS Electronic Monitoring in Germany: Current Trends and Findings. *Journal of Technology in Human Services*, 117-138, doi: 10.1080/15118835.2016.1139918.
12. HENDL, J., 2016. *Kvalitativní výzkum: Základní teorie, metody a aplikace*. 4. přepracované a rozšířené vydání. Praha: Portál. 440 s. ISBN 978-80-262-0982-9.
13. JUNGER-TAS, J., 1994. *Alternatives to Prison Sentences: Experiences and Developments*. 1.vyd. Amsterdam: Kugler Pubns. 101 p. ISBN 90-6299-111-4.
14. Justice.cz, 2015. *Elektronický monitorovací systém – informace o soutěži*. In: www.portal.justice.cz [online]. [cit. 2019-12-20]. Dostupné z: <http://portal.justice.cz/justice2/MS/ms.aspx?o=23&j=33&k=6365&d=357373>
15. Justice.cz, 2015. *Ministerstvo spravedlnosti a Probační a mediační služba vypisují novou zakázku na tzv. „elektronické náramky“*. In: www.portal.justice.cz [online]. [cit. 2019-12-20]. Dostupné z: <http://portal.justice.cz/justice2/MS/ms.aspx?o=23&j=33&k=6365&d=347925>
16. Justice.cz., 2015. *Příprava projektu elektronického monitorovacího systému pro trestní justici vstoupila do další fáze*. In: www.portal.justice.cz [online]. Praha [cit. 2019-12-20]. Dostupné z: <http://portal.justice.cz/justice2/MS/ms.aspx?o=23&j=33&k=6365&d=340131>
17. Justice.cz, 2015. *Zkušenosti ze zahraničí*. In: www.portal.justice.cz [online]. [cit. 2019-12-20]. Dostupné z: <http://portal.justice.cz/Justice2/MS/ms.aspx?o=23&j=33&k=5272&d=310185>
18. Justice.cz, 2017. *Elektronické náramky jsou v ostré provozu*. In: www.naramky.justice.cz [online]. [cit. 2019-12-20]. Dostupné z: <https://www.justice.cz/web/msp/tiskove-zpravy?clanek=elektronicke-naramky-jsou-v-ostrem-provozu>
19. Justice.cz, 2017. *Nejčastěji kladené dotazy*. In: www.naramky.justice.cz [online]. [cit. 2019-12-20]. Dostupné z: <https://www.justice.cz/web/msp/nejcasteji-kladene-dotazy>

20. Justice.cz, 2019. *Náramek BLUtag INT*. In: www.naramky.justice.cz [online].[cit. 2019-12-20]. Dostupné z: <https://naramky.justice.cz/elektronicky-monitorovaci-system/#prostredky>
21. Justice.cz, 2019. *Osa trestního řízení*. In: www.naramky.justice.cz [online]. [cit. 2019-12-20]. Dostupné z: <https://naramky.justice.cz/elektronicky-monitorovaci-system/#rizeni>
22. Justice.cz, 2019. *Rok 2018*. In: www.naramky.justice.cz [online]. [cit. 2019-12-20]. Dostupné z: <https://naramky.justice.cz/trest-domaciho-vezeni-pred-ems/rok-2018/>
23. Justice.cz, 2020. *Před EMS*. In: www.naramky.justice.cz [online].[cit. 2020-3-20]. Dostupné z: <https://naramky.justice.cz/trest-domaciho-vezeni-pred-ems/>
24. Justice.cz, 2020. *Rok 2018*. In: www.naramky.justice.cz [online].[cit. 2020-3-20]. Dostupné z: <https://naramky.justice.cz/trest-domaciho-vezeni-pred-ems/rok-2018/>
25. Justice.cz, 2020. *Rok 2019*. In: www.naramky.justice.cz [online].[cit. 2020-3-20]. Dostupné z: <https://naramky.justice.cz/trest-domaciho-vezeni-pred-ems/rok-2019/>
26. Justice.cz, 2020. *Souhrnný přehled*. In: www.naramky.justice.cz [online].[cit. 2020-3-20]. Dostupné z: <https://naramky.justice.cz/souhrnny-prehled/>
27. KRÁL, V., 2007. Domácí vězení – další alternativní trest? *Trestněprávní revue* 8/2007.
28. MADLEŇÁKOVÁ, L., PIECHOWICZOVÁ, L., 2014. *Zahraniční vlivy na vnitrostátní právo*. 1.vyd. Praha: Leges. 336 s. ISBN 978-80-7502-017-8.
29. MARKLUND, F., HOLMBERG, S., 2009. Effect of early release from prison using electronic tagging in Sweden. *Journal of Experimental Criminology*, 41-61, doi:10.1007/s11292-008-9064-2.
30. MEUER, K., WOESSNER, G., 2018. Does electronic monitoring as a means of release preparation reduce subsequent recidivism? A randomized controlled trial in Germany. *European Journal of Criminology*, doi: 10.1177/1477370818809663.
31. MIOVSKÝ, M., 2006. *Kvalitativní přístup a metody v psychologickém výzkumu*. Praha: Grada. 332 s. ISBN 80-247-1362-4.
32. NAVRÁTILOVÁ, J., 2009. Trest domácího vězení. *Bulletin advokacie* 10/2009.

33. NELLIS, M., 2016. Electronic monitoring and probation practice. In: *Probation: 12 Essential Questions*. United Kingdom: Palgrave Macmillan, p. 217-243. ISBN 978-113751982-5.
34. Nicm, 2019. *Kriminalita a delikvence – charakteristika*. In: www.nicm.cz [online]. [cit. 2019-12-20]. Dostupné z: <http://www.nicm.cz/kriminalita-a-delikvence-charakteristika>
35. O trestním právu srozumitelně, 2006-2019. *Domácí vězení*. In: www.trestnirizeni.com [online]. Brno [cit. 2019-12-14]. Dostupné z: <http://www.trestnirizeni.com/vyklad-pojmu/domaci-vezeni>
36. PAULEY et. al., 2010. House Arrest Monitoring System. *US Grant*. 54-70. US4918432A.
37. Probační a mediační služba České republiky, 2002-2019. *Trest domácího vězení*. In: www.pmscr.cz [online]. [cit. 2019-12-14]. Dostupné z: <https://www.pmscr.cz/trest-domaciho-vezeni/>
38. Probační a mediační služba České republiky, 2002-2020. *Statistika PMS 2017*. In: www.pmscr.cz [online]. [cit. 2020-3-21]. Dostupné z: https://www.pmscr.cz/download/010117_311217__Statistika_PMS_CR_pro_www.pdf
39. Probační a mediační služba České republiky, 2002-2020. *Statistika PMS 2018*. In: www.pmscr.cz [online]. [cit. 2020-3-20]. Dostupné z: https://www.pmscr.cz/images/clanky/010118_311218__Statistika_PMS_CR_pro_www.pdf
40. PROUZA, D., 2010. *Trestní zákoník*. 1.vyd. Praha: C. H. Beck. 1280 s. ISBN 978-80-7400-187-1.
41. RENZEMA, M., MAYO-WILSON, E., 2005. Can electronic monitoring reduce crime for moderate to high-risk offenders? *Journal of Experimental Criminology*, 215-237, doi: 10.1007/s11292-005-1615-1.
42. SCAGLIONE, F., 1989. Jails without walls. *American City and County*, 6. ISSN 0149337X.
43. Seznam Zprávy, 2020. *Firma nedodala elektronické náramky, domácí vězení budou asi hlídat úředníci*. In: www.seznamzpravy.cz [online]. [cit. 2020-02-10]. Dostupné z: <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/firma-nedodala-elektronicke-naramky-kontrola-domacich-veznu-je-v-ohrozeni-86326>

44. SOTOLÁŘ, A., PÚRY, F., ŠÁMAL, P., 2000. *Alternativní řešení trestních věcí v praxi*. 1. vyd. Praha: C.H.Beck. 468 s. ISBN 80-7179-350-7.
45. STRAUSS, Anselm L a Juliet M. CORBIN. *Základy kvalitativního výzkumu: postupy a techniky metody zakotvené teorie*. Boskovice: Albert, 1999. 196 s. SCAN. ISBN 80-85834-60-x.
46. Světchytře.cz, 2018. *Život vězně s elektronickým náramkem: denně k nabíječce, bez fotbalu a piva*. In: www.svetchytre.cz [online]. [cit. 2019-12-20]. Dostupné z: <https://www.svetchytre.cz/a/piZTS/zivot-vezne-s-elektronickym-naramkem-denne-k-nabijecce-bez-fotbalu-a-piva>
47. ŠÁMAL, P. et al., 2009. *Trestní zákoník I. § 1 až 139. Komentář*. 1.vyd. Praha: C.H. Beck. 1303 s. ISBN 978-880-7400-109-3.
48. ŠÁMAL, P. et al., 2013. *Trestní řád I, II, III*. 7. vyd. Praha: C. H. Beck. 4072 s. ISBN 978-80-7400-465-0.
49. ŠČERBA, F., 2009. Právní úprava nových alternativních trestů. *Bulletin advokacie* 10/2009.
50. ŠČERBA, F., 2012. Trest domácího vězení po novele č. 330/2011 Sb. *Trestněprávní revue* 1/2012.
51. ŠČERBA, F., 2014. *Alternativní tresty a opatření v nové právní úpravě*. 2. vyd. Praha: Leges. 464 s. ISBN 978-80-87576-93-9.
52. ŠTĚRN, P., OUŘEDNÍČKOVÁ, L., DOUBRAVOVÁ, D., 2010. *Probace a mediace: Možnosti řešení trestných činů*. 1. vyd. Praha: Portál. 216 s. ISBN 978-80-7367-757-2.
53. TNCZ, 2020. *Elektronické náramky pro vězně nejsou! Bude se hlídat postaru*. In: www.tn.nova.cz [online]. [cit. 2020-02-10]. Dostupné z: <https://tn.nova.cz/clanek/elektronicke-naramky-pro-vezne-nejsou-jak-je-budou-hlidat.html>
54. Universiteit Utrecht, 2016. *Electronic Monitoring in the Netherlands*. In: www.ahmel.wpengine.netdna-cdn.com [online]. [cit. 2019-12-19]. Dostupné z: http://28uzqb445tcn4c24864ahmel.wpengine.netdna-cdn.com/files/2016/06/EMEU-EM-in-the-Netherlands_Briefing-report-English.pdf
55. VANHAELEMEESCH, D., VANDER BEKEN, T., 2014. Punishment at home: Offender's experiences with electronic monitoring. *European Journal of Criminology*, 273-287, doi: 10.1177/1477370813493846.

56. VANTUCH, P., 2011. *Trestní zákoník s komentářem*. 1.vyd. Nakl. Anag. 1361 s. ISBN 978-80-7263-677-8.
57. Vyhláška č. 456/2009 Sb., o kontrole výkonu trestu domácího vězení, 2009. [online]. [cit. 2019-12-28]. In: *Sbírka zákonů České republiky*, částka 145, s. 7451-7452. ISSN 1211-1244. Dostupné z: https://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/SearchResult.aspx?q=458/2009&typeLaw=zakon&what=Cislo_zakona_smlouvy
58. Vyhláška č. 458/2009 Sb., kterou se stanoví denní sazba připadající na náklady spojené s výkonem trestu domácího vězení a způsob úhrady, 2009. [online]. [cit. 2019-12-27]. In: *Sbírka zákonů České republiky*, částka 145, s. 7454. ISSN 1211-1244. Dostupné z: https://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/SearchResult.aspx?q=458/2009&typeLaw=zakon&what=Cislo_zakona_smlouvy
59. Vyhláška č. 151/2016 Sb., kterou se stanoví denní sazba připadající na náklady spojené s výkonem trestu domácího vězení a využitím elektronického kontrolního systému způsob jejich úhrady, 2016. [online]. [cit. 2019-12-27]. In: *Sbírka zákonů České republiky*, částka 58, s. 2686. ISSN 1211-1244. Dostupné z: https://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/SearchResult.aspx?q=151/2016&typeLaw=zakon&what=Cislo_zakona_smlouvy
60. Vyhláška č. 384/2017 Sb., o jednacím řádu pro okresní a krajské soudy, 2017. [online]. [cit. 2019-12-28]. In: *Sbírka zákonů České republiky*, částka 134, s. 4326-4327. ISSN 1211-1244. Dostupné z: https://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/SearchResult.aspx?q=384/2017&typeLaw=zakon&what=Cislo_zakona_smlouvy
61. WÖSSNER, G., MEUER, K., 2019. Implementation and effects of electronic monitoring. *Monatsschrift für Kriminologie und Strafrechtsreform*, 202-216, doi: 10.1515/mks-2019-2018.
62. Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), 1961. [online]. [cit. 2019-12-22]. In: *Sbírka zákonů České republiky*, částka 66, s. 513-575. ISSN 1211-1244. Dostupné z: https://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/SearchResult.aspx?q=141/1961&typeLaw=zakon&what=Cislo_zakona_smlouvy

63. Zákon č. 257/2000 Sb., o Probační a mediační službě ve znění pozdějších předpisů, 2000. [online]. [cit. 2019-12-22]. In: *Sbírka zákonů České republiky*, částka 74, s. 3616-3622. ISSN 1211-1244. Dostupné z: https://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/SearchResult.aspx?q=257/2000&typeLaw=zakon&what=Cislo_zakona_smlouvy
64. Zákon č. 300/2005 Z.z., trestný zákon, 2005. [online]. [cit. 2019-12-22]. In: *Zbierka zákonov Slovenskej republiky*, částka 129, s. 3002-3096. Dostupné z: <https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2005/300/20170101>
65. Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, 2009. [online]. [cit. 2019-12-21]. In: *Sbírka zákonů České republiky*, částka 11, s. 354-464. ISSN 1211-1244. Dostupné z: https://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/SearchResult.aspx?q=40/2009&typeLaw=zakon&what=Cislo_zakona_smlouvy

8 Přílohy

Příloha č. 1 - Záznamový arch pro polostrukturované rozhovory s pracovníky PMS

Příloha č. 2 - Žádost podaná na ředitelství Probační a mediační služby České republiky
v Praze

Příloha č. 3 - Seznam grafů

Záznamový arch pro polostrukturované rozhovory s pracovníky PMS

- 1) Zabýváte se ve své činnosti problematikou trestu domácího vězení, a pokud ano, jak konkrétně?
- 2) Jaký je Váš názor na trest domácího vězení obecně?
- 3) Jaký je podle Vás přínos elektronických náramků pro trest domácího vězení od jejich zavedení?
- 4) Odpovídá podle Vás funkčnost elektronických náramků předpokládané očekávanosti?
- 5) Jaké jsou výhody elektronických náramků oproti namátkové kontrole prováděné pracovníky PMS?
- 6) Jaké jsou nevýhody elektronických náramků oproti namátkové kontrole prováděné pracovníky PMS?
- 7) Myslíte si, že soudy ukládají ve větší míře trest domácího vězení od zavedení elektronických náramků? Proč?
- 8) Máte nějakou zkušenost s tím, že pachatelé byli uloženi trest domácího vězení po zavedení elektronických náramků a pachatel si raději „vybral“ trest odnětí svobody, než aby měl na noze připevněný „náramek“?
- 9) Myslíte si, že by taková situace mohla nastat?
- 10) Jak se pachatelé, kterým je uložen trest domácího vězení staví k elektronickým náramkům?
- 11) Odpovídá elektronický náramek při výkonu trestu domácího vězení v ČR úrovni současným evropským trendům? Proč?
- 12) Co byste mohl/a ještě uvést k problematice výkonu trestu domácího vězení, pokud jde o kontrolu dodržování tohoto trestu?

**Žádost podaná na ředitelství Probační a mediační služby České republiky
v Praze**

Dobrý den,

jmenuji se Lucie Hanzalíková a jsem studentkou Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích, kde se věnuji navazujícímu studiu v oboru Rehabilitační psychosociální péče o postižené děti, dospělé a seniory. Obracím se na Vás s prosbou ohledně mé diplomové práce. Data, která bych potřebovala použít, nejsou veřejně dostupná. Diplomová práce bude zpracována na téma „Trest domácího vězení jako forma nápravy pachatele pomocí technických prostředků“. Potřebovala bych prosím data týkající se počtu všech uložených trestů v rámci Probační a mediační služby ČR za rok 2017, 2018 a 2019 a také přesná data uložených trestů domácího vězení za rok 2017, 2018 a 2019.

Žádám Vás dle zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím o součinnosti a poskytnutí těchto dat z Vašich statistik PMS.

Při psaní žádosti jsem vycházela ze statistických údajů, které jsou zveřejněny na Vašem informačním portálu. Jsou zde uvedeny statistiky z jednotlivých let, včetně úkonů v rámci vykonávacího řízení a statistika z roku 2019 zatím není k dispozici.

Moc děkuji za ochotu a spolupráci. V případě jakýchkoliv nejasností mne neváhejte kontaktovat.

Bc. Lucie Hanzalíková, tel.: 737 424 971, e-mail: hanzal04@zsf.jcu.cz

Příloha č. 3

Seznam grafů

Graf č. 1 – Trest domácího vězení v ČR v letech 2010 – 2019

Graf č. 2 – Trest domácího vězení v Jihočeském kraji v letech 2010 – 2019

Graf č. 3 – Trest domácího vězení v ČR v roce 2018 – 2019 po zavedení elektronických náramků (po měsících)

Graf č. 4 – Trest domácího vězení v Jihočeském kraji v roce 2018 – 2019 po zavedení elektronických náramků (po měsících)

9 Seznam použitých zkratk

AIS – agendový informační systém

ČR – Česká republika

EMS – elektronický monitorovací systém

EU – Evropská unie

Kč – koruna česká

PMS – Probační a mediační služba

TDV – trest domácího vězení

TŘ – trestní řád

TZ – trestní zákoník

VTDV – výkon trestu domácího vězení

ZPMS – zákon o Probační a mediační službě